

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Diplomová práce

2019

Bc. Gabriela Baranyaiová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Stranický systém Katalánska

Diplomová práce

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9. května 2019

Bc. Gabriela Baranyaiová

Bibliografický záznam

Baranyaiová, Gabriela. *Stranický systém Katalánska*. Praha, 2019. 102 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 165 752 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

Parlament Katalánska byl obnoven v roce 1980 během přechodu k demokracii ve Španělsku. Od počátku v stranickém systému dominovala koalice *Convergència i Unió*, která byla tvořena dvěma stranami. V letech 1984 až 1995 CiU disponovala absolutní parlamentní většinou. Její dominance byla narušena volbami v roce 1999 a 2003 stranou *Partit dels Socialistes de Catalunya*. Do této doby existoval bipolární systém, kdy CiU vyhrávala při volbách do Parlamentu Katalánska a PSC-PSOE při volbách do *Congreso de Diputados* v této autonomní oblasti. CiU zvítězila ve všech katalánských parlamentních volbách do roku 2012. Po rozpadu CiU v roce 2015 jedna z jejích stran *Convergència Democràtica de Catalunya* spolupracuje s *Esquerra Republicana de Catalunya* především kvůli nezávislosti Katalánska. Po roce 2015 se navýšil počet relevantních stran v regionálním parlamentu.

Cílem práce je odpovědět na otázky, jaký typ stranického systému dle Sartoriho teorie se vyskytoval/vyskytuje v Parlamentu Katalánska a pokud došlo ke změně, které události tuto změnu ovlivnily. Dále jsou zde komparovány výsledky voleb do Parlamentu Katalánska a do *Congreso de Diputados* na území Katalánska. Tato komparace hledá odpověď na otázku, zda v obou těchto typech voleb vítězí stejné strany. V neposlední řadě je zodpovězena otázka, zda při volbách do regionálního parlamentu vyhrávají regionální strany či odnože celostátních stran.

Abstract

The Parliament of Catalonia was restored in 1980 within the transition to democracy in Spain. From the beginning the coalition of *Convergència i Unió* was dominated in party system. This coalition was consisted by two parties and had absolute parliamentary majority between years 1984 and 1995. Its dominance was disrupted by *Partit dels Socialistes de Catalunya* in elections in 1999 and also in 2003. Until then, there was a bipolar system where CiU won elections to the Parliament of Catalonia and PSC-PSOE elections to *Congreso de Diputados* in this autonomous region. CiU won every Catalan parliamentary elections till 2012. After the collapse of CiU in 2015, one of its parties, *Convergència Democràtica de Catalunya*, started to cooperate with *Esquerra Republicana de Catalunya* primarily because of Catalonia's independence. The number of relevant parties started to increase in 2015.

The aim of the thesis is to answer following questions: what party system according to Sartori's theory occurred/occurs in the Parliament of Catalonia and whether there was a change of party system or not. If yes, then which circumstances affected this change. Furthermore, the results of the elections to the Parliament of Catalonia and to *Congreso de Diputados* in Catalonia are compared. This comparison seeks to answer the question of whether the same party wins in both of these types of elections. Last but not least, the goal is to answer the question whether the regional parties or national party branches win the regional parliament elections.

Klíčová slova

Stranický systém, Katalánsko, nacionalismus, volby, Parlament de Catalunya, Sartori, Convergència i Unió, Esquerra Republicana de Catalunya, Partit dels Socialistes de Catalunya, umírněný pluralismus, dominantní strana, polarizovaný pluralismus

Keywords

Party system, Catalonia, nationalism, elections, Parlament de Catalunya, Sartori, Convergència i Unió, Esquerra Republicana de Catalunya, Partit dels Socialistes de Catalunya, moderate pluralism, dominant party, polarised pluralism

Title: Party system of Catalonia

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce Doc. PhDr. Michelu Perottinovi, Ph.D. Dále děkuji své rodině a kamarádům za podporu. Gracias a mi familia de Erasmus por el apoyo y por la ayuda. Moltes gràcies per tot!

Obsah

Úvod	9
1 Teoretická část	13
1.1 Stranické systémy	13
1.2 Typologie stranických systémů	15
1.3 Typologie stranických systémů dle G. Sartoriho	15
1.3.1 Bipartismus	17
1.3.2 Umírněný pluralismus	18
1.3.3 Polarizovaný pluralismus	19
1.3.4 Systém predominantní strany	20
1.4 Teorie štěpení dle S. M. Lipseta a S. Rokkana	21
2 Historicko-politický kontext	24
2.1 Politické dějiny do 80. let 20. století	24
2.2 Volební systém do <i>Congreso de Diputados</i> a do <i>Parlament de Catalunya</i>	31
2.2.1 <i>Congreso de Diputados</i>	31
2.2.2 <i>Parlament de Catalunya</i>	34
3 Relevantní politické strany v <i>Parlament de Catalunya</i>	36
3.1 <i>Convergència i Unió</i>	36
3.2 <i>Esquerra Republicana de Catalunya</i>	40
3.3 <i>Partit dels Socialistes de Catalunya</i>	43
3.4 <i>Partit Socialista Unificat de Catalunya/Inciativa per Catalunya Verds- Esquerra Unida i Alternativa</i>	47
3.5 <i>Alianza Popular /Partit Popular de Catalunya</i>	50
3.6 Ostatní relevantní strany	52
3.6.1 <i>Catalunya en Comú-Podem</i>	53
3.6.2 <i>Candidatura d'Unitat Popular</i>	53
3.6.3 <i>Ciutadans-Partit de la Ciutadania</i>	54
4 Vývoj a charakteristika stranického systému Katalánska	58
4.1 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v letech 1980 až 1995	58
4.2 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v roce 1999	61
4.3 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v roce 2003 a v roce 2006	62
4.4 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v roce 2010	65
4.5 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v roce 2012	67
4.6 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v roce 2015	69
4.7 Volby do <i>Parlament de Catalunya</i> v roce 2017	71
4.8 Katalánský stranický systém dle teorie G. Sartoriho	73
4.9 Volby do <i>Congreso de Diputados</i>	79
Závěr	84
Summary	89
Použitá literatura	90
Seznam použitých zkratk a tabulek	97
Seznam příloh	100

Úvod

Španělské království je rozděleno do 17 autonomních společenství. Při přechodu k demokracii ve druhé polovině 70. let 20. století získaly největší autonomii tři historické národnosti, mezi které patřili i Katalánci. Ti získali již svůj první *Estatut d'Autonomia* v roce 1932, díky kterému se mohly uskutečnit první katalánské parlamentní volby. Během Francova režimu došlo k represím a k centralizaci země. Následně při přechodu k demokracii byl schválen v roce 1979 nový *Estatut d'Autonomia de Catalunya*, na základě kterého byl obnoven *Parlament de Catalunya*. Během přechodu k demokracii došlo také k zlegalizování regionálních stran, mezi které patřila katalánská nacionalistická strana *Esquerra Republicana de Catalunya*. Dále vznikaly nové strany, které se snažily navázat na významné strany, jež existovaly na začátku 20. století.

Celkově se doposud uskutečnilo 12 autonomních voleb, přičemž první proběhly v roce 1980. Poslední volby konané v roce 2017 vypsal španělská vláda, která v té době držela správu nad touto autonomní oblastí kvůli vyhlášení nezávislosti Katalánska. Volební období trvá čtyři roky. Ve španělských i v katalánských volbách kandidují jak regionální strany, tak i odnože celostátních stran. Strany spolupracují nejen na základě stejného postavení k socioekonomickým otázkám, ale je zde důležitý také postoj ke katalánské identitě.

V katalánském stranickém systému se v 80. letech 20. století začala profilovat jako dominantní strana, respektive dominantní koalice *Convergència i Unió*, které se podařilo až do voleb 1999 vždy vyhrát s viditelným náskokem na druhou nejúspěšnější stranu. V roce 2003 skončilo období tzv. Pujolismo, které označuje období vlády a politiku prezidenta *Generalitat* Jordiho Pujola.

Poprvé v roce 2003 došlo k alternaci u vlády, jelikož se socialistické straně *Partit dels Socialistes de Catalunya* podařilo sestavit koaliční vládu. V následujících letech prosadila reformu *Estatut d'Autonomia de Catalunya*, která vešla v platnost v roce 2006. O čtyři roky později Ústavní soud Španělska rozhodl o vyškrtnutí článků, mezi kterými byl i článek uznávající Katalánce jako národ. Tento rozsudek ovlivnil následující dění ve společnosti a tím i v politice. Ta se totiž rozdělila na podporovatele vzniku nezávislého státu a na zastánce setrvání ve Španělském království. Následně v Katalánsku došlo

k nárůstu separatistických tendencí. Ekonomická krize a obvinění tradičních stran z korupce byly také důvody, proč vznikaly nové strany jak na celostátní, tak na regionální úrovni. Otázkou je, zda tyto okolnosti ovlivnily i stranický systém v regionálním parlamentu.

Téma týkající se Katalánska si autorka zvolila, jelikož se již delší dobu věnuje postoji politických stran vůči katalánskému nacionalismu a zabývá se vývojem katalánského nacionalismu, bojem práva na sebeurčení národa a propojením fotbalového klubu FC Barcelona s místní politikou. Zároveň se jedná o aktuální téma, které je nejen v českém prostředí opomíjeno.

Hlavním cílem této práce je nabídnout paradoxně chybějící typologizaci katalánského stranického systému dle Giovanni Sartoriho a následná charakterizace a vývoj onoho stranického systému od roku 1980 po současnost. Hlavní výzkumné otázky zní *Jaký stranický systém dle Sartoriho teorie existoval/existuje v Katalánsku?* a *Vyhrávají katalánské parlamentní volby katalánské regionální strany nebo etablované celostátní strany?*

Vstupní hypotézou této diplomové práce je, že zvýšení separatistických tendencí v Katalánsku, zde měřeno volebními výsledky separatistických stran, zapříčinilo změnu polarizace katalánského parlamentního stranického systému.

Dílčím cílem, který se váže k hlavnímu, je zjištění, zda katalánský stranický systém prochází proměnou a případně které události tuto změnu ovlivnily. Dále je dílčím cílem komparovat výsledky katalánských parlamentních voleb s volbami do *Congreso de Diputados* a odpovědět na výzkumnou otázku, která zní *Vítězí na území Katalánska stejné strany ve volbách do Parlament de Catalunya jako při volbách do Congreso de Diputados?* Vzhledem na aktuálnost tématu jsou poslední výsledky voleb¹ do *Congreso de Diputados* stručně zmíněny v závěru práce.

Práce analyzuje volební výsledky do *Parlament de Catalunya* a následně jeho stranický systém. Jedná se o empiricko-analytický přístup. Deskriptivní přístup je využit při definování volebního systému do *Parlament de Catalunya* a také do *Congreso de Diputados*. Zároveň se využívá u zasazení do historicko-politického kontextu. Práce

¹ Poslední celostátní volby se uskutečnily dne 28. dubna 2019.

hledá odpovědi na výzkumné otázky.

V této diplomové práci jsou komparovány všechny katalánské parlamentní volby v období 1980 až 2017. V neposlední řadě jsou zde porovnány výsledky voleb do *Congreso de Diputados* na území Katalánska od roku 1977 s katalánskými parlamentními volbami. Toto srovnání se využívá pro zodpovězení jedné z výzkumných otázek.

Diplomová práce využívá teorii soutěživých stranických systémů od Giovanni Sartoriho, nicméně nesoutěživé systémy jsou v práci zmíněny stručně. Sartoriho typologie stranického systému je použita k analýze katalánského stranického systému. V neposlední řadě je zde zmíněna teorie cleavages od autorů Seymoura Martina Lipseta a Steina Rokkana, která pomáhá k analýze charakteru katalánského stranického systému.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole je obsažena obecná teoretická část, která je rozdělena do třech podkapitol. První podkapitola obsahuje obecnou teorii stranických systémů. Druhá podkapitola stručně připomíná typologii stranických systémů dle Maurice Duvergera. Následující podkapitola se věnuje typologii stranických systémů dle G. Sartoriho. Tato podkapitola je ještě členěna na detailnější popis typologií soutěživých systémů. Třetí podkapitola se zaměřuje na teorii konfliktních linií dle S. M. Lipseta a S. Rokkana.

Druhá kapitola se věnuje historicko-politickému kontextu v Katalánsku. Je rozdělena na dvě podkapitoly, přičemž v první jsou zmíněny události 19. a 20. století, které vedly k zakládání katalánských stran a také k získání autonomie pro oblast, a ve druhé jsou popsány volební systémy do *Congreso de Diputados* a *Parlament de Catalunya*.

Ve třetí kapitole jsou analyzovány katalánské parlamentní politické strany, které jsou relevantní vzhledem k danému období zkoumat. Obsahuje vývoj stran, také jejich zařazení na pravolevé škále a jejich postoj k míře autonomii Katalánska ve Španělsku. Kapitola nezahrnuje představení relevantních stran v *Congreso de Diputados*, jak bylo uvedeno v tezi. Při psaní práce autorka došla ke zjištění, že by tyto poznatky nebyly pro práci přínosné.

V poslední čtvrté kapitole jsou analyzovány volební výsledky do *Parlament de Catalunya* a do *Congreso de Diputados*. Aplikuje se zde také typologie stranických systémů G. Sartoriho na katalánský parlamentní systém. Zároveň jsou zde komparovány

výsledky voleb do *Congreso de Diputados* a do *Parlament de Catalunya*.

Podstatná část teoretického rámce vychází z knihy *Strany a stranické systémy* od G. Sartoriho. Dále je využita publikace *Systém politických stran* od Miroslava Nováka. V neposlední řadě teorie ohledně konfliktních linií čerpá z kapitoly *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction* uvedené v knize *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*, kterou editovali S. M. Lipset a S. Rokkan.

Druhá kapitola vychází z publikací zahraničních autorů, kteří se dlouhodoběji zabývají historií Katalánska a jeho nacionalismem. Mezi ně patří Daniele Conversi, který publikoval knihu *The Basques, the Catalans and Spain*. D. Conversi se dlouhodobě zabývá nacionalismem, historickými národnostmi ve Španělsku a možnostmi decentralizace země, a proto je jeho publikace přínosná z pohledu zmíněných událostí, které vedly k založení významných katalánských nacionalistických stran a také k získání autonomie pro region. Katalánským nacionalismem a regionálními stranami se zabývá i Montserrat Guibernau. Její kniha *Catalan Nationalism: Francoism, transition and democracy* je cenným zdrojem informací pro diplomovou práci, jelikož obsahuje události spojené s přechodem k demokracii a popis relevantních katalánských parlamentních stran. Tato publikace je použita jak ve druhé, tak ve třetí kapitole diplomové práce.

S publikací, která by se věnovala aplikaci Sartoriho typologie na současný katalánský stranický systém, se nesetkáme. Na české scéně se katalánskými stranami zabývá Maxmilián Strmiska, který vydal v roce 2003 monografii *Katalánské politické strany: Katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977-2002*. Nicméně v českém prostředí absentuje současné zmapování katalánského parlamentního systému.

Pro aktuální informace ohledně volebních programů a postoji stran k tématu nezávislosti Katalánska jsou využity oficiální webové stránky relevantních stran, kde jsou zveřejněny zmíněné údaje. Jelikož se jedná o současné téma, události ohledně posledních voleb jsou čerpány ze zahraničních médií. Jedná se o španělské, katalánské i britské zpravodajské služby. K analýze voleb a volebního systému je využita zpráva vydána Ministerstvem vnitra Španělského království v roce 2017. Veškeré statistiky ohledně voleb do *Congreso de Diputados* i do *Parlament de Catalunya* jsou zveřejněny na stránkách barcelonské radnice, která je převzala od Ústřední volební komise Španělska.

1 Teoretická část

V této kapitole je krátce představena teorie a typologie stranického systému, která je následně využita k analýze katalánského parlamentního stranického systému. Zároveň kapitola obsahuje teorii konfliktních linií, které pomáhá pochopit vzájemné vztahy mezi jednotlivými stranami.

1.1 Stranické systémy

Stranické systémy pomáhají pochopit politické režimy v zemích. Vznikly například na základě národních tradicích, historie státu, náboženského vyznání, národnostního složení státu, atd. Jako příklad lze uvést Belgie, kdy její stranický systém vznikl především pomocí štěpení církev vs. stát. M. Novák upozorňuje ve svém díle *Systém politických stran* na záměnu pojmů multipartismus a pluralismus, přičemž multipartismus označuje jako systém s více než dvěma stranami a pluralismus označuje ty stranické systémy, kde se vyskytuje více než jedna strana a je zde soutěživost stran. To znamená, že pluralismus zahrnuje i bipartismus (Novák 1997: 46-63).

Existují dvě úrovně stranického systému, volební a parlamentní, přičemž tato práce využívá jenom stranický systém na parlamentní úrovni. Definice stranických systémů mohou obsahovat dva znaky a to statický a dynamický. Mezi statický prvek se řadí politické strany, respektive počet stran v systému. Oproti tomu do dynamického znaku se zahrnuje interakce mezi politickými stranami. Proto lze mluvit o stranickém systému jako o souboru interakcí mezi stranami, chování stran a pokud se vyskytuje v parlamentu více stran, také záleží na jejich participaci při formování vlád (Kubát 2002: 246-247).

M. Novák o stranických systémech mluví následovně. „*S výjimkou režimů jediné strany koexistují přece v jednom státě různé strany. Formy a modality této koexistence (počet stran, jejich vnitřní struktury, jejich ideologie, jejich poměrná velikost, jejich koalice, typy opozice, které utvářejí) určují systém stran dané země, který zůstává během více či méně dlouhého období do určité míry stabilní.*“ (Novák 1997: 45)

U stranických systémů lze sledovat dynamiku pomocí různých metod, mezi ně patří například index fragmentace či index efektivního počtu stran. Douglas Rae přišel s indexem fragmentace systému stran, který lze měřit na parlamentní a volební úrovni.

Raeův index fragmentace měří pravděpodobnost, kdy dva náhodně zvolení poslanci patří různým politickým stranám. „*Tato pravděpodobnost se vyskytuje mezi nulou (všichni poslanci jsou členy stejné strany, tj. existuje jen jedna strana a všichni k ní patří) a jednou (každý poslanec je jediným představitelem své strany, tj. existuje tolik stran, kolik je poslanců). Index fragmentace se počítá tak, že odečteme od jedné součet čtverců proporce každé strany.*“ (Novák 1997: 130)

Raeův vzorec fragmentace je:

$$F = 1 - \sum_{i=1}^N p_i^2$$

Příčemž F znamená index fragmentace, N počet stran a p_i je procento mandátů, které drží i -tá strana (Sartori 2005: 312). Jak již bylo řečeno, pokud by index fragmentace se rovnal jedné, znamenalo by to, že všichni poslanci patří do jedné strany. Kdyby byla hodnota indexu o něco nižší než 0,5, znamenalo by to, že v systému existuje dominantní strana. Pokud by se jednalo o dokonalý bipartismus, Raeův index by dosahoval hodnoty 0,5. V rozmezí hodnoty 0,5 a 0,67 můžeme hovořit o bipartismu. Pokud je hodnota vyšší, pak se jedná o multipartismus (Kubát 2002: 263).

Dále lze využít ke zjištění velikosti stranického systému tzv. index efektivního počtu stran. Markuu Laakso a Rein Taagepera přišli se způsobem, jak změřit efektivní počet stran a to také na parlamentní i na volební úrovni. Díky tomuto indexu lze zjistit, „*kolik stran je ve stranickém systému vážených podle jejich velikosti. Pokud každá strana má stejné procento poslaneckých křesel, pak efektivní počet stran je rovný počet stran zastoupených v parlamentu. Laakso-Taageperův efektivní počet stran vypočteme tak, že vydělíme jednu součtem čtverců proporcí každé strany zastoupené v parlamentu.*“ (Novák 1997: 130)

Laakso-Taageperův vzor na výpočet efektivního počtu stran je následující:

$$N = \frac{1}{\sum_{i=1}^n p_i^2}$$

Příčemž N znamená index efektivního počtu stran, n počet stran, p_i procento hlasů či mandátů, které drží i -tá strana (Kubát 2002: 263-264). Index efektivního počtu stran by byl rovný počtu stran, pokud by každá strana získala stejné procento mandátů v parlamentu. Hodnoty dvě bude index dosahovat, pokud dvě strany mají v parlamentu 50 % křesel.

Například pokud by jedna strana získala 90 % mandátů a druhá 10 % mandátů, index efektivního počtu stran by byl 1,22 (Novák 1996: 414).

1.2 Typologie stranických systémů

Mezi první teoretiky, kteří se zabývali typologií stranických systémů, patřil M. Duverger.² Rozdělil stranické systémy na základě formátu stran a to na monopartismus, bipartismus a multipartismus. Avšak bipartismus může obsahovat více stran, ale jenom dvě strany se alternují ve vládě. Dle M. Duvergera jednokolový většinový systém může dopomoci ke vzniku bipartismu. Na druhou stranu dvoukolový většinový systém a poměrný volební systém vede k multipartismu. Monopartismus je potom typický pro nedemokratické režimy (Duverger 2016: 228-230, Kopeček 2005: 40).

Dalším z teoretiků, který se zabýval stranickými systémy, byl Jean Blondel. Zohledňoval počet stran a také jejich sílu. Definoval následující typy – bipartismus, systém dvou a půl strany, multipartismus s dominující stranou a multipartismus bez dominující strany. Jako bipartismus označuje J. Blondel systém dvou stran, kdy dvě hlavní strany získají ve volbách okolo 90 % hlasů. Tyto dvě strany se alternují u vlády. V bipartismu může existovat třetí strana, avšak ta má politicky malý význam. Oproti tomu v systému dvou a půl strany existují dvě větší strany a strana pivotální, která se nachází většinou ve středu. Ani jedna z velkých stran nedokáže vládnout bez pivotální strany, a proto má velký vliv na sestavování vlád. V multipartismu s dominující stranou existuje jedna velká strana, která ve volbách nezískává absolutní většinu hlasů, ale získává okolo 40 % hlasů a je zde výrazný rozdíl v obdržení hlasů mezi první a druhou stranou ve volbách. Vítězná strana však nezískává absolutní většinu v parlamentu, a proto potřebuje podporu menších stran. Čtvrtý typ, multipartismus bez dominující strany, obsahuje více politických stran, kdy ani jedna z nich nemá dominantní postavení. Ve volbách strany dosahují podobných výsledků, a proto dochází ke koaličnímu vládnutí (Kopeček 2005: 40-42).

1.3 Typologie stranických systémů dle G. Sartoriho

Mezi hlavní teoretiky typologie stranických systémů se řadí G. Sartori. Ve svém díle *Strany a stranické systémy* se zabývá teorií stranických systémů, která obsahuje formát,

² M. Duverger se zabýval typologií stranických systémů okrajově.

mechanismus a typologii stranických systémů. Mluví o stranickém systému jako o systému interakcí, který vyplývá z mezistranické soutěže. „*To znamená, že systém, o kterém hovoříme, souvisí se vzájemným vztahem stran, s tím, jak je každá strana funkcí (v matematickém smyslu) ostatních stran a reaguje, soutěživě nebo jinak, na ostatní strany.*“ (Sartori 2005: 55)

Podle Sartoriho pomocí kritéria počtu stran můžeme klasifikovat stranické systémy, avšak existují pravidla počítání. G. Sartori označuje kritérium počtu stran jako „formát“. Nepočítají se všechny strany, ale jen relevantní, které mají nějaký význam pro stranický systém. Neexistuje však absolutní měřítko pro relevanci velikosti. Relevance strany je funkcí relativní distribuce moci a funkcí hodnoty jejího umístění na pravolevé škále. Důležité je také určit si, co znamená malá strana. Proto G. Sartori vytvořil kritérium irelevance, na základě kterého určí malou stranu. K tomu využívá sílu v počtu mandátů³ a faktor koaličního potenciálu. Nelze hodnotit koaliční potenciál každé strany na základě její síly, a proto bere v potaz kritérium uskutečnitelné koalice. Tyto koalice jsou potenciálně možné a ideologicky shodné (Sartori 2005: 124-127).

G. Sartori používá dvě pravidla, podle kterých lze určit, zda je strana relevantní či ne. První pravidlo říká, že pokud je malá strana nepotřebná a neužitečná pro možnou koaliční většinu, lze ji odečíst jako irrelevantní. Na druhou stranu se s malou stranou musí počítat, pokud je schopna určovat alespoň jednu z možných vlád během nějakého časového úseku po nějakou dobu, má tedy koaličně vyjednávací potenciál. Zmiňované pravidlo se vztahuje jen na strany, které jsou ideologicky blízké pro partnery v koalici a tyto strany chtějí vládnout. G. Sartori přidává kritérium relevantnosti, které vede k druhému pravidlu. Zmiňuje zde vyděračský potenciál, který mají opozičně orientované strany a je typický pro antisystémové strany. Proto jako relevantní strany počítáme ty, které mají koaliční či vyděračský (zastřahovací) potenciál (Sartori 2005: 127-128).

Dále se G. Sartori zabývá třídami, které vznikly na základě kritéria počtu stran. Rozlišuje sedm tříd a to třídu jedné strany, třídu hegemonní strany, třídu predominantní strany, třídu dvou stran, třídu omezeného pluralismu, třídu extrémního pluralismu a třídu atomizovanou. Jednostranický celek rozdělil na tři kategorie a taktéž rozdělil i

³„*Síla parlamentní strany je určena procentem mandátů v dolní komoře (v dvoukomorovém systému).*“ (Sartori 2005: 126)

vícestranický celek. Za omezený pluralismus označuje systém se třemi až pěti stranami a za extrémní pluralismus pak se šesti až osmi stranami. O atomizovaný stranický systém se jedná, pokud se v systému nachází více než devět stran. G. Sartori označuje atomizovaný systém jako zbytkovou třídu, přičemž žádná strana nemá znatelný vliv. Avšak si uvědomuje, že nestačí pouze počítat strany, a proto k počtu stran přidává kritérium ideologie, respektive se zabývá fragmentací a polarizací. Definuje „typ“, jenž je charakterizován na základě ideologie. Typ umírněného pluralismu nastává, pokud je systém fragmentovaný a ne velmi polarizovaný. Na druhou stranu typ polarizovaného pluralismu vzniká, když je systém fragmentovaný a polarizovaný (Sartori 2005: 130-132). G. Sartori zde předpokládá, že všechny strany lze zařadit na socioekonomické pravolevé škále, díky které lze následně určit ideologickou vzdálenost mezi stranami. Dochází k propojení omezeného pluralismu s umírněným pluralismem a extrémního pluralismu s polarizovaným pluralismem (Kopeček 2005: 42).

Zároveň rozlišuje, pokud jde o soutěživý nebo nesoutěživý systém. U nesoutěživých systémů není dovoleno účastnit se konkurenčním stranám či hnutím voleb. Mezi ně patří monopartismus, který se rozděluje na tři typy. Jedná se o jednostranický totalitní model, jednostranický autoritářský model a model s jednou pragmatickou stranou (Sartori 2005: 220-225). Dále do nesoutěživého systému patří systém s hegemonickou stranou, přičemž systém může vypadat jako pluralismus, avšak kromě jedné strany jsou ostatní strany druhořadé a stávají se irelevantními. Je to systém *sui generis*, jelikož hegemonická strana vypadá jako predominantní strana a také to vypadá, že v daném systému probíhá soutěživá politika, ale ve skutečnosti k soutěži nedochází. Nedomáhá se k alternaci u vlády a také systém je nastaven tak, že vyhrává hegemonická strana. Tento systém ještě může být rozdělen na dva subtypy – ideologická hegemonická strana a pragmatická hegemonická strana (Sartori 2005: 234-236). Mezi soutěživé systémy patří bipartismus, umírněný pluralismus, polarizovaný pluralismus a systém s predominantní stranou. Tyto systémy jsou detailněji popsány v následujících podkapitolách.

1.3.1 Bipartismus

Obecně se považuje za země s bipartismem VB, USA, Nový Zéland, Austrálie a Kanada, avšak poslední dvě zmiňované země mají ve skutečnosti tři relevantní strany, a proto bipartismus se podle G. Sartoriho vyskytuje pouze v Anglii, USA a na Novém Zélandě. I přesto tyto případy jsou speciální a je možné, že se zde bipartismus nevyskytuje.

Upozorňuje, že můžeme určit, zda se v zemi vyskytuje bipartismus na základě třídy či typu. Co se týče třídy, počítají se pouze strany. Pokud se ale vyskytuje více stran v parlamentu, dvě hlavní strany mohou vládnout samy, svými mandáty má jedna z těchto stran absolutní většinu. Znakem dvoustranického typu je alternace těchto dvou hlavních stran ve vládách, přičemž vládnou samy. O bipartismus by se nejednalo, pokud by jedna z těchto dvou hlavních stran zůstávala u moci po několika volebních obdobích. To by se jednalo o systém s predominantní stranou. V bipartismu se nachází dostředivá soutěž. Optimálně je zde malá ideologická vzdálenost, která je spojena s konsenzuální politickou společností. Pokud je zde vysoká polarizace, může postupně dojít k disfunkčnosti systému (Sartori 2005: 199-208).

Zde jsou souhrnně znaky, které definují bipartismus dle G. Sartoriho:

1. *dvě strany jsou v postavení, v němž mohou soupeřit o absolutní většinu křesel*
2. *jedna z těchto dvou stran skutečně uspěje a získá dostatečnou parlamentní většinu*
3. *tato strana si přeje vládnout sama*
4. *alternace či střídání moci zůstává věrohodným očekáváním (Sartori 2005: 202)*

1.3.2 Umírněný pluralismus

Jednou z charakteristik umírněného pluralismu je, že obsahuje tři až pět či šest relevantních stran. Tento typ se nachází mezi dvoustranickým systémem a polarizovaným pluralismem. Liší se od bipartismu tím, že v umírněném pluralismu se skládá koaliční vláda, jelikož se zde vyskytují nejméně tři relevantní strany. Ani jedna z těchto stran nemá sama o sobě absolutní většinu. Vyskytují se zde i menšinové vlády, avšak G. Sartori je označuje za slabé, pokud jsou krátkodobé. Umírněný pluralismus může připomínat bipartismus a to tím, že struktura umírněného pluralismu je bipolární. Rozdíl od bipartismu je, že se zde alternují dvě koalice u vlády a ne dvě strany. Dále na rozdíl od polarizovaného pluralismu je zde soutěž dostředivá. V umírněném pluralismu se nevyskytují relevantní antisystémové strany. Existuje zde malá ideologická vzdálenost mezi relevantními stranami. Taktéž postrádá bilaterální opozici. Všechny strany usilují o místo ve vládě a pokud nejsou ve vládě, mohou se sjednotit v unilaterální opozici (Sartori 2005: 185-192). Pokud zde chybí antisystémová strana a je zde více stran než šest, může se také jednat o umírněný pluralismus, avšak všechny strany musí přijmout pravidla hry, mezi ně patří např. již zmíněná malá ideologická vzdálenost. Zdůrazňuje se zachování mechanismu

fungování systému (Fiala, Strmiska 1998: 181).

Pro přehlednost mezi hlavní charakteristiky umírněného pluralismu patří:

1. relativně malá ideologická vzdálenost
2. bipolární koaliční uspořádání
3. dostředivost
4. přítomnost tří až pěti/šesti relevantních stran

G. Sartori ve své knize také zmiňuje segmentovaný pluralismus, který se vyskytuje např. v polyetnické společnosti. Jedná se o podskupinu umírněného pluralismu. Dochází zde k fragmentaci stran, ale tyto strany respektují politický systém v dané zemi a řídí se jeho pravidly. Nejedná se o antisystémové strany. Také zde chybí bilaterální opozice (Sartori 2005: 192). Jedná se o systémy, které A. Lijphart označuje jako konsociační demokracie. Mezi takové země patří např. Libanon, Švýcarsko či Belgie.

1.3.3 Polarizovaný pluralismus

G. Sartori označuje polarizovaný pluralismus za systém, kde se vyskytuje počet relevantních stran na přelomu mezi pěti a šesti. Také zde zohledňuje ideologickou vzdálenost. Dále charakterizuje znaky polarizovaného pluralismu. Celkem takových charakteristik definuje osm:

1. přítomnost antisystémových stran
2. existence dvoustranných opozic
3. metrický střed systému je obsazený
4. ideologická vzdálenost
5. odstředivost systému
6. ideologické rozstrukturování
7. přítomnost nezodpovědných opozic
8. politika trumfování – nabízení stále více než druhí

Jako první znak uvádí přítomnost antisystémových stran, přičemž ta je definována jako strana, která by mohla změnit samotný systém vlády a reprezentuje „cizí ideologii“. Patří mezi ně například strany komunistického či fašistického typu. Druhou charakteristikou je existence dvoustranných opozic. To znamená, že se zde vyskytují dvě opozice, které leží na opačném konci pravolevého spektra. Tyto dvě opozice se navzájem vylučují.

Následujícím znakem je strana nebo skupiny stran s umístěním na středu na pravolevé škále, a proto je mechanismus polarizovaného pluralismu multipolární. To znamená, že se zde nachází trojúhelníková interakce, kdy dochází k interakci středu, levice a pravice. Upozorňuje však na to, že se jedná o fyzické umístění ve středu.⁴ Jako čtvrtý znak uvádí polarizaci. Tento znak je naznačen ve třetím bodě, jelikož je třeba mít oboustrannou opozici a přitom fyzicky obsazen střed. Mezi další znak zahrnuje převládání odstředivých sklonů nad dostředivými, přičemž dochází k oslabení středu, kdy jeho hlasy získá jeden či oba extrémní konce. Jako šestý znak G. Sartori označuje „ideologické rozstrukturování“. Existují zde strany, které mají jiné politiky, principy a základy. Tyto strany spolu soutěží a bojují díky ideologickým argumentům. Sedmý znak, který G. Sartori uvádí, je „přítomnost nezodpovědných opozic“. Strana středu nemůže být alternována, jelikož je součástí všech potencionálních vládních většin, jelikož extrémní strany jsou vyloučeny z vládnutí. Dochází proto jen k periferní změně, což označuje právě případy, kdy může dojít k alternaci pouze mezi středovými stranami. Na základě toho se extrémní strany začnou chovat méně zodpovědně,⁵ jelikož je méně pravděpodobná jejich účast ve vládě než u středových stran. Jako poslední znak uvádí politiku trumfování, kdy strany nabízejí více než mohou ve skutečnosti dosáhnout, což vede k nesoutěživé politice a k následné destrukci polarizovaného politického zřízení (Sartori 2005: 136-146).

1.3.4 Systém predominantní strany

Mezi další typ stranického systému patří systém predominantní strany. Nejedná se o třídu, jelikož se zde nepoužívá kritérium počtu stran. G. Sartori upozorňuje na problematiku splývání systému predominantní a dominantní strany. Podle Sartoriho jsou tyto dva systémy rozdílné. Systém dominantní strany se vyskytuje tam, kde je jedna strana viditelně silnější než ostatní strany. Na druhou stranu G. Sartori hovoří, že systém dominantní strany nepatří mezi stranické systémy, jelikož neetabluje ani třídu ani typ. Systém predominantní strany patří mezi stranické pluralismy. Kromě predominantní strany existuje v systému několik menších stran, avšak nedochází k alternaci u vlády, protože predominantní strana disponuje absolutní většinou mandátů v parlamentu minimálně po tři volební období za sebou. Kritériem je také to, aby elektorát byl stabilní. Jedná se o země

⁴ Nejedná se o politicky středové názory.

⁵ Nebudou plnit to, co slíbily.

se soutěživými volbami. Existuje výjimka, kdy predominantní strana nemusí mít absolutní většinu mandátů. Jsou to země s menšinovými jednostranickými vládami, které jsou efektivní v praxi, jsou jimi například Norsko či Švédsko. Pokud predominantní strana neobhájí v po sobě jdoucích volbách absolutní většinu mandátů, systém s predominantní stranou zaniká (Sartori 2005: 208-216).

1.4 Teorie štěpení dle S. M. Lipseta a S. Rokkana

Vzhledem k zaměření práce na autonomní společenství Katalánsko je vhodné využít teorii konfliktních linií, díky které lze pochopit společensko-historický charakter jak ve Španělsku, tak i v Katalánsku. Proto se v této podkapitole zmiňuje teorie *cleavages* od S. M. Lipseta a S. Rokkana, kterou publikovali v roce 1967.

Dle Lipseta a Rokkana existují dvě dimenze v teorii štěpení a to teritoriálně-kulturní a funkční. Teritoriální dimenze vytváří dvě skupiny, kdy na jedné straně stojí dominantní národ a její byrokracie a na straně druhé periferní regiony a jazykové menšiny. Ve funkční dimenzi existuje rozdělení ekonomické rázu a to konflikt mezi zaměstnanci, nájemníky a výrobci versus zaměstnavatelé, vlastníci a kupující (Lipset, Rokkan 1967: 9-11).

V západních demokraciích ovlivnily vznik stran také dvě historické události, respektive revoluce. Mezi ně se řadí národní revoluce, kdy docházelo k budování národů, a pak také průmyslová revoluce. S rostoucími národními státy během národní revoluce docházelo ke vzniku agentur, které měly na starost unifikaci a standardizaci. To vedlo ke konfliktu mezi církví a státními úředníky. Tato konfliktní linie je známá jako církev vs. stát. Národní revoluce také zapříčinila již zmíněný konflikt centrum vs. periferie. Centrum představuje dominantní národ a do periferie patří menší národ žijící v určité periferii. Průmyslová revoluce zapříčinila vznik již zmíněné konfliktní linie mezi vlastníky, respektive mezi zaměstnavateli a nájemníky, zaměstnanci a pracujícími. Druhý konflikt způsobený průmyslovou revolucí je mezi městem a venkovem (Lipset, Rokkan 1967: 13-14). Shrnutí konfliktních linií na základě dělení dimenzí a historických událostí zobrazuje Tabulka č. 1.

Tabulka č. 1 – Konfliktní linie dle S. M. Lipseta a S. Rokkana

	Teritoriální dimenze	Funkcionální dimenze
Národní revoluce	Centrum x periferie	Stát x církev
Průmyslová revoluce	Město x venkov	Vlastníci x pracující

Zdroj: Hloušek 2002: 399

Oproti tomu Tabulka č. 2 zobrazuje vývoj *cleavages* dle S. M. Lipseta a S. Rokkana spolu s hlavními tématy konfliktních linií a také události, které ovlivnily vznik štěpení. Avšak autoři podotýkají, že zmíněná Ruská revoluce nebyla příčinou nového vzniku štěpení, pomohla však zdůraznit již dlouhodobé rozdělení uvnitř pracující třídy. Už totiž před první světovou válkou se v evropských zemích lišily podmínky pro dělnické strany u štěpení vlastníci versus pracující (Lipset, Rokkan 1967: 48).

Tabulka č. 2 – Vývoj *cleavages* dle S. M. Lipseta a S. Rokkana

Štěpení	Rozhodující událost	Téma
Centrum x periferie	Reformace a protireformace – 16., 17. století	Národní x nadnárodní náboženství, národní jazyk x latina
Stát x církev	Národní revoluce – 1789 a dále	Sekulární x náboženská kontrola výuky
Město x venkov	Průmyslová revoluce – 19. století	Výše cla pro zemědělské výrobky x svoboda pro průmyslové podnikání
Vlastníci x pracující	Ruská revoluce – 1917 a dále	Integrace do národní politiky x oddanost mezinárodnímu revolučnímu hnutí

Zdroj: Lipset, Rokkan 1967: 47

Ve 20. letech 20. století došlo k zamrznutí těchto štěpných linií a v 60. letech stranické systémy reflektovaly víceméně ten samý charakter a strukturu. Tato charakteristika byla viditelná v západních demokraciích (Lipset, Rokkan 1967: 50). Tento jev je známý jako tzv. teorie zamrznutí stranických systémů.

G. Sartori rozlišuje systémy na soutěživé a nesoutěživé. Při fragmentaci stranického systému se G. Sartori zaměřil na relevantnost stran. Tu určil na základě dvou znaků a to pokud má strana koaliční potenciál či vyděračský potenciál. Díky tomu následně určil třídy, mezi které zařadil třídu jedné strany, třídu homogenní strany, třídu predominantní strany, třídu dvou stran, třídu omezeného pluralismu, třídu extrémního pluralismu a atomizovanou třídu. Umírněný pluralismus obsahuje nejméně tři až maximálně pět a šest relevantních stran. Mezi těmito stranami je malá ideologická vzdálenost a všechny strany mohou mít podíl na vládní moci, případně se sjednotí do unilaterální opozice. Je zde absence antisystémových stran. Polarizovaný pluralismus je definován na základě několika znaků, mezi ně patří přítomnost relevantních antisystémových stran, existence bilaterální opozice, obsazenost středu či tripolární struktura stranicko-politické soutěže.

Existuje jeden ideální typ demokratických stranických systémů dle M. Nováka. Je to

system, kde se alternují u vlády dvě strany, případně dvě velké trvalé a pevné koalice. Tento typ systému se nachází v zemích, kde dochází k vysokému konsenzu a také je zde poměrně homogenní společnost a homogenní politická kultura. Existuje zde dostředivost stran, polarizace je nízká. Volební systém napomáhá k získání nadpoloviční většiny mandátů v parlamentu a díky tomu pak dochází k sestavení jednostranické většinové vlády. Mezi takový volební systém patří jednokolový většinový systém (Novák 1997: 241-242).

2 Historicko-politický kontext

Tato kapitola se zaměřuje na politické dějiny v Katalánsku, především na ty ve 20. století. Zároveň jsou zde zmíněny historické události, které ovlivnily dění a vznik politických stran v této oblasti. Kapitola dále ukazuje právě na vznik vybraných stran, na které se snaží navázat současné politické strany v Katalánsku. Také zmiňuje důvody, proč byly katalánské strany potlačeny a zda došlo k jejich obnovení během přechodu k demokracii v 70. letech 20. století. Mimo jiné kapitola obsahuje popis současného volebního systému do *Congreso de Diputados*⁶ a *Parlament de Catalunya*.⁷

2.1 Politické dějiny do 80. let 20. století

V 18. století král Filip V. královským dekretem *Nueva Planta* zakázal většinu katalánských institucí a došlo k centralizaci v zemi, která se udržela do první španělské republiky, která vznikla v roce 1873. Ta byla uvítána především Katalánci, jelikož republika slibovala federaci a autonomii pro regiony. Avšak některé regiony se vymkly kontrole a začaly vyhlášovat nezávislost. V roce 1874 došlo k pádu republiky po vzpouře vojáků a byla obnovena monarchie (Conversi 1997: 11-12).

Na konci 19. století začal vznikat katalánský nacionalismus, který byl známý pod názvem *catalanismo*, což vedlo i k zakládání katalanistických stran. Vedlo to také k založení politické organizace *Centre Català*⁸ v roce 1882. U jejího vzniku byl Valentí Almirall, který byl nejdříve členem španělské federalistické strany a pak následně založil *Centre Català*. V roce 1887 došlo k odtrhnutí 40 % členů, kteří byli v této organizaci nejvíce pravíkoví, a založili stranu *Lliga de Catalunya*,⁹ což oslabilo *Centre Català* a ta během několika let zanikla. *Lliga de Catalunya* také prosazovala *catalanismo*, mezi její úspěchy se řadí prosazení katalánského občanského zákoníku. Avšak byla zde myšlenka, že by mělo dojít ke sjednocení organizací, hnutí a stran, které prosazují *catalanismo*,

⁶ Sněmovna poslanců. Dolní sněmovna Španělska.

⁷ Parlament Katalánska.

⁸ Katalánské centrum. Měl za cíl obnovit katalánštinu jako oficiální jazyk, autonomní politiku, ochránit katalánské občanská práva, zajistit decentralizaci administrativy atd. (Grau 2006: 23).

⁹ Katalánská liga.

a proto v roce 1891 vznikla *Unió Catalanista*.¹⁰ Ta představila v roce 1892 dokument s názvem *Bases de Manresa*, který obsahoval požadavky na federální stát, politickou autonomii a na jediný oficiální jazyk, kterým by byla katalánština. Stále se spíš jednalo o regionalistické požadavky než nacionalistické. *Unió Catalanista* se také začala angažovat na mezinárodní úrovni, kdy podpořila v roce 1897 řeckého krále Jiřího I. To se nelíbilo centrální vládě, která netolerovala zahraniční politiku regionu, a tak došlo k represím v Katalánsku, přičemž došlo k zatýkání politiků, zavírání novinářských redakcí nebo zákazu shromáždění (Conversi 1997: 19-21, Grau 2006: 23-27).

Po porážce Španělů na Kubě v roce 1899 došlo ke změnám v politice a toho se snažili využít někteří Katalánci. Španělský generál Camilo García de Polavieja navrhl, aby došlo ke sjednocení čtyř katalánských provincií, ve kterých by došlo k jednotné administraci, ochraně katalánského občanského práva a ke sloučení daní. To zaujalo některé členy *Unió Catalanista*, což vedlo k rozdělení uvnitř organizace na podporovatele idey Polavieja a na její odpůrce. Na straně odpůrců stál Enric Prat de la Riba, který se rozhodl založit politickou organizaci *Centre Nacional Català*.¹¹ Nicméně do voleb do *Cortes*¹² v 1901 se tito zastánci obou proudů rozhodli kandidovat spolu pod nově založenou stranou *Lliga Regionalista*.¹³ Ta se označuje za první katalanistickou politickou stranu, která dominovala mezi katalánskými stranami do roku 1931 (Conversi 1997: 26, Grau 2006: 30-32).

Mezi hlavní cíle *Lliga Regionalista* patřilo získání autonomie pro Katalánsko v rámci Španělska, k tomu chtěla použít všechny legální prostředky, které existovaly. Zároveň chtěla podpořit i jiná hnutí a organizace, které bojovaly za autonomii i v jiných regionech Španělska. V tu samou dobu sílila podpora radikálních katalánských skupin. Proto Alejandro Lerroux založil radikální republikánskou stranu, která se stala největším nepřitelem *Lliga* uvnitř regionu Katalánska. Tato strana byla proti autonomii, podporovala centrální vládu a celkově Španělsko. Vliv radikální republikánské strany narostl v roce 1909, když se rozpadla *Solidaritat Catalana*.¹⁴ Radikální republikáni se snažili prosadit jednotu španělského národa a útočili na zastánce *catalanismo* (Ehrlich 1997: 209-211).

Ale i přesto se podařilo straně *Lliga Regionalista* stát se dominujícím hráčem

¹⁰ Katalánská unie. Vznikla spojením *Lliga de Catalunya* s konzervativní katalanistickou kulturní skupinou.

¹¹ Katalánské národní centrum.

¹² Parlament Španělska.

¹³ Liga regionalistů.

¹⁴ Katalánská solidarita. Volební aliance založena v roce 1906. Členy byli i zástupci *Lliga Regionalista*.

v katalánské politice. V *Cortes* při hlasování podpořila vládní stranu. Díky tomu se jí podařilo na základě své kampaně zahájené v roce 1911 dosáhnout zavedení autonomní administrativní instituce *Mancomunitat* (Ehrlich 1998: 402-403). Jenže v roce 1923 došlo ve Španělsku k převratu a k moci se dostal generál Miguel Primo de Rivera. Prezident *Mancomunitat* Josep Puig i Cadafalch z *Lliga* viděl příležitost ve změně režimu a snažil se vyjednávat s generálem ohledně autonomie pro Katalánsko. Avšak nedopadlo to podle představ prezidenta *Mancomunitat*. Nový režim totiž zrušil autonomii katalánským institucím a také zakázal používání katalánštiny (Ehrlich 1998: 414).

V roce 1930 diktatura generála M. Primo de Rivery skončila. Mohlo tak dojít k obnovení stran a také k založení nových. Nového režimu využil Francesc Macià, který založil v roce 1931 nacionalistickou stranu *Esquerra Republicana de Catalunya*¹⁵ (ERC), která převzala vedoucí úlohu v nacionalistickém táboře. ERC se v té době řadila mezi radikální levicové strany, která získala podporu od nižší střední třídy a také od pracující třídy. Strana byla antiklerikální a mezi její hlavní cíle patřilo vytvoření republiky (Keating 1996: 124). Toho se jí podařilo dosáhnout v roce 1931, kdy probíhaly komunální a celostátní volby ve Španělsku, přičemž zvítězili zástupci republikánů. V důsledku toho F. Macià prohlásil Katalánsko za nezávislou republiku dne 14. dubna 1931 a on se stal jejím prezidentem. Avšak centrální vláda se nechtěla Katalánska vzdát, a tak začala vyjednávat s ERC o případné autonomii pro Katalánsko a změně ústavy Španělska. Po vyjednáváních byl v roce 1932 schválen *Estatut d'Autonomia de Catalunya*,¹⁶ a tak Katalánsko zůstalo součástí Španělska (Ehrlich 1997: 212). Díky schválenému *Estatut* vznikl *Parlament de Catalunya* a post prezidenta Katalánska v rámci soustavy institucí *Generalitat de Catalunya*. První dva prezidenti *Generalitat* pocházeli ze strany ERC, F. Macià a po jeho smrti Lluís Companys (Conversi 1997: 39).

Právě ve 30. letech 20. století katalánští socialisté a komunisté prosazovali katalánskou národní politiku a také třídní politiku. To však vedlo k určitým tlakům uvnitř strany a následnému vytvoření proudů na ty, co pro ně byla přednější katalánská otázka a na ty, kteří preferovali sjednocení celé španělské pracující třídy. *Partido Socialista Obrero Español*¹⁷ (PSOE) prosazovala již od roku 1918 vznik federálního státu. Když vznikla

¹⁵ Republikánská levice Katalánska.

¹⁶ Autonomní statut Katalánska.

¹⁷ Španělská socialistická dělnická strana.

druhá španělská republika, PSOE podpořila *Estatut d'Autonomia de Catalunya* (Keating 1996: 124).

Během druhé španělské republiky byli ve vládě buď zástupci levicových stran spolu se zástupci antiklerikálních stran nebo zástupci křesťansko-konzervativních stran, přičemž levicová vláda podporovala reformy v Katalánsku a pravicová zase všechny reformy paralyzovala. Proto se i stalo, že byla pozastavena činnost *Generalitat* i z důvodu, že L. Companys prohlásil znovu Katalánsko za republiku, avšak nemělo to ani jednodenního trvání. V důsledku toho byli katalánští politici zadrženi a někteří vzati do vězení. Během druhé republiky docházelo k nepokojům a povstáním obzvláště po výhře *Front Popular*.¹⁸ V zemi začal propukát chaos, který vedl k občanské válce (Conversi 1997: 39-41).

Po skončení občanské války Francisco Franco zavedl cenzuru, zakázal některé politické strany a začal prosazovat španělskou nacionalistickou politiku, kdy se snažil kulturně a jazykově sjednotit zemi. Sám se prohlásil za vůdce země. F. Franco byl podporován katolickou církví, armádou, *Falange*¹⁹ i většinou zástupců buržoazie (Guibernau 2004: 35-36).

Francův režim prosazoval katolickou víru a španělský nacionalismus, a proto došlo k utlačování Katalánska, Baskicka a Galicie. F. Franco chtěl katolický stát z politického a kulturního pohledu navrátit k hodnotám z 16. a 17. století. Třemi hlavními body, které definovaly nacionalistickou katolickou doktrínu používanou F. Francem, byly vlast, jednota a říše. Vyzdvihoval Španělsko a španělskou jednotu. Pro něho existoval jen jeden národ a to Španělé, tudíž odmítal rozpoznat jiné národnosti v rámci Španělska. Regionům, které byly rozpoznány jako národnostní, odebral autonomní statuty, které jim umožňovaly např. používat své jazyky jako oficiální jazyk spolu s kastilštinou v daném regionu. Jednotu vyžadoval nejen jako jeden národ, ale taky jednotu politickou, kulturní a náboženskou. Říše byla důležitá ve smyslu ideálu vznešenosti a nadřazenosti, avšak po porážce Německa od tohoto bodu F. Franco upustil (Guibernau 2004: 42-45).

¹⁸ Lidová fronta.

¹⁹ *Falange* byla založena v roce 1933, v čele stál její zakladatel José Antonio Primo de Rivera. Původně byla inspirována italským fašismem. Cílem bylo vytvoření národního státu na základě tradičního patriotismu a moderního autoritářského režimu. Avšak v roce 1936 P. de Rivera byl sesazen. F. Franco následně využil *Falange* k mobilizaci občanů. V roce 1937 sjednotil zástupce *Falange* a Karlistů do *Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensival Nacional-Sindicalista*, avšak docházelo k určité tenzi uvnitř, čehož F. Franco využil upevnění jeho postavení v čele strany. Po převzetí kontroly nad stranou je FET y las JONS známé jako *Movimiento Nacional* (Guibernau 2004: 36-37).

V Katalánsku se snažil potlačit katalánskou kulturu a zrušil katalánské politické instituce. Byly zakázány symboly katalánské identity, mezi které patří např. katalánská vlajka i katalánská hymna. Francův režim propagoval, že katalánština je pouhý dialekt kastilštiny a ne samostatný jazyk (Conversi 1997: 112, 114).

Katalánci byli pod kontrolou policie, která měla spolu se zástupci *Falange* informace ohledně místních obyvatel a měla tak vliv např. nad vydáváním pasů či povolení. V roce 1939 byli propuštěni všichni zaměstnanci *Generalitat*. Propouštění se netýkalo jen státního sektoru, ale zasáhlo i do soukromého. Některým bylo zrušeno členství např. v lékařské komoře nebo docházelo k omezení výroby v průmyslových podnicích. Někteří novináři nemohli publikovat své články. Lokální politické strany byly zakázány a někteří politici byli zadrženi a vzati do vězení či emigrovali (Guibernau 2004: 47-48, 51). Tisíce Katalánců opustili zemi, jenom v roce 1939 odešlo do exilu 200 000 lidí z katalánsky mluvících oblastí. Jedním z politiků, který utekl do exilu na začátku režimu, byl L. Companys, který byl v té době prezidentem *Generalitat* (Conversi 1997: 113-114).

Mezi lety 1939 a 1944 byl režim konsolidován. Jak již bylo zmíněno, v roce 1938 F. Franco zrušil *Estatut d'Autonomia de Catalunya*, a proto i zástupci *Generalitat* následně odešli do exilu, a proto prezident *Generalitat* L. Companys založil *Consell Nacional de Catalunya*²⁰ (CNC) v Paříži. Avšak v roce 1940 ho zatklo Gestapo, které ho poslalo zpátky do Španělska. Po měsíci držení ve vězení a mučení ho popravili v Barceloně. Na vznik CNC reagoval předseda ERC Carles Pi i Sunyer, který založil tento *Consell* v Londýně. Do této sekce spadali následně i katalánští politici, kteří žili v exilu v Latinské Americe. Zároveň byla založena *Front Nacional de Catalunya*,²¹ která se snažila zastřešovat všechny katalánské organizace, které byli proti režimu F. Franca. Spolu s londýnskou pobočkou CNC snažily prosazovat právo Katalánska na sebeurčení. Avšak v roce 1945 došlo k rozpuštění jeho pobočky v Londýně a tím došlo k úpadku i *Front Nacional de Catalunya* v zahraničí. Proto se *Front Nacional de Catalunya* přidala k *Consell Nacional de Democràcia Catalana*²² (CNDC) (Guibernau 2004: 53). CNDC byla založena již v roce 1945. Její součástí byly např. strany *Esquerra Republicana*

²⁰ Národní radu Katalánska.

²¹ Národní katalánská fronta.

²² Národní frontě katalánské demokracie.

de Catalunya, *Partit Republicà d'Esquerra*²³ a *Unió Democràtica de Catalunya*²⁴ (UDC). Nezahrnovala však exilovou vládu, jelikož CNDC prosazovala myšlenku, že odboj by měl probíhat pouze v Katalánsku (Güell 2008: 176).

Po skončení druhé světové války odpůrci F. Franca doufali, že vítězové intervenují do Španělska a svrhnou jeho režim. V důsledku toho katalánské strany začaly být více aktivní. Vzniklo nové hnutí *Solidaritat Catalana*, které ale nezískalo podporu od ERC. Toto hnutí chtělo spojit všechny katalánské politické síly, aby spolu šly proti F. Francovi a po pádu jeho režimu obnovily katalánskou autonomii. Avšak k intervenci nedošlo (Guibernau 2004: 53–54).

Během Francova režimu vznikaly také tajné spolky za záchranu katalánštiny a katalánské kultury, které získaly podporu od církve. Dařilo se jim získat vliv i na místních univerzitách. Studenti se začali zapojovat do těchto spolků. Katolicko-katalánské skupiny ovlivnily budoucího prezidenta *Generalitat* Jordiho Pujola, který se stal jedním ze symbolů občanské neposlušnosti. V 60. letech byl za svoje aktivity zatčen. V té době tajně existovala i strana *Unió Democràtica de Catalunya*, která se právě po pádu režimu spojila se skupinami²⁵ kolem J. Pujola a vytvořili volební koalici *Convergència i Unió*²⁶ (CiU) (Ehrlich 1997: 213, Conversi 1999: 43-44).

V roce 1971 byla založena tajná organizace *Assemblea de Catalunya*,²⁷ která se postupem času stala nejvýznamnější katalánskou organizací. Členy byli zástupci politického, profesionálního a sociálního sektoru. *Assemblea* získala podporu i od J. Pujola. Měla několik cílů, mezi které se řadily např. obnovení autonomie, amnestie pro politické vězně, právo na svobodu projevu atd. Během let 1972 a 1973 se jí podařilo získat podporu veřejnosti i náboženských skupin díky svým kampaním za obnovu *Estatut* z roku 1932 a také za prosazování katalánštiny. *Assemblea* byla úspěšná až do prvních demokratických voleb v roce 1977. Následně její cíle a popularitu převzaly znovu legalizované politické strany a *Assemblea* zanikla (Guibernau 2004: 66-67). Mezi strany,

²³ Republikánská strana levice.

²⁴ Demokratická jednota Katalánska.

²⁵ Jednalo se o *Convergència Democràtica de Catalunya*, která byla složena ze zástupců křesťanských demokratů a liberální a socialistické frakce (Ehrlich 1997: 213).

²⁶ Konvergence a jednota.

²⁷ Shromáždění Katalánska.

které převzaly její popularitu, patřily *Partit Socialista de Catalunya*,²⁸ *Convergència Democràtica de Catalunya*²⁹ (CDC) a *Partit Socialista Unificat de Catalunya*³⁰ (PSUC) (Ysàs 2012: 341).

Ve druhé polovině 70. let 20. století docházelo k postupné konstrukci stranického systému po dlouhé době autoritářského režimu, k rekonstrukci starých stran a ke vzniku nových stran. Otázkou také bylo, jak se regionální strany zachovají během transformace a jak se vyřeší národnostní problematika, která začala být po smrti F. Franca opět aktuální. Důležitá byla snaha dosáhnout širokého konsensu, a proto z diskuze nebyla vyloučena žádná politická strana (Kunc 2000: 127).

Již v roce 1977 proběhla v Katalánsku demonstrace za obnovení autonomie. Lidé chtěli ukázat premiérovi A. Suárezovi, že odmítají slabou decentralizaci administrativy a přejí si obnovení *Estatut d'Autonomia*. O rok později vyšla na základě konsensu hlavních politických stran zvolených v prvních demokratických volbách v roce 1977 nová Ústava Španělska. Tato ústava uznala existenci i jiných *nacionalidades*.³¹ Mezi ně právě patří i Katalánci. Jako jediný národ jsou uznáni Španělé a ústava vyžaduje jednotu španělského národa,³² což byla změna oproti době Francova režimu, který vylučoval existenci jiných *nacionalidades*. Na základě ústavy byly vytvořeny *Comunidades Autónomas de España*.³³ Ústava ale nerozlišuje míru autonomie mezi autonomními společenstvími. Někteří brali autonomii jako narušení jednoty španělského národa, avšak byl to taky ústupek od Katalánců a Basků, kteří chtěli uplatnit právo národa na sebeurčení. K rozšíření autonomie došlo ještě v roce 1979, kdy vešel v platnost nový *Estatut d'Autonomia de Catalunya*, který také uznává Katalánce jako národnost a katalánština se stává spolu s kastilštinou oficiálním jazykem v této autonomní oblasti. Dále došlo k obnovení politických institucí jako je např. *Generalitat a Parlament de Catalunya* (Guibernau 2004: 63-77, Moreno 2001: 177-178).

²⁸ Socialistická strana Katalánska.

²⁹ Demokratická jednota Katalánska.

³⁰ Sjednocená socialistická strana Katalánska.

³¹ Národnosti.

³² „Ústava vychází z nerozlučné jednoty španělského národa, společné a nedělitelné vlasti všech Španělů, a uznává a zaručuje právo na autonomii národnosti a regionů, které ji integrují, a solidaritu mezi nimi.“ (*La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas.*) (Ústava Španělska, článek 2)

³³ Autonomní společenství Španělska.

Co se týče konfliktních linií, které ovlivnily vznik stran v 19. a především ve 20. století na území Katalánska, můžeme zde sledovat štěpení španělské centrum vs. katalánská periferie a také vlastníci vs. pracující. Docházelo ke vzniku komunistických i socialistických stran jak na regionální, tak i na celostátní úrovni. Vyskytovaly se zde strany zastávající *catalanismo* a bojující za nezávislost Katalánska. V neposlední řadě ve Španělsku vznikly strany na základě štěpení stát vs. církve. Existovaly zde křesťansko-konzervativní strany a také strany, které byly antiklerikální. V této oblasti se nevyskytovaly významné strany s ohledem na *cleavages* město vs. venkov. Agrární strany patřily k minoritním politickým uskupení.

2.2 Volební systém do *Congreso de Diputados* a do *Parlament de Catalunya*

Španělsko patří mezi konstituční monarchie, kde panovník disponuje reprezentativními funkcemi. Existuje zde dvoukomorový parlament, který je asymetrický. *Cortes* se skládá z *Congreso de Diputados* a *Senado*.³⁴ Katalánsko se může v současné době prezentovat jak na národní, tak na regionální úrovni. Ve španělské dolní sněmovně občas katalánské regionální strany představují rozhodující roli, jelikož vláda je závislá na jejich podpoře. V *Parlament de Catalunya* kandidují katalánské strany i odnože španělských stran. Tato podkapitola představuje volební systém do *Congreso de Diputados*. Zároveň je zde stručně popsána historie a fungování *Parlament de Catalunya* a také jeho volební systém.

2.2.1 *Congreso de Diputados*

Volební zákon současného *Congreso de Diputados* byl přijat v roce 1977. Předcházely mu dlouhé diskuze a kompromisy, jelikož systém musel být nastaven tak, aby měl význam z hlediska legitimacy a životaschopnosti v novém politickém režimu. Snaha tvůrců zákona byla vytvořit takový volební systém, který pomáhá vytvořit stabilní vlády a také aby mohly být zastoupeny významné politické a sociální skupiny. V této době totiž vzniklo kolem stávajících politických stran a hnutí a nesprávně zvolený systém by mohl vést k vysoké fragmentaci stranického systému a také ke ztížení dosáhnout kompromisu či přijetí nové legislativy. Zároveň tvůrci zákona věděli, že nemohou použít volební systém nastavený

³⁴ Senát.

během druhé španělské republiky, jelikož s ním měli negativní zkušenosti. Během druhé republiky docházelo k vysoké fragmentaci a polarizaci stran a také k vládnoucí nestabilitě. Dále věděli, že nemohou nikoho z této soutěže vyloučit, jelikož by to narušilo legitimitu nového politického režimu. Pokud by totiž vyloučili nějakou stranu či hnutí, ta by mohla odmítnout připravovanou ústavu. Oproti tomu pokud se podílí na vytvoření volebního zákona či ústavy, budou mít zájem je respektovat, jelikož se podíleli na tvorbě (Gunther 1989: 837). Španělé se při vytváření volebního zákona inspirovali Německem a jejich změnou volebního systému po Výmarské republice, kde měli podobný problém s fragmentací a polarizací stran (Magone 2008: 133).

Roli v nastavení systému také hrála volební podpora od voličů a jejich geografické rozptýlení. Pravicová *Alianza Popular*³⁵ (AP) preferovala zavést jednomandátové volební obvody, jelikož měla podporu po celé zemi. Oproti tomu malé strany, které mají voličskou podporu geograficky rozptýlenou, podporovaly zavést proporční systém. Tento volební systém podporovali např. komunisté. Problém se vyskytl i při vytváření volebních obvodů. Regionálním stranám, mezi které patřila *Convergència Democràtica de Catalunya* a *Esquerra Republicana de Catalunya*, se nelíbily navržené hranice volebních obvodů (Gunther 1989: 838).

Po všech diskuzích a kompromisech tedy vznikl v roce 1977 volební zákon pro volby do *Congreso de Diputados*. Jedná se o proporční systém, který se však chová jako majoritní systém. Volí se 350 poslanců. Pro rozdělení mandátů se používá metoda d'Hondt. Španělsko je rozděleno do velmi malých volebních obvodů a patří tak mezi země s nejvíce disproporčními výsledky. Existuje zde tříprocentní uzavírací klauzule, která má zamezit fragmentaci v dolní komoře. Země je rozdělena na 50 volebních obvodů, které jsou stejné jako provincie Španělska, a k tomu ještě dvě zámořské enklávy Ceuta a Melilla. Celkově se tedy jedná o 52 volebních obvodů. Za každou enklávu je zvolen jeden poslanec. Zbytek obvodů volí minimálně dva poslance. To znamená, že 102 mandátů jsou automaticky přiděleny. Zbylé mandáty se rozpočítají v každých volbách, a proto se počet mandátů za provincii může v každých volbách lišit. Dochází zde k tzv. malapportionmentu, kdy volební obvody nejsou stejně velké. Proto se stává, že provincie s méně obyvateli jsou nadreprezentované v *Congreso de Diputados*. Volební

³⁵ Lidová aliance.

system je nastaven také tak, že některá strana může získat více mandátů než je jejich skutečný podíl hlasů ve volbách. Tudíž ty strany, které jsou silné v malých provinciích, mohou zvítězit nad stranami, kterou jsou úspěšné ve městech. Tento případ se stal ve volbách v roce 1999 v Katalánsku, kdy sice *Partit dels Socialistes de Catalunya*³⁶ (PSC) získala největší podíl hlasů, ale na přepočítání mandátů vyhrála CiU (Magone 2008: 134-135). Ukazuje se také, že v celostátní volbách se objevuje Duvergerův psychologický efekt. Jedná se o strategickou volbu, kdy voliči spíše podpoří celostátní stranu, než aby plýtvali svým hlasem (Gunther 1989: 841).

Současně nastavený systém také napomáhá k vítězství *Partido Popular*³⁷ (PP). Jelikož malé provincie většinou volí konzervativní strany, oproti tomu městské a příměstské části podporují levicové strany. Malapportionment proto pomáhá pravicovým stranám získat více mandátů. Mezi největší volební obvody se řadí Madrid a Barcelona. V těchto velkých obvodech dochází k vysoké proporcionalitě. Na druhou stranu k disproporcionalitě dochází v malých provinciích, jako jsou zmiňované enklávy Ceuta a Melilla, kde volby připomínají spíše jednokolový relativně většinový systém. Takto nastavený volební systém se používá i v jiných typech voleb kromě těch do Evropského parlamentu (Magone 2008: 135).

Tabulka č. 3: Počet mandátů v *Congreso de Diputados* za volební obvody v Katalánsku

	1977-1986	1989	1993	1996	2000	2004	2008	2011	2015	2016
Barcelona	33	32	32	31	31	31	31	31	31	31
Girona	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6
Lleida	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Tarragona	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6
Celkový počet	47	46	47	46	46	47	47	47	47	47

Zdroj: http://www.interior.gob.es/documents/642317/1201381/Las_elecciones_generales_en_España_1977-2016_126170281.pdf/6ef7a97b-a48a-4511-b988-6b0ff0796ae2

³⁶ Strana socialistů Katalánska.

³⁷ Lidová strana.

Jak již bylo řečeno, za každou provincii se volí určitý počet poslanců, který se během let mění. Za Katalánsko se volí 46/47 poslanců. Počet poslanců zvolených v katalánských provinciích za všechny uskutečněné volby jsou znázorněny v Tabulce č. 3. Provincie Barcelona přišla během času o dva mandáty. Volební obvod Girona od roku 2004 volí o jeden mandát více než během 20. století. Za provincii Lleida zůstává počet poslanců konstantní na čísle čtyři. Tarragona volí od roku 1993 šest poslanců, získala o jeden mandát více než v prvních pěti celostátních volbách (Ministerio del Interior 2017: 35).

V současné době je těžké dojít ke konsensu nad případnou změnou volebního systému. V roce 2007 se Mariano Rajoy pokoušel navrhnout změnu, avšak chtěl zakomponovat ještě více většinový účinek. Tato změna byla zamítnuta v *Congreso de Diputados*, protože by se mohlo stát, že by došlo k porušení ústavy a principu proporčního zastoupení, který je obsažen právě v Ústavě Španělska v článku 68 (Magone 2008: 140).

2.2.2 *Parlament de Catalunya*

Katalánský parlament patří mezi nejstarší parlamenty na světě. Jeho vznik lze datovat do 13. století, ačkoli určitý druh shromáždění existoval již ve 12. století. Instituce, která začala omezovat královu moc v Katalánsku v roce 1283, se jmenovala *Cort General*. Zasedali v něm zástupci církve, aristokracie a zástupci měst. Museli se sejít alespoň jedenkrát ročně. Během 14. století vznikla exekutivní instituce *Diputació del General*, která konala funkce přidělené od *Cort*. Avšak postupem času *Diputació* převzala vedoucí úlohu, a proto v polovině 15. století došlo k zastavení svolávání shromáždění *Cort General*. Na začátku 18. století proběhla ve Španělsku válka o dědictví mezi Bourbony a Habsburky. Katalánský parlament se postavil na stranu Habsburků, avšak vyhráli Bourboni a následně došlo ke zrušení katalánských institucí pomocí dekretů *Nueva Planta* v roce 1714 (Grau, Viver 2016: 11).

K obnovení katalánské vlády a parlamentu došlo až ve 30. letech 20. století během druhé španělské republiky pomocí *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Od této doby nese současný název *Parlament de Catalunya*. První volby do katalánského parlamentu proběhly v roce 1932. Avšak v roce 1934 došlo opět k jeho zrušení španělskou vládou. K opětovnému obnovení došlo o dva roky později. To nemělo ale dlouhého trvání, jelikož v roce 1938 F. Franco zrušil *Estatut*, a tak byl *Parlament de Catalunya* opět zakázán. Někteří politici utekli do zahraničí a snažili se vést exilovou vládu. V roce 1954 se stal

prezidentem *Generalitat* Josep Tarradellas, který byl zvolen právě exilovými parlamentními poslanci v Mexiku (Grau, Viver 2016: 12).

Jak již bylo řečeno, v roce 1979 došlo opět k obnovení *Estatut*, tudíž došlo k obnovení katalánských institucí, mezi které patří *Parlament de Catalunya*, prezident či vláda. Prezident *Generalitat* je zároveň předsedou katalánské vlády a hlavou autonomního společenství Katalánsko. Parlament může hlasovat o nedůvěře prezidentovi. Také může volit osm z dvaceti čtyř senátorů za Katalánsko. Mezi jeho pravomoci patří předkládat spornou španělskou legislativu před Ústavní soud Španělska. Dále parlament může předkládat legislativní návrhy v *Cortes*. Katalánský prezident má exekutivní pravomoci, mezi které patří rozpuštění parlamentu a vyhlášení voleb, přičemž může vyhlásit i předčasné volby, když si myslí, že má ve společnosti podporu a volby by mohl vyhrát. Prezident a parlament provozují paradiplomacii. Obyvatelé Katalánska ve volbách volí 135 poslanců. Jejich mandát trvá čtyři roky. Existují čtyři volební obvody, které jsou stejné jako provincie Katalánska. Avšak každý volební obvod volí jiný počet poslanců. Volební obvod Barcelona může maximálně zvolit 85 poslanců. Jeden mandát odpovídá 50 000 obyvatel. Ve volebních obvodech Girona, Lleida a Tarragona musí být minimálně zvoleno šest poslanců a následně se přidává mandát za každých 40 000 obyvatel. Proto dnes provincie Barcelona volí 85 poslanců, Tarragona 18, Girona 17 a Lleida 15 poslanců. Volební systém je proporční s uzavírací klauzulí tři procenta v každém volebním obvodě. Využívá se d'Hondtova metoda, která vede k nadreprezentaci nejvíce úspěšných stran (Grau, Viver 2016: 12-13, Sistema electoral).

Uvnitř parlamentu se vyskytují parlamentní skupiny, které se musí skládat z minimálně pěti poslanců a zároveň nesmí být tvořena jen jednou politickou stranou. Při hlasování jsou poslanci ve většině případů disciplinováni a volí tak jako celá strana, za kterou byli zvoleni. Pokud však nějaký poslanec opustí parlamentní skupinu z určitého důvodu nebo ho vyloučí, stane se z něho nezařazený poslanec. Pokud by však došlo k tomu, že poslanec se vzdá svého mandátu, nahradí ho osoba, která byla následující na kandidátní listině. Součástí parlamentu je tzv. úřad, jehož součástí jsou předseda, dva místopředsedové a čtyři asistenti. Tito členové úřadu jsou voleni na první schůzi parlamentu. Reflektuje to zastoupení politických stran v parlamentu. Předsedou se obvykle stává člen strany či koalice, která získala ve volbách největší počet mandátů (Grau, Viver 2016: 14).

3 Relevantní politické strany v *Parlament de Catalunya*

V *Parlament de Catalunya* mají své zastoupení katalánské regionální strany i odnože španělských stran. Kapitola představuje relevantní strany, které se vyskytují či vyskytovaly v *Parlament de Catalunya* od prvních autonomních voleb v roce 1980 po současnost. Nejdříve je zmíněna historie každé strany spolu se stručnými výsledky ve volbách a následně je analyzován postoj jednotlivých stran vůči katalánské identitě a postavení Katalánska ve Španělském království.

3.1 *Convergència i Unió*

Jako pokračovatele stran *Lliga de Catalunya* a *Lliga Regionalista* byla označena *Convergència Democràtica de Catalunya*. Vznikla v roce 1976 jako catch-all party, která se transformovala ze širokého katalanistického hnutí založeného v roce 1974. Oproti tomu *Unió Democràtica de Catalunya* vznikla již v roce 1931 a během Francova režimu působila v exilu a ilegálně ve Španělsku. V rámci celostátních voleb v roce 1977 UDC kandidovala spolu s *Centristes de Catalunya*,³⁸ ale získaly jen dva mandáty. Oproti tomu CDC kandidovala v koalici *Pacte Democràtic per Catalunya*,³⁹ jejichž součástí byly např. *Esquerra Democràtica de Catalunya*⁴⁰ a *Front Nacional de Catalunya*.⁴¹ Spolu získaly 11 mandátů. Ale to bylo méně než si představovaly, a proto se CDC přeorientovala. V následujícím roce se profilovala jako středolevá nacionalistická strana, jejíž předsedou byl Jordi Pujol. Zároveň se v tomto roce do CDC začlenila *Esquerra Democràtica de Catalunya* a následně se domluvila na dlouhodobém spojení s *Unió Democràtica de Catalunya*, a tak vzniklo spojení pod názvem *Convergència i Unió* (Strmiska 2003: 26-27).

Výraznější aktérem v tomto spojení byla CDC. Lídrem její společné kandidátky byl J. Pujol. Vedení CDC v tomto období usilovalo o spojení ERC, aby mohlo vzniknout široké katalanistické spojení, ale ERC to odmítla. V následujících španělských volbách se CiU podařilo získat osm mandátů. Podpora koalice se v regionu jednoznačně zvyšovala.

³⁸ Centristé Katalánska.

³⁹ Demokratický pakt Katalánska.

⁴⁰ Demokratická levice Katalánska.

⁴¹ Národní fronta Katalánska.

V roce 1980 koalice CiU zvítězila v prvních regionálních volbách se 43 mandáty. Stala se tak první stranou, která sestavila vládu v nově obnoveném *Parlament de Catalunya*. Její vláda byla menšinová a podporu CiU vyjádřila ERC a *Centristes de Catalunya-Unión de Centro Democrático*⁴² (UCD). Postupem času členové rozpadající se *Centristes de Catalunya-UCD* vstoupili do CDC, což dopomohlo k získání centristických voličů. V následujících třech autonomních volbách za sebou se jí podařilo získat absolutní většinu mandátů, a proto také vždy bez větších obtíží sestavila jednobarevnou vládu. V regionálních volbách v roce 1995 CiU sice zvítězila, ale nezískala absolutní většinu mandátů. Za CiU bylo zvoleno 60 poslanců, a tak sestavila menšinovou vládu s podporou regionální odnože PP (Strmiska 2003: 27-32).

Během 90. let 20. století se CiU podařilo získat rozhodovací roli v sestavování vlád na celostátní úrovni. Od roku 1993 podpořila vládu PSOE a v roce 1996 menšinovou vládu PP. Tato podpora se ale nelíbila nacionalistickým voličům CiU a to i přesto, že se podařilo převést některé kompetence od státu do autonomní oblasti (Davis 2004: 139). Nespokojenost některých voličů se projevila v autonomních volbách v roce 1999, kdy poprvé koalice nevyhrála volby na počet hlasů. Vítěznou stranou se stala PSC, ale počtem mandátů vyhrála CiU, které se opět podařilo sestavit menšinovou vládu. V roce 2000 si CDC zvolila nového generálního tajemníka strany Artura Mase. Později J. Pujol oznámil, že nebude kandidovat ve volbách v roce 2003, a tak se jeho nástupcem stal zmíněný A. Mas. Během těchto personálních změn došlo také ke změnám i v definování vztahu stran. Koalice CiU se transformovala ve stranickou federaci složenou z CDC a UDC (Strmiska 2003: 30-31, Guibernau 2014: 126).

CiU se držela u vlády od roku 1980. Změna nastala až po volbách v roce 2003, kde CiU opět skončila druhá počtem získaných hlasů, ale počtem zvolených poslanců zvítězila. Poprvé se dostala do opozice, protože se PSC podařilo sestavit koaliční vládu. Během její vlády CiU podpořila navrhovanou vládní reformu *Estatut*. V předčasných volbách v roce 2006 CiU opět vyhrála jak počtem mandátů, tak i počtem hlasů. Získala 48 mandátů, ale i přes toto volební vítězství CiU vládu nesestavila (Lago, Montero, Torcal 2007: 226-227).

V roce 2010 Ústavní soud Španělska rozhodl vyškrtnout některé články schváleného *Estatut*. Mezi těmito články bylo i uznání Katalánců jako národu. CiU se přidala

⁴² Centriste Katalánska – Svaz demokratického středu.

ke stranám, které jednoznačně nesouhlasily s tímto rozhodnutím, a podpořila demonstraci, která se konala na podporu tvrzení, že Katalánci jsou národem. V předvolební kampani CiU v roce 2010 patřil mezi hlavní body programu návrh na změnu financování regionu, aby Katalánsko získalo stejnou dohodu ohledně daní jako např. Baskicko. I kvůli ekonomické krizi tento návrh měl své reálné opodstatnění. CiU ve volbách v roce 2010 vyhrála se 62 mandáty (Rico 2012: 220-225).

Následně CiU sestavila jednobarevnou vládu, kdy prezidentem *Generalitat* se stal A. Mas. Jedním z jeho hlavních cílů bylo prosadit změnu fiskálního paktu, kterou se mu ale nepodařilo zrealizovat. I proto se A. Mas rozhodl v září roku 2010 vyvolat předčasné volby, aby případně získal absolutní většinu v *Parlament de Catalunya* a následně by tak mohl vypsat referendum ohledně práva Katalánců na sebeurčení. CiU ztratila 12 křesel oproti předchozím volbám, což znamenalo, že jí chybělo 18 poslanců, aby měla absolutní parlamentní většinu. Následně v CiU došlo ke vnitrostranickým sporům kvůli potenciálnímu koaličnímu partnerovi. UDC podporovala spíše spolupráci s PSC oproti tomu CDC preferovala ERC. Nakonec se CiU domluvila na spolupráci s ERC, kdy jejich hlavním cílem bylo právě vypsaní referenda o budoucnosti Katalánska na rok 2014, kterému předcházelo schválení Deklarace o suverenitě v roce 2013 (Martí 2013: 508-514).

I přes zjevnou snahu katalánské vlády vypsat referendum o sebeurčení, španělské instituce vždy jakékoli pokusy potlačily. V této národnostně vyhrocené situaci se A. Mas rozhodl opět vypsat předčasné volby v roce 2015. Zároveň se v tomto roce CDC a UDC rozhodly ukončit svou spolupráci, jelikož UDC nesouhlasila s uskutečněním referenda, které by bylo proti španělským zákonům. CDC se zapojila do koalice *Junts pel Sí*,⁴³ jejíž součástí byla i ERC. Hlavním cílem koalice bylo vypsaní referenda za katalánskou nezávislost. *Junts pel Sí* ve volbách zvítězila, ale nedosáhla na absolutní většinu mandátů. Obdržela 62 mandátů, a proto potřebovala podporu od strany *Candidatura d'Unitat Popular*⁴⁴ (CUP), avšak ta odmítala znovu zvolit za prezidenta *Generalitat* A. Mase, a proto byl v roce 2016 zvolen prezidentem Carles Puigdemont z CDC. Hlavním cílem vlády bylo již zmíněné zrealizování referenda za nezávislost (Orriols, Rodon 2016: 359-378).

To se jim podařilo zrealizovat v roce 2017, ale Ústavní soud Španělska prohlásil

⁴³ Společně za ano.

⁴⁴ Kandidatura populární jednoty.

referendum za protiústavní. I přes zákaz se referendum uskutečnilo. Posléze většina poslanců v *Parlament de Catalunya* schválila deklaraci o nezávislosti. Situace na španělské politické scéně se tím prudce zdramatizovala. Následovalo zatýkání politiků, kteří byli spojeni s vyvoláním referenda a vyhlášení nezávislosti. C. Puigdemont utekl do Belgie. Madrid převzal správu nad Katalánskem a vyhlásil předčasné volby na prosinec 2017. Subjekty v *Junts pel Sí* se rozhodly, že budou kandidovat samostatně. C. Puigdemont vedl předvolební kampaň z Belgie. I přesto, že je stíhaný za vyhlášení nezávislosti Katalánska, stal se lídrem kandidátky *Junts per Catalunya*.⁴⁵ Tato koalice vznikla spojením CDC a *Crida Nacional per la República*⁴⁶ a *Partit Demòcrata Europeu Català*.⁴⁷ *Junts per Catalunya* se nepodařilo volby vyhrát, skončila druhá. Na druhou stranu volby vyhrály součtem mandátů katalánské nacionalistické subjekty se 70 mandáty (Burgen, Jones 2017). V současné době je prezidentem *Generalitat* Quim Torra z CDC. Sestavil menšinovou koaliční vládu spolu se zástupci ERC.

Tak jako *Lliga*, tak ani *Convergència Democràtica de Catalunya* sama sebe nenazývala nacionalistickou stranou. Sice oba tyto subjekty braly Katalánce jako národ, ale neprosazovaly nezávislost Katalánska. Nepodporovaly ani názor, že by katalánština měla být jediným oficiálním jazykem v této oblasti. UDC patřila mezi křesťansko-demokratické strany. Po roce 1980 se CDC profilovala jako liberální centristická strana, která se formálně vyskytovala v levém středu, avšak v praxi se chovala jako středopravá strana. Pro koalici CiU byl charakteristický tradicionalismus a sociální paternalismus spojený s *catalanismo*. CiU také získala podporu od katolické církve, což vedlo k vytvoření pocitu společenské jednoty. CiU se snažila vyjednávat a hledat kompromisy v *Cortes* s jednoznačným cílem získat společenskou a ekonomickou prosperitu pro Katalánsko. Díky středovému postavení CiU podporovala celostátní vlády jak PSOE, tak i PP (Ehrlich 1997: 213, Keating 1996: 123-125, Strmiska 2003: 28-31).

Od roku 2010 CDC prosazovala vypsání referenda, ve kterém by si Katalánci měli rozhodnout o své budoucnosti. Následně se CDC připojila ke stranám, která podporuje vypsání referenda o vzniku nezávislého státu Katalánsko. Nyní jako součást *Junts per Catalunya* nadále usiluje o vznik nového státu Katalánsko.

⁴⁵ Společně pro Katalánsko.

⁴⁶ Národní volání za republiku.

⁴⁷ Katalánská evropská demokratická strana.

3.2 *Esquerra Republicana de Catalunya*

V roce 1931 byla založena nacionalistická strana *Esquerra Republicana de Catalunya*, která převzala vedoucí úlohu v nacionalistickém táboře po úpadku konzervativního nacionalismu. Vznikla na základě splynutí několika subjektů, mezi které patřily např. *Estat Català* a *Partit Republicà Català*. Mezi hlavní představitele strany patřili Francesc Macià a Lluís Companys. ERC se v té době řadila mezi radikální levicové strany. Měla podporu nižší pracující třídy a střední třídy. Strana byla antiklerikální. Mezi hlavní cíle ERC patřilo vytvoření republiky. Po vítězství F. Franca v občanské válce strana působila především v exilu. Jako jedna z mála stran zůstala aktivní i během Francova režimu na území Španělska, ale byla ilegální (Keating 1996: 124, Strmiska 2003: 50).

Strana se aktivně zapojila během transformace k demokracii. Během této doby zdůrazňovala, aby země odmítla dědictví režimu. Podařilo se jí ustanovit prozatímní katalánskou vládu v roce 1977. Předsedou této vlády se stal zástupce z ERC. Kvůli její radikální demokratizační strategii byla strana stále ilegální. Ke změně došlo až před celostátními volbami v roce 1979. V prvních dvou demokratických volbách do *Cortes* strana kandidovala v různých koalících, které ale neuspěly. Oproti tomu v prvních autonomních volbách v roce 1980 se straně podařilo získat 14 mandátů a následně podpořila vládu CiU. Na základě této podpory ERC ztratila některé své podporovatele, jelikož CiU prosazovala pragmatický nacionalismus. Stranu začali přezdívat stranou minulosti. Proto nebylo překvapující, že v následujících autonomních volbách strana ztratila. V následujících dvou regionálních volbách se jejich zisk pohyboval kolem 4 % hlasů. Po neúspěšných volbách v roce 1984 někteří z členů ERC přešli k PSC. I přes pokles získaných hlasů strana ERC nadále podporovala vládu CiU. Tato spolupráce skončila v roce 1987, kdy ERC prezentovala jako svůj hlavní politický cíl vznik nezávislého státu Katalánsko. Proto se hlavní představitelé strany zaměřili na hledání nových podporovatelů. Zaměřili se na zastánce katalánského nacionalismu. Na základě tohoto tématu se ke straně ERC připojily další dvě politické síly, *La Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes*⁴⁸ a *Entesa del Nacionalistes d'Esquerra*.⁴⁹ Obě tyto

⁴⁸ Volání za solidaritu v obraně jazyka, kultury a katalánského národa. *La Crida* se stala nacionalistickou organizací, která pomáhala organizovat demonstrace a také bojovala za právo na sebeurčení Katalánců, jelikož jsou podle ní Katalánci národ. Získala podporu také od jiných nacionalistických hnutí a organizací jako jsou např. *Omnium Cultural*, *Xarxa Cultural* a *Coral Sant Jordi* (Lluch 2014: 57).

organizace patřily mezi ty, které prosazovaly právo Katalánců na sebeurčení. ERC akcelerovala v boji za separaci Katalánska. V roce 1988 došlo ke změně na postu předsedy strany, kterým se stal Àngel Colom. Prosazoval sjednocení *Països Catalans* a také nezávislost Katalánska. Do strany se postupně začaly začleňovat další organizace a menší strany, které prosazovaly právo národa na sebeurčení a nezávislost Katalánska (Strmiska 2003: 50-52, Guibernau 2004: 82).

Ve volbách roku 1992 si oproti předchozím volbám polepšila a získala 8 % hlasů a tím se stala třetí nejúspěšnější stranou po CiU a PSC. V následujících regionálních volbách se ještě zvýšil její zisk o procento získaných hlasů. Ve straně docházelo ale k vnitrostranickým střetům. Důvodem byli zradikalizovaní členové. Proto ze strany odešlo několik členů, mezi které patřil i předseda ERC À. Colom, a tito členové založili novou stranu *Partit per la Independència*,⁵⁰ která ale brzy zanikla. Stranu ERC to i tak oslabilo. Strana se musela vypořádávat také se špatnou finanční situací. Zároveň volila nové předsednictvo, kdy novým předsedou se stal Jordi Carbonell. V následujících autonomních volbách v roce 1999 strana získala 8,7 % hlasů a zůstala tak třetí nejsilnější parlamentní stranou. V předvolební kampani v roce 2003 se ERC zaměřila na prosazování změny míry autonomie, kdy chtěla dosáhnout větší decentralizace. ERC v regionálních volbách roku 2003 poprvé od obnovení demokracie překonala hranici 15 % hlasů. ERC se v tuto chvíli zkonsolidovala jako třetí nejúspěšnější strana, která mohla jít do koalice s CiU nebo s PSC, pokud by neměly absolutní většinu pro vytvoření jednobarevné vlády (Guibernau 2004: 82-83, Davis 2004: 144).

Během následujícího volebního období se jí podařilo poprvé zasednout v katalánské vládě spolu s PSC-PSOE a *Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Unida i Alternativa*⁵¹ (ICV-EUiA). Zároveň v té době podporovala menšinový kabinet PSOE na celostátní úrovni. Strana se podílela na reformě *Estatut*, ale při schvalování v *Cortes* došlo k úpravám a vyškrtnutí některých článků, s čímž ERC nesouhlasila, a tak při schvalování její zástupci hlasovali proti a následně také nepodpořili *Estatut* v referendu. Při předčasných autonomních volbách v roce 2006 ERC získala 21 křesel (Lago, Montero, Torcal 2007: 226-228).

⁴⁹ Dohoda levicových nacionalistů. Řadila se mezi radikální nacionalistické skupiny.

⁵⁰ Strana za nezávislost.

⁵¹ Iniciativa pro Katalánsko-Zelení-Sjednocená levice a alternativa.

I přes neshody, které spolu měly vládní strany, domluvily se na znovusestavení stejné koalice, přičemž opět mělo dojít k reformě *Estatut* a ke změně finančních dohod mezi centrální vládou a Katalánskem. ERC požadovala více autonomie. V roce 2010 podpořila demonstraci, která upozorňovala, že by Katalánci měli mít možnost rozhodnout o postavení Katalánska. V předvolební kampani v roce 2010 ERC vyloučila další možnost spolupráce ve vládě s PSC. Rozhodujícím důvodem ukončení spolupráce po volbách byla klesající podpora voličů, kteří nesouhlasily s účastí ERC v nefunkční vládě. Pokles podpory se již prokázal při celostátních volbách v roce 2008, kdy strana získala pouhé tři mandáty, což představovalo ztrátu pěti křesel oproti posledním volbám. Tím logicky došlo ke změně v předsednictvu strany. Nové vedení se rozhodlo zaměřit více na levicové prvky a také na možnou nezávislost Katalánska. I přes tuto změnu strana ztratila v autonomních volbách v roce 2010 polovinu svých mandátů. Skončila na pátém místě se ziskem deseti křesel (Rico 2012: 218-226).

Neúspěch ve volbách v roce 2010 vedl ke změně ve vedení strany a novým lídrem se stal Oriol Junqueras. ERC nesouhlasila s rozhodnutím Ústavního soudu Španělska ohledně zrušení a úprav některých článků *Estatut*, a proto se také účastnila několika demonstrací, které upozorňovaly na to, že Katalánci jsou národ a také že mají právo rozhodnout o svém postavení. V roce 2011 ERC vytvořila dlouhodobější koalici s občanskou platformou *Catalunya Sí*.⁵² Před volbami v roce 2012 se kampaň zaměřila především na možnost konání referenda o nezávislosti. ERC patřila do tábora, který souhlasil s jeho vypsáním. Ve volbách obdržela necelých 14 % hlasů. To byl dvojnásobek oproti posledním volbám a skončila druhá za vítěznou CiU. Za ERC-CatSí bylo zvoleno 21 poslanců, přičemž O. Junqueras se stal lídrem opozice. Kontroverzně ale podporovali vládu CiU. Společně se dohodli na vyhlášení referenda o budoucnosti Katalánska v roce 2014, kterému předcházelo schválení Deklarace suverenity v roce 2013 (Martí 2013: 509-514).

Nakonec španělská vláda vypsání referenda zamítla, a proto se v roce 2014 uskutečnilo pouze konzultační referendum. V něm získala většinu odpovědí, že by se Katalánsko mělo stát samostatným státem. ERC brala tento výsledek jako legitimizaci v boji za nezávislost. I z tohoto důvodu se ERC rozhodla kandidovat v roce 2015 v koalici *Junts pel Sí* spolu s CDC, jelikož spolu chtěly dosáhnout vzniku nezávislého státu a vysoké mobilizace

⁵² Katalánsko ano.

voličů podporující nezávislost. Dohromady se jim podařilo získat 62 mandátů a s podporou CUP mohli zástupci ERC opět zasednout ve vládě (Orriols, Rodon 2016: 361-371).

Unilaterální referendum o nezávislosti vyvolané *Junts pel Sí* se konalo v říjnu 2017. Následně došlo k zatýkání některých představitelů z *Junts pel Sí*, mezi nimi byli i členové ERC. Při předčasných volbách téhož roku ERC kandidovala sama a na kandidátce měla i uvězněné členy, mezi které patřil i předseda O. Junqueras. Straně se podařilo získat 32 mandátů (Burgen, Jones 2017).

Jak již bylo řečeno, jedná se o levicovou republikánskou stranu, která po celou dobu existence bojuje za nezávislost Katalánska, avšak v 80. letech 20. století při podpoře CiU u vlády to nepatřilo mezi její hlavní cíle. ERC je strana nacionalistická a proevropská. Uznává Katalánce jako národ, jelikož mají společnou historii, tradice, jazyk, kulturu i území. Od svého založení bojovala za ustanovení katalánštiny jako oficiálního jazyka Katalánska. Také se snažila udržet katalánštinu v regionu během Francova režimu a to i přesto, že byla ilegální. Strana zastává názor, že by Katalánci měli mít právo rozhodnout se o svém postavení. K případné nezávislosti by mělo dojít pomocí demokratických a mírových nástrojů, jelikož díky tomu mohou být uznáni jako suverénní stát na základě mezinárodního práva. Jedním z argumentů bývalého předsedy ERC À. Colomy, proč by měl vzniknout nezávislý stát, byl, že bez vlastního státu by mohl zaniknout i národ sám. Proto bojoval za právo na sebeurčení. Dále ERC považuje Španělsko stále za centralistické, i když historické národnosti mají autonomní statuty (Guibernau 2004: 86-91, *La República que farem*).

3.3 *Partit dels Socialistes de Catalunya*

Španělská celostátní strana PSOE vznikla na konci 19. století v Madridu. Nebyla schopná se prosadit na katalánské politické scéně, kde měla na začátku 20. století konkurenta v podobě anarchistického hnutí, které ji přebíralo voliče z pracující třídy. I přesto, že PSOE prosazovala od roku 1918 vznik federálního státu, nedařilo se jí v Katalánsku získat podporu, jelikož zde sílily nacionalistické strany. Když vznikla druhá španělská republika, PSOE podpořila *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Ve 30. letech 20. století katalánští socialisté a komunisté prosazovali katalánskou národní politiku a také třídní politiku. To vedlo k určitým tlakům uvnitř strany a následnému vytvoření proudů na ty, co pro ně byla přednější katalánská otázka a na ty, kteří preferovali sjednocení celé

španělské pracující třídy (Keating 1996: 124, Roller, Van Houten 2003: 10).

V Katalánsku po roce 1975 existovalo více socialistických stran. Mezi nimi dominovaly *Federació Socialista de Catalunya*⁵³ (FSC), *Partit Socialista de Catalunya (Congrés)*⁵⁴ a *Partit Socialista de Catalunya (Reagrupament)*.⁵⁵ Mezi regionální odnož PSOE patřila FSC. Ta navazovala na odnož PSOE ze začátku 20. století. Oproti tomu strany *Reagrupament* a *Congrés* se snažily fungovat nezávisle na PSOE. Avšak tyto tři strany se v roce 1978 domluvily na unifikaci, aby byly konkurenceschopné. Dne 16. července 1978 se uskutečnil sjednocovací kongres, kde došlo k založení *Partit dels Socialistes de Catalunya* (Strmiska 2003: 35-36). Ta se hlásí k centrální straně PSOE, ale PSC jako taková nepatří do organizační složky PSOE. Tyto dvě strany spolupracují spolu na základě federální dohody mezi oběma stranami, a proto katalánští socialisté používají zkratku PSC-PSOE. Katalánští socialisté se museli vypořádat s otázkou, zda budou zastupovat zájmy Katalánska na regionální i celostátní úrovni, nebo zda budou zastupovat zájmy Španělska v Katalánsku. S otázkou ohledně tohoto postoje se však vypořádávají celou svou existencí (Roller, Van Houten 2003: 10-11).

V prvních dvou celostátních volbách po pádu Francova režimu PSOE získala druhý nejvyšší počet hlasů a mandátů. Mezi druhou a třetí⁵⁶ nejúspěšnější stranou v těchto volbách byl velký rozdíl v počtu získaných hlasů.⁵⁷ Proto PSC věřila v dobrý výsledek v prvních autonomních volbách konaných v roce 1980, kde se však její očekávání nenaplnily. V těchto volbách PSC skočila druhá za CiU (Roller, Van Houten 2003: 1). Jak již bylo řečeno, PSC-PSOE měla problém s postojem své politiky, zda má obhajovat celostátní zájmy, nebo ty regionální. Byla podrobena kritice za to, že tato strana je pouhou pobočkou celostátní tradiční strany a že je řízena Madridem. Na druhou stranu se PSC-PSOE nedokázala zaměřit přímo na regionální úroveň. To byl problém především během 80. let a na začátku 90. let 20. století, jelikož její témata byla spíše obecná a celostátní. Přesto se jí podařilo vyhrát všechny celostátní volby v Katalánsku a stala se tak nejúspěšnější volenou stranou do *Congreso de Diputados* v tomto autonomním společenství. PSC-PSOE se podařilo díky tomu získat vliv v socialistických vládách

⁵³ Socialistická federace Katalánska.

⁵⁴ Socialistická strana Katalánska, známá jako Kongres.

⁵⁵ Socialistická strana Katalánska, známá jako Přeskupení.

⁵⁶ Třetí nejúspěšnější stranou v prvních dvou demokratických volbách byla Komunistická strana Španělska.

⁵⁷ Rozdíl se pohyboval kolem třech milionů hlasů.

v letech mezi 1982 a 1996 a prosazovat tak katalánské požadavky na centrální úrovni. Nicméně v *Parlament de Catalunya* reprezentovala zájmy vlády, ale strana zde byla v opozici. V roce 1993 v celostátních volbách se PSOE musela spolehnout na podporu CiU v *Congreso de Diputados*, což podlomilo postavení PSC-PSOE jako hlavní opoziční strany v *Parlament de Catalunya* (Roller, Van Houten 2003: 10-12).

K přelomové změně došlo v roce 1999, kdy se PSC podařilo vyhrát lokální volby konané v květnu a o měsíc později vyhrála v Katalánsku volby do Evropského parlamentu. Zároveň se PSC-PSOE poprvé podařilo vyhrát autonomní volby, které se konaly v říjnu téhož roku, i když pouze počtem získaných hlasů. PSC kandidovala ve volební koalici s *Ciutadans pel Canvi*⁵⁸ (CpC), kdy volebním lídrem byl Pasqual Maragall. Po přepočtu na mandáty skončila druhá za CiU. V těchto volbách ve volebních obvodech Girona, Lleida a Tarragona kandidovala spolu s *Iniciativa-Verds*. O rok později se předsedou strany stal P. Maragall, který se domluvil s ERC a ICV-EUiA na společné kandidatuře do *Senado*. V roce 2003 vedl PSC do autonomních voleb P. Maragall, kterému se podařilo tyto volby opět vyhrát počtem získaných hlasů, avšak PSC získala o čtyři mandáty méně než CiU. I přesto sestavila vládu s ERC a ICV-EUiA. Během následného volebního období spolupracovali na reformě *Estatut* (La historia del socialismo catalán).

V roce 2006 P. Maragall oznámil, že nebude již znovu kandidovat. Novým lídrem kandidátky se stal José Montilla. Nepodařilo se mu vyhrát s PSC regionální volby. Nicméně PSC znovu sestavila vládu se staronovými koaličními partnery ERC a ICV-EUiA. V roce 2008 se novým předsedou PSC stal Isidre Molas, načež byla následující rok zahájena diskuze ohledně postavení socialistů vůči politickému, kulturnímu či ekonomickému životu v Katalánsku. Při regionálních volbách v roce 2010 se proto zaměřila na témata jako *catalanismo*, vzdělání či řešení ekonomické krize. Avšak v těchto volbách nezaznamenala takový úspěch jako v posledních letech. Získala o 34 mandátů méně než CiU. Pokles na popularitě byl zřejmý i v následujících celostátních volbách, kdy poprvé v historii v Katalánsku nevyhrála. Při regionálních volbách 2012 opět PSC získala méně hlasů, tentokrát strana skončila třetí za CiU a ERC. V roce 2014 PSC prosazovala zavedení federace jako nejlepší řešení katalánské krize. Následující rok se uskutečnily troje volby a to lokální, autonomní a celostátní úrovni. Na začátku roku se v předvolební

⁵⁸ Občané pro změnu.

kampani zaměřila na prosazení politiky socialismu, jehož prvky jsou demokracie, *catalanismo* a federace. Nicméně při autonomních volbách konaných v září strana neuspěla, získala nejnižší počet hlasů a mandátů v historii strany. Tentokrát PSC skončila třetí za *Junts pel Sí* a *Ciutadans*. Také si pohoršila v celostátních volbách, kde získala osm mandátů. Pokles podpory zaznamenala i v následujících předčasných celostátních voleb v roce 2016. Za PSC bylo zvoleno sedm poslanců (La historia del socialismo catalán). Při posledních volbách do *Parlament de Catalunya* skončila čtvrtá se 17 mandáty.

Jak již bylo zmíněno v úvodu podkapitoly, strana není součástí PSOE. Mají mezi sebou uzavřenou federální dohodu, přičemž by si měly být tyto dvě strany rovny. V praxi došlo především během předsedy PSOE F. Gonzáleze ke kontrole vnitřní organizace PSC. Zároveň PSOE zrušila parlamentní klub PSC a zasedá spolu s PSOE v *Cortes* (Roller, Van Houten 2003: 13). PSC musela sladit národnostní a centralistické postoje vůči Katalánsku i kvůli vzájemné spolupráci PSC s PSOE. Výsledkem byla od začátku umírněná podpora katalánského nacionalismu, kdy PSC podporovala obnovení *Estatut d'Autonomia de Catalunya* a také katalánskou národnost, avšak nesouhlasila s případnou nezávislostí pro Katalánsko a přikláněla se ke vzniku španělského federálního státu (Keating 1996: 125). Oficiálně tato idea vzniku federace byla přijata na pátém kongresu PSC v roce 1987. Katalánsko by mělo mít podle nich právo na vlastní vládu s vlastními rozhodovacími pravomocemi (Roller, Van Houten 2003: 13).

V roce 1990 strana přijala deklaraci o vztazích mezi Katalánskem a Španělskem, kde prosazuje národní svobodu pro Katalánsko, avšak neprosazuje právo národa na sebeurčení. Podle PSC mají právo na „sebevládnutí“, kdy místní instituce ovládá místní národnost. O devět let později ve svém manifestu PSC uznává Katalánce za národ na základě společné historie, jazyka, kultury, práv a politiky. Zároveň mezi témata její předvolební kampaně bylo prosazení katalánštiny jako dominantního jazyka v regionu a také vytvoření platformy, která by propagovala katalánštinu a jejich kulturu na mezinárodní úrovni. PSC se snažila najít kompromis mezi konzervativním *catalanismo*, jehož představitel byl E. Prat de la Riba, a levicovým katalánským nacionalismem ERC, který zastupovali F. Macià a L. Companys (Guibernau 2004: 106-111). Díky tomu, že od roku 2003 PSC byla součástí vládní koalice v Katalánsku, začala prosazovat reformu *Estatut*, který by např. uznal Katalánce jako národ či by změnil jazykovou politiku v regionu. V roce 2006 byl nový *Estatut* schválen v *Parlament de Catalunya*, v *Cortes* i v referendu uskutečněném

v Katalánsku (Lago, Montero, Torcal 2007: 226). Na svém jedenáctém kongresu v roce 2008 byla schválena Deklarace principů PSC, která platí až po současnost. Znovu uznává Katalánce jako národ a také připomínají, že by Katalánsko mělo zůstat součástí federálního Španělského království (Declaración de Principios 2008).

Jedná se o levicovou stranu. Na čtvrtém kongresu strany v roce 1984 oficiálně přijala marxismus. PSC chtěla vytvořit beztrždní společnost, kde by nedocházelo k vykořisťování a diskriminaci, a zároveň chtěla svrhnout kapitalistický systém. Cílem bylo i vybudování demokracie, ve kterém by byla rovnost mezi jednotlivci. Dále mělo dojít k socializaci výrobních, distribučních a výměnných prostředků. Události v 90. letech 20. století, kdy docházelo k pádu komunistických vlád v Evropě a následně i k rozpadu Sovětského svazu, ovlivnily rozhodnutí PSC ohledně marxismu a v roce 1994 strana upustila od této idey. Proto se zaměřila především na témata, jako jsou sociální spravedlnost, rovnost práv, welfare state a také postavení Katalánska ve Španělsku (Guibernau 2004: 105-106). Ve své Deklaraci principů z roku 2008 opakují, že chtějí dosáhnout sociální spravedlnosti, rovnosti, svobody, solidarity a míru. Dále chtějí zamezit sociálnímu vyloučení, chudobě a snažit se vyrovnat sociální nerovnosti a aby byla rovnost příležitostí. Bojují za vznik sociálního státu. Strana je proevropská, protože věří ve vybudování politicky sjednocené Evropy, která podporuje sociální model (Declaración de Principios 2008).

3.4 Partit Socialista Unificat de Catalunya/Inciativa per Catalunya Verds-Esquerra Unida i Alternativa

V roce 1936 vznikla na základě sloučení čtyř stran *Partit Socialista Unificat de Catalunya*. Mezi tyto čtyři strany patřily *Federació Catalana de PSOE*,⁵⁹ *Partit Comunista de Catalunya*,⁶⁰ *Unió Socialista de Catalunya*⁶¹ a *Partit Català Proletari*.⁶² Po svém založení musela většinu času působit ilegálně nebo v zahraničí. Chtěla vyhrát občanskou válku a následně tak obnovit republiku. Později se vyhradila proti režimu F. Franca. Během jeho režimu se snažila bojovat za demokracii a *catalanismo*. Patřila mezi organizace, které iniciovaly v roce 1971 založení *Assemblea de Catalunya*. PSUC se řadila mezi radikální levicové katalanistické strany (Strmiska 2003: 55, Guibernau 2004:

⁵⁹ Katalánská federace španělské dělnické socialistické strany.

⁶⁰ Komunistická strana Katalánska.

⁶¹ Socialistická jednoty Katalánska.

⁶² Proletářská katalánská jednota.

95-96).

Při prvních katalánských parlamentních volbách v roce 1980 PSUC obdržela 18,7 % hlasů. Avšak následující rok se začaly ve straně projevovat neshody, které souvisely s podporou/kritikou Sovětského svazu a také s přijetím/odmítáním *Pacto de Moncloa*. Došlo k neshodám především mezi eurokomunistickým a leninistickým proudem. Po znovuzvolení předsedy Gregoria Lópeze i Raimundo a generálního tajemníka Antoniho Gutiérreze i Díaz v roce 1982 několik členů odešlo do *Partit dels Comunistes de Catalunya*,⁶³ která byla právě založena. Stranu opouštěli zástupci jak eurokomunistické, tak i leninistické frakce. Tento rozkol se podepsal na následujících volebních výsledcích. Při regionálních volbách v roce 1984 PSUC získala 5,6 % hlasů. O dva roky později se konaly celostátní volby, kde šla do koalice s *Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra*⁶⁴ a *Unió de l'Esquerra*,⁶⁵ která nedosáhla na hranici 5 % hlasů. Posléze se předseda strany A. Gutiérrez i Díaz rozhodl rezignovat na svůj post a nahradil ho Rafael Ribó i Massó. Tato událost byla jednou z příčin transformace strany. PSUC se stala součástí federace *Iniciativa per Catalunya*⁶⁶ (IC), která v regionálních volbách roku 1988 získala necelých 8 % hlasů. PSUC se postupně začleňovala do IC a v roce 1997 došlo k jejímu zániku. IC podporovala katalánskou autonomii v rámci federálního Španělska. V regionálních volbách 1992 IC získala 6,5 % hlasů. Jednou z příčin, proč získala méně hlasů, byl pád Sovětského svazu a také události ve světě kolem roku 1989. V roce 1995 vytvořila volební koalici s *Els Verds*⁶⁷ a přijala „ekosocialistický“ program. Následně vystupovaly pod názvem *Iniciativa per Catalunya-Verds*⁶⁸ (ICV). Součástí volební koalice pro regionální volby v 1995 se stali i katalánští komunisté. Toto spojení získalo necelých 10 % hlasů. O čtyři roky později si pohoršila. Uzavírací klauzuli překročila jenom ve volebním obvodu Barcelona (Strmiska 2003: 56-58, Guibernau 2004: 81-82).

V roce 2003 se ICV spojila s *Esquerra Unida i Alternativa*,⁶⁹ aby mohla získat lepší volební výsledky. Podařilo se jim získat osm křesel a následně se zapojit do vládní koalice,

⁶³ Strana komunistů Katalánska.

⁶⁴ Dohoda levicových nacionalistů.

⁶⁵ Sjednocená levice.

⁶⁶ Iniciativa pro Katalánsko. Byla založena v roce 1987 jako federace tří strany - *Partit dels Comunistes de Catalunya*, PSUC a *Nacionalistes d'Esquerra* (Guibernau 2004: 96).

⁶⁷ Zelení.

⁶⁸ Iniciativa pro Katalánsko-Zelení.

⁶⁹ Sjednocená a alternativní levice. EUiA má podepsanou federální dohodu s celostátní stranou *Izquierda Unida* (Sjednocená levice), což je levicová koalice vedená komunisty (Davis 2004: 142).

kde podpořila změnu *Estatut*. Ve spolupráci s EUiA kandidovala i v následujících autonomních volbách, kdy se jim jako jediné koalici podařilo obdržet lepší výsledek oproti posledním volbám. Obdržela o tři mandáty více (Lago, Montero, Torcal 2007: 226-228).

Po volbách 2006 se stala opět součástí katalánské vlády a získala post ministra vnitra, i když se strana profiluje jako pacifistická, tohoto postu se ujala. Strana byla za některé činy ministerstva vnitra kritizována opozicí, a proto následně došlo ke změně ve vedení ICV. Na podzim roku 2009 začala podporovat možnost referenda o nezávislosti Katalánska. Posléze také podpořila demonstraci uskutečněnou v červenci 2010 na podporu názoru, že Katalánci jsou národ. Na podzim se konaly autonomní volby a v nich ICV-EUiA ztratila dva mandáty oproti předchozím volbám (Rico 2012: 220-226). Ve své kampani před autonomními volbami v roce 2012 se ICV přikláněla k názoru, že by si Katalánci měli rozhodnout o svém postavení ve Španělsku. Také se zúčastnila demonstrací za vznik nového státu. Nesouhlasila s hospodářskými opatřeními CiU a označila se za její alternativu. Při volbách se jí podařilo získat 13 mandátů (Martí 2013: 509-513).

Na začátku roku 2013 patřila mezi ty strany, které schválily deklaraci o právu Katalánců se rozhodnout. ICV-EUiA se přiklonila k názoru, že by mělo být vypsáno referendum o nezávislosti. Podpořila konzultační referendum v roce 2014. Pro následující autonomní volby se rozhodla kandidovat ve volební koalici *Catalunya Sí Que es Pot*⁷⁰ (CSQEP) spolu se stranou *En Comú Podem*⁷¹ a *Equo*.⁷² Jednalo se o levicovou volební koalici, která podporovala vypsání referenda o nezávislosti za podmínky, že bude v souladu s ústavou. Ve volbách v roce 2015 bylo zvoleno za CSQEP 10 poslanců (Orriols, Rodon 2016: 361-371). V následujícím roce se ICV-EUiA začlenila do strany *Catalunya en Comú-Podem*.⁷³

Ve 21. století se jednalo o postkomunistickou a zelenou stranu. ICV se profilovala jako levicová demokratická strana. Chtěla dosáhnout ekologické a sociální modernizace Katalánska. Bojovala proti globálním hrozbám a snaží se dosáhnout ekologické restrukturalizace průmyslu. V otázce postavení Katalánska se po roce 2010 přikláněla k tomu, že by si měli Katalánci rozhodnout o svém postavení, ale nepatřilo to mezi hlavní

⁷⁰ Katalánsko, ano my můžeme.

⁷¹ Společně můžeme.

⁷² Fér.

⁷³ Katalánsko společně můžeme.

témata strany. To potvrzuje volební slogan z roku 2012, kdy strana zvolila *Právo rozhodnout, ano. Sociální práva také*. V minulosti podporovala spíše vznik federace a změnu *Estatut* (Riera, Rius 2009: 124, Martí 2013: 510-511).

3.5 *Alianza Popular /Partit Popular de Catalunya*

Katalánská odnož *Alianza Popular* vznikla v roce 1977. „V katalánském kontextu se na formování *Alianza Popular* podílely dva proudy: hlavní roli hrál „frankistický reformismus“, druhý proud představovaly skupiny původně usilující o vytvoření „velké katalánské pravice“ vyjadřující zájmy tradičních katalánských elit.“ (Strmiska 2003: 44-45) Mezi těmito dvěma proudy docházelo k problematické spolupráci. Po neúspěšných volbách do *Congreso de Diputados* se zástupci jednoho z proudů snažili integrovat konzervativní skupiny, oproti tomu druhý proud usiloval o spolupráci s centristickými skupinami, avšak ani toto nepomohlo k získání více mandátů v následujících celostátních volbách. Proto v prvních autonomních volbách v Katalánsku se zástupci AP rozhodli kandidovat jako nezávislí kandidáti na kandidátce *Solidaritat Catalana*. Ani toto spojení nepomohlo, zástupci AP nezískali ani jeden mandát. Při poklesu popularity UCD přecházeli někteří členové na celostátní i na regionální úrovni k AP, což zvyšovalo její volební potenciál, který byl potvrzen v celostátních volbách v roce 1982. V Katalánsku skončila jako třetí nejúspěšnější strana. Nicméně uvnitř katalánské odnože docházelo k neshodám ohledně postoje vůči Katalánsku. Někteří členové prosazovali centralistický postoj tak jako celostátní vedení, ale někteří členové se přikláněli alespoň k částečnému *catalanismo*, který v minulosti představovala strana *Lliga Regionalista*. Při autonomních volbách v roce 1984 AP utvořila koalici s *Partido Demócrata Popular*⁷⁴ a *Unión Liberal*.⁷⁵ Podařilo se jim získat deset mandátů. Během následujících let však došlo k rozporům uvnitř strany a také k rozpadu zmíněné koalice. Strana *Alianza Popular* se v druhé polovině 80. let 20. století transformovala na *Partido Popular* (Strmiska 2003: 45-48).

Na začátku 90. let došlo ke změnám jak v celostátním, tak i v regionálním vedení PP, ale ani to nepomohlo k výrazně lepšímu výsledku v regionálních volbách v roce 1992 ve srovnání s předchozími volbami. Získala o jeden mandát více. Oproti tomu na celostátní úrovni rostla podpora PP, která se však neodrážela v regionální volbách, kde nepatřila mezi

⁷⁴ Lidová demokratická strana.

⁷⁵ Liberální svaz.

nejúspěšnější strany. V roce 1996 PP sestavila na celostátní úrovni menšinovou vládu, kde se musela spolehnout na podporu CiU. Následně pak po regionálních volbách v roce 1999 *Partit Popular de Catalunya* (PPC) podpořila menšinovou vládu CiU (Strmiska 2003: 48-49).

Během prosazování reformy *Estatut* v roce 2006 byla PP na celostátní úrovni v opozici. Jako jedna ze dvou stran nepodpořila tuto reformu ani v *Parlament de Catalunya* a ani v následném referendu v Katalánsku (Lago, Montero, Torcal 2007: 226). Před autonomními volbami v roce 2010 PP zpochybnila ústavnost reformovaného *Estatut*, a následně ho nechala přezkoumat Ústavním soudem Španělska. Strana tvrdila, že schválená reforma by mohla narušit národní jednotu. Ústavní soud pak v červnu 2010 rozhodl, že některé články *Estatut* musí být vyškrtnuty, mezi ně patřil i článek, který uznával Katalánce jako národ, což vedlo k velkým demonstracím vůči tomuto rozhodnutí. PPC i nadále ve své předvolební kampani prosazovala španělskou identitu a vymezovala se vůči katalánskému nacionalismu. Strana se v těchto volbách umístila na třetím místě s 18 mandáty, což znamenalo druhý nejlepší výsledek v její historii (Rico 2012: 218-225).

V roce 2012 ovlivnilo předvolební kampaň téma postavení Katalánska ve Španělsku. V této kampani PPC prosazovala, aby Katalánsko zůstalo součástí Španělského království, a odsuzovala kroky vedoucí k případné nezávislosti. Kritizovala vládní stranu CiU za to, že mezi hlavní prioritu CiU nepatřilo řešení ekonomické krize. Dále sama sebe označila za alternativu PSC, jelikož PSC může ohrozit jednotu španělského národa tím, že podporuje možnosti uspořádání referenda či reformy *Estatut*. V těchto volbách získala PPC za svou historii nejvíce mandátů v *Parlament de Catalunya*, bylo jich 19 (Martí 2013: 511-513).

V následujících třech letech, kdy se vládní strany snažily prosadit nezávislost autonomní oblasti, PPC stále zůstala na straně Španělska a referendum o nezávislosti označovala za protiústavní. Po schválení referenda zástupci PP požádali soud o konzultaci legálnosti tohoto rozhodnutí. V kampani se zaměřili právě na setrvání Katalánska ve Španělsku. Strana obsadila v autonomních volbách roku 2015 páté místo s 11 mandáty (Orriols, Rodon 2016: 362-371). Na téma setrvání ve Španělsku se zaměřila i v následující předvolební kampani, která se konala na podzim roku 2017. V prosinci došlo k předčasným volbám, jelikož Katalánsko bylo pod správou Madridu. Tuto správu vyhlásil předseda PP a zároveň premiér Španělska M. Rajoy po snaze katalánské vlády

o nezávislost. Strana utrpěla porážku, když získala pouhé čtyři mandáty (Henley 2017).

Jedná se o regionální pobočku tradiční celostátní politické strany *Partido Popular*, která patří mezi proevropské a pravicové strany. Jsou zastánci demokracie, svobody a svobodných institucí. Také jsou zastánci Ústavy Španělského království z roku 1978 a odsuzují veškeré jednání, které by mohlo být protiústavní a narušit případnou jednotu španělského národa. Zásadně nesouhlasí s nezávislosti Katalánska a odmítá i vypsání referenda o nezávislosti, které považuje za protiústavní. Jedná se o centralistickou stranu, která nepodporuje reformu *Estatut*. Katalánsko podle nich patří do Španělského království. Nesouhlasí s jednáním politiků, kteří bojují za nezávislost Katalánska. Dále prosazují snížení daní a snížení počtu byrokratů (Programa electoral del Partido Popular 2017).

3.6 Ostatní relevantní strany

Podkapitola stručně zmiňuje strany, které byly relevantní jen v krátkém časovém období. Mezi takové strany patří *Unión de Centro Democrático*, která od jeho založení v roce 1977 měla v Katalánsku jen regionální pobočku, které chyběla pevná organizační struktura. Strana se vymezovala vůči marxismu i katalánskému separatismu, avšak měla problém se více regionálně zaměřit. Obecně ve straně bylo více proudů, jelikož se nedokázaly shodnout nad organizací strany a nad ideově-programovými tématy. Vliv na úspěch strany v Katalánsku měly právě i tyto spory uvnitř strany. V roce 1979 vznikla koalice *Centristes de Catalunya*, která se skládala z UCD, *Unió Democràtica Centre Ampli*⁷⁶ a *Unió de Centre de Catalunya*.⁷⁷ Tato volební koalice před autonomními volbami v roce 1980 se ve své kampani zaměřila na svůj anti-nacionalistický postoj. Podařilo se jim získat 18 mandátů. CiU potřebovala jejich podporu v regionálním parlamentu, kterou *Centristes de Catalunya* vyměnila za podporu vlády UCD na celostátní úrovni. Po neúspěšných volbách v roce 1982 došlo k postupnému zániku UCD jak na celostátní úrovni, tak i na regionální. Její členové většinou pak přešli k CiU nebo k AP (Strmiska 2003: 39-41).

⁷⁶ Demokratická jednota-široký střed.

⁷⁷ Svaz středu Katalánska.

3.6.1 *Catalunya en Comú-Podem*

Strana *Podemos*⁷⁸ vznikla v roce 2014 v Madridu. Založili ji profesori, kteří pocházeli především z *Universidad Complutense de Madrid*. Strana je spojením sympatizantů nestrukturovaných společenských hnutí a levicových politických organizací. *Podemos* patří mezi levicové strany. Mezi hlavní témata strany patří boj proti korupci, transparentnost, snížení daní a ochrana rodin s nízkými příjmy. Mezi její hlavní konkurenty patří PSOE a *Izquierda Unida*. Předsedou této strany je od založení Pablo Iglesias (Hierro, Rodon 2016: 342-344).

Katalánská verze *Podemos* se jmenuje *Catalunya en Comú-Podem*. V roce 2015 se účastnila autonomních voleb v Katalánsku, kde byla součástí levicové volební koalice *Catalunya Sí Que es Pot*, která získala 11 mandátů. Voličům se nabízela jako alternativa *Junts pel Sí*. Koalice CSQEP chtěla dosáhnout změny ústavy a také vypsání legálního referenda v Katalánsku ohledně možnosti na sebeurčení. Odmítala socioekonomickou politiku A. Mase (Cetrà, Martí 2016: 111). Jako samostatná strana *Catalunya en Comú-Podem* kandidovala v následujících autonomních volbách v roce 2017, kdy jako jedna z mála stran nebyla ani pro nezávislost ani na straně zastánců názoru, aby Katalánsko zůstalo součástí Španělska (Menéndez 2017). Strana v posledních volbách získala osm mandátů. Katalánsko má podle ní právo uspořádat referendum o své budoucnosti, avšak pokud by mělo být vypsáno referendum o sebeurčení, vše má být legální a má mu předcházet debata, ze které nemá být nikdo vyloučen. Tématem diskuze by mělo být i politické uspořádání Katalánska po případném vyhlášení práva na sebeurčení. *Catalunya en Comú-Podem* zásadně nesouhlasí s kroky *Partido Popular* vůči Katalánsku (Programa electoral Catalunya en Comú-Podem 2017).

3.6.2 *Candidatura d'Unitat Popular*

Jedná se o menší stranu, která se ze začátku zaměřovala pouze na municipální volby. Poprvé kandidovala do katalánských parlamentních voleb v roce 2012, přičemž se jí podařilo získat tři mandáty. Při následujících volbách o tři roky později si polepšila a získala deset křesel. Následně podpořila vládu *Junts pel Sí*. Avšak v předčasných volbách konaných v roce 2017 ztratila šest křesel. Řadí se mezi strany, které podporují právo

⁷⁸ Můžeme.

Katalánců rozhodnout se o svém postavení ve Španělsku. Zastává pozici, že by Katalánsko mělo být nezávislé a podporuje případné referendum o nezávislosti. CUP patří mezi levicové strany. Definuje se jako antisystémová strana. Nesouhlasí s kapitalismem a prosazuje plánované hospodářství. Kritizuje současný politický systém Španělska. Podporuje přijmout rozhodnutí pomocí referenda a chtějí více zapojit občany do rozhodování (Martí 2013: 509, Orriols, Rodon 2016: 361, Burgen, Jones 2017, Què és la CUP?).

3.6.3 *Ciutadans-Partit de la Ciutadania*

I přes změnu vládní strany v roce 2003 v Katalánsku převažoval nacionalismus jak ve společenském, tak i politickém životě. Proto voliči, kteří nepodporovali místní nacionalismus a prosazování katalánské identity, byli nespokojeni. Na celostátní úrovni se od roku 2011 držela u vlády PP pod vedením Mariana Rajoye. Musela se vyrovnávat s korupčními skandály či řešením katalánské otázky. Voliči začali požadovat transparentnost a demokratickou regeneraci, a tak se vyskytl prostor pro nové strany. Nejen díky těmto událostem se *Ciutadans-Partit de la Ciutadania*⁷⁹ stala relevantní stranou jak v *Parlament de Catalunya*, tak i v *Congreso de Diputados*. Spolu se stranou *Podemos* začala narušovat dominanci dvou hlavních celostátních stran PSOE a PP (Barrio, Rodríguez 2016: 587-588).

V roce 2003 katalánskou vládu poprvé sestavili zástupci levicových stran. Jejich zástupci se dohodli na reformě *Estatut d'Autonomia*. Díky neshodám kvůli bodům, které plánovali zakomponovat do nového *Estatut*, došlo k tenzi jak uvnitř vlády v Katalánsku, tak i mezi regionální a celostátní vládou. Zároveň to vedlo i k politickému napětí mezi Katalánskem a zbytkem Španělska. V důsledku toho vyšel v roce 2005 manifest s názvem *Pro novou politickou stranu*. Za vydáním tohoto manifestu stála skupina katalánských intelektuálů, kteří se pohybovali blízko stran PSC a ICV. Nebyli spokojeni s působením levicových stran ve vládě, jelikož se jim nedařilo změnit dlouhodobý konsensus, který upřednostňoval nacionalismus v politickém a společenském životě. Proto se rozhodli založit novou politickou stranu, a tak v roce 2006 vznikla strana *Ciutadans*. Již v červnu 2006 se stala aktivním účastníkem kampaně ohledně referenda za nový *Estatut*,

⁷⁹ Občané-Strana pro občanství.

kdy byla proti jeho prosazení. O měsíc později se konal první kongres strany, na kterém byl zvolen předsedou Albert Rivera. V listopadu se zúčastnila prvních voleb do *Parlament de Catalunya*, kde strana získala tři mandáty. Nejvíce hlasů získala od městských voličů kolem Barcelony, kteří obvykle volili PSC a PPC. V předvolební kampani se specializovala především na témata, jakými jsou jazyk a identita. *Ciutadans* se nelíbila dlouhodobá regionální politika, která se zaměřovala na budování národa. Proto se snažila prosadit bilingvální systém ve veřejných školách. Věnovala se i tématům, jako jsou ekonomické změny, reforma ve veřejné správě či zemědělství (Barrio, Rodríguez 2016: 589-590).

Stranu volili hlavně lidé, kteří se identifikují jako Španělé anebo se cítí být Španělem a zároveň Katalánem. *Ciutadans* se podařilo stát se konkurencí odnožím celostátních stran. Stala se totiž jedinou katalánskou regionální stranou, která prosazuje španělskou identitu a kastilštinu. Zároveň přebrala nespokojené voliče PSC, kterým se nelíbilo, že PSC byla ve vládě spolu s ERC. Avšak uvnitř strany panovaly neshody ohledně ideologie strany či organizační strategie, kdy jedna část se chtěla spojit se stranou *Unión Progreso y Democracia*.⁸⁰ Při jejich druhém sjezdu v roce 2007 došlo ke kritice předsedy A. Rivery, ale i přesto obhájil svůj post předsedy. Při jejich prvních celostátních volbách v roce 2008 strana nezískala ani jeden mandát. Krize strany vyvrcholila při volbách do Evropského parlamentu o rok později. Během předvolební kampaně dva poslanci, kteří kritizovali stranu, se odtrhli od jejich parlamentní skupiny a také předsedu A. Riveru vyšachovali z pozice jedničky na kandidátce. Tyto okolnosti stranu oslabily. Události v roce 2010, kdy Ústavní soud Španělska zrušil některé články schváleného *Estatut* z roku 2006 a i kvůli zhoršení ekonomické situace, dopomohly k regeneraci strany. V té době vládní strana PSOE musela prosadit balíček sociálních škrtů a snižování platů, a proto začala klesat popularita PSOE a její voliči přecházeli k *Ciutadans*. Právě toto přispělo k získání třech mandátů v autonomních volbách v roce 2010. Následující rok se konal třetí sjezd strany, kde A. Rivera byl znovu zvolen předsedou strany, což vedlo k obnovení jednoty strany. Postupně se strana stala populární i v jiných autonomních společenstvích a transformovala se v celostátní stranu (Barrio, Rodríguez 2016: 590-591).

⁸⁰ Vznikla v roce 2007 v Madridu a podobala se *Ciutadans* jak z pohledu portfolia, tak i strategie strany. Zastávala zachování španělské jednoty, byla proti případnému navýšení autonomie pro regiony, kritizovala katalánský nacionalismus. Zároveň kritizovala dvě tradiční strany PSOE a PP (Barrio, Rodríguez 2016: 591-592).

Právě když probíhaly korupční skandály strany PP, *Ciutadans* založila politické sdružení *Movimiento Ciudadano*,⁸¹ díky kterému se snažila získat členy a voliče po celém Španělsku. A. Rivera začal více vystupovat v médiích a jedním z témat, které se snažil prosadit, byl boj proti korupci. I kvůli nedůvěře v tradiční strany se podařilo *Ciutadans* získat dva mandáty ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014. Na konci téhož roku se A. Rivera řadil mezi politiky s nejvyšší důvěrou. Následující rok se uskutečnily regionální a lokální volby, kdy se potvrdila klesající podpora tradičním stranám a nárůst obliby stran *Ciutadans* a *Podemos*. Straně *Ciutadans* se podařilo prosadit ve 13 autonomních parlamentních volbách. Její zástupci byli zvoleni v regionálních volbách např. v Madridu, v Andalusii či ve společenství Valencie. Avšak straně se nepodařilo v těchto oblastech skončit lépe než se čtvrtým nejlepším výsledkem v dané oblasti. Ve čtyřech regionech jim bylo nabídnuto, aby se její poslanci zapojili do vlády s PSOE nebo s PP, avšak oni nechtěli vládnout s tradičními stranami, a proto to odmítli (Barrio, Rodríguez 2016: 593-594). Od roku 2015 vede katalánskou pobočku Inés Arrimadas, která je původem z Andalusie. Vede opozici v *Parlament de Catalunya*. Prosazuje, aby Katalánsko zůstalo součástí Španělska, a hledá podporu u voličů, kteří jsou proti radikalizaci katalánského nacionalismu. V roce 2017 se jí podařilo vyhrát předčasné volby do *Parlament de Catalunya*, avšak nedokázala sestavit vládní koalici (Piña 2016, Mills 2017).

Jedná se o catch-all party, která chce získat především voliče tradičních politických stran. Od založení strany je strana ideologicky nejednoznačná. Hlásí k liberalismu, demokracii a socialismu a je proevropsky orientovaná s vidinou vzniku Spojených států evropských. Inspiruje se španělským liberalismem v 19. století, kdy vznikla Ústava z Cádizu. Zároveň je pro ně důležitá ústava z roku 1978 a nesouhlasí s jejím porušováním v jakékoli oblasti. Jak již bylo zmíněno, *Ciutadans* nepodporuje katalánský nacionalismus a případnou secesi Katalánska. Španělé jsou podle nich suverénní národ. Prosazuje zachování decentralizovaného státu a jeho rozdělení na autonomní společenství. Mělo by dojít k jasné definování kompetencí autonomních oblastí. Dále by mělo dojít také k reformě regionálního finančního systému. Strana se snaží prosadit např. větší transparentnost ohledně financování stran, boj proti korupci, změnu volebního systému, reformu veřejné správy či depolitizaci soudních institucí (Nuestro Valores 2017, Barrio,

⁸¹ Hnutí občanů.

Rodríguez 2016: 594-595).

Tabulka č. 4 zobrazuje relevantní strany v *Parlament de Catalunya* a jejich ideologické postavení v roce 2015. Zároveň ukazuje jejich postoj vůči postavení Katalánska ve Španělsku a zda strany souhlasí s případnou nezávislostí autonomního společenství. Tabulka č. 4 také popisuje o jaký typ strany se jedná, zda se jedná o stranu regionální nebo zda je to regionální odnož celostátní strany. Tato tabulka se využívá také k analýze stranického systému v následující kapitole.

Tabulka č. 4– Ideologické a teritoriální postavení stran v Katalánsku v roce 2015

Strana	Typ strany	Pozice na pravolevé škále (0-10)	Pozice na nacionalistické škále (0-10)	Postavení Katalánska ve Španělsku po roce 2015	Postoj vůči nezávislosti v roce 2015
CDC	regionální	6,6	7,8	nezávislost	pro
ERC	regionální	3,3	8,9	nezávislost	pro
PSC	regionální, federální dohoda s PSOE	4,7	3,5	federace	pro, za podmínky, že dojde ke změně ústavy Španělska
C's	regionální odnož celostátní strany	7,5	2,1	jednota Španělska	proti
CSQP	regionální, hlásící se k celostátní straně	3,6	5	federace	pro, za podmínky, že je legálně akceptované vládou Španělska
PPC	regionální odnož celostátní strany	9,2	1,3	jednota Španělska	proti
CUP	regionální	1,8	8,8	nezávislost	pro
UDC	regionální	7,1	4,7	konfederace	pro, za podmínky, že je legálně akceptované vládou Španělska

Zdroj: Orriols, Rodon 2016: 369, vlastní zpracování

Z hlediska konfliktních linií přítomných v katalánské společnosti lze konstatovat, že v období vzniku stran během 19. a 20. století měly silný dopad na jejich vznik konfliktní linie vlastníci vs. pracující a také centrum vs. periferie. V dnešní době má nejsilnější dopad *cleavages* španělské centrum vs. katalánská periferie. Tato konfliktní linie ovlivňuje katalánskou politiku a je důležitá při utváření vládních koalic.

4 Vývoj a charakteristika stranického systému Katalánska

První volby do obnoveného *Parlament de Catalunya* se uskutečnily v roce 1980. Ještě před tím se uskutečnily na území Katalánska dvoje volby do *Congreso de Diputados*, ve kterých zvítězila PSC-PSOE. Dalo by se očekávat, že podobný úspěch se jí podaří zopakovat i v prvních autonomních volbách, ale nakonec skončila druhá za regionální koalici CiU. Katalánské regionální strany obvykle v místních autonomních volbách vítězily. Až v roce 2017 se podařilo zvítězit celostátní straně *Ciutadans* jak počtem mandátů, tak počtem hlasů.⁸² V 21. století ve volebních kampaních převládá téma postavení Katalánska ve Španělském království. Toto téma se stalo i rozhodujícím faktorem při sestavování vládních koalic.

Prozatím se zde uskutečnilo 12 autonomních voleb. Volební účast se v těchto volbách pohybovala kolem 60 %. Ke změně došlo v regionálních volbách v roce 2012, kdy přišlo odvolit 67,8 % voličů. Nejvyšší volební účast v tomto typu voleb byla v roce 2017, kdy dosáhla 79,1 %. Průměrná hodnota volební účast při volbách do *Parlament de Catalunya* je 63,57 %. Oproti tomu průměrná hodnota volební účasti v celostátních volbách na území Katalánska je 71,1 %. Nicméně od roku 2012 je vyšší volební účast při volbách do *Parlament de Catalunya*⁸³ (Evolución electoral 1980-2017, Ministerio del Interior).

4.1 Volby do *Parlament de Catalunya* v letech 1980 až 1995

V referendu v roce 1979 bylo 88 % hlasů pro schválení *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Proto se mohly následující rok uskutečnit první volby do *Parlament de Catalunya*. V těchto volbách zvítězila koalice CiU v čele s Jordim Pujolem. CiU obdržela 27,7 % hlasů, díky kterým získala 43 mandátů. Na druhém místě skončila PSC-PSOE s 22,3 % hlasů. Za PSC bylo zvoleno 33 poslanců. Třetí nejúspěšnější stranou v těchto volbách se stala *Partit Socialista Unificat de Catalunya* s 18,8 % hlasů a to znamenalo 25 křesel. Hranici 10 % hlasů překonala ještě strana *Centristes de Catalunya*,

⁸² Výsledky voleb do *Parlament de Catalunya* od roku 1980 dle procenta získaných hlasů se nachází v Příloze č. 1 a výsledky voleb dle počtu mandátů jsou znázorněny v Příloze č. 2.

⁸³ Údaje jsou uvedené bez posledních voleb konaných dne 28. dubna 2019.

za kterou bylo zvoleno 18 poslanců. Nově obnovená strana *Esquerra Republicana de Catalunya* obdržela necelých 9 % hlasů. Byla zastoupena 14 poslanci v *Parlament de Catalunya*. Vládu se podařilo sestavit J. Pujolovi, který nejdříve nabídl koaliční spolupráci socialistům, ale ti ji po vnitrostranické diskuzi odmítli. Nakonec se J. Pujolovi podařilo sestavit jednobarevnou⁸⁴ menšinovou vládu s podporou ERC a *Centristes de Catalunya*, respektive UCD. Centrální vláda A. Suáreze z UCD potřebovala podporu CiU na celostátní úrovni, a proto se domluvila na vzájemné podpoře s CiU. Během tohoto volebního období ERC nedokázala získat žádné výhody výměnou za podporu vlády, a proto v následujících volbách někteří její voliči přešli k CiU (Balcells 1996: 177-178, Strmiska 2003: 41).

Následující autonomní volby se uskutečnily v dubnu 1984 za účasti 64,4 % voličů, což byla nejvyšší volební účast při volbách do *Parlament de Catalunya* ve 20. století. CiU se podařilo obhájit vítězství z roku 1980 a oproti těmto volbám získala skoro dvojnásobek počtu hlasů. Obdržela 46,6 % hlasů, což znamenalo 72 mandátů, díky kterým měla absolutní parlamentní většinu. Na druhém místě skončila PSC-PSOE s 29,9 % hlasů a získala tím 41 mandátů. Mezi první a druhou nejúspěšnější stranou byl rozdíl půl milionu získaných hlasů a mezi druhou a třetí 600 000 hlasů. Na třetím místě se umístila koalice s *Alianza Popular*, obdržela 7,7 % hlasů. V *Parlament de Catalunya* ji reprezentovalo 11 poslanců. Dále se podařilo překonat uzavírací klauzuli stranám PSUC a ERC. PSUC získala 5,6 % hlasů a šest mandátů, ERC 4,4 % hlasů a pět křesel (Evolución electoral 1980-2017). I přesto, že CiU disponovala absolutní většinou v *Parlament de Catalunya*, se CiU dohodla s ERC na vytvoření nadměrné koalice. CiU si tak chtěla zajistit kontrolu nad konkurenční nacionalistickou stranou. Poprvé měla i strana ERC své zástupce v katalánské vládě. Tato spolupráce trvala do roku 1987. Poslední rok tohoto volebního období CiU vládla sama. Prezidentem *Generalitat* byl po celé volební období J. Pujol (Strmiska 2003: 27, 52).

Při třetích autonomních volbách konaných v květnu roku 1988 se zúčastnilo necelých 60 % voličů. Opět se podařilo vyhrát CiU tentokrát se 45,5 % hlasů. Získala 69 mandátů a to znamenalo, že obhájila absolutní většinu v *Parlament de Catalunya*. Na druhém místě se umístila PSC s 29,6 % hlasů, díky kterým získala 42 mandátů. Získala opět o půl milionu

⁸⁴ Jedná se o vládu dlouhodobého spojení stran CDC a UDC známého pod názvem CiU.

hlasů méně než CiU. Mezi druhou a třetí nejúspěšnější stranou byl stejně velký rozdíl získaných hlasů jako ve volbách v roce 1984, činil přibližně 600 000 hlasů. Na třetím místě skončila *Iniciativa per Catalunya* s devíti mandáty, přičemž obdržela 7,7 % hlasů. Se stejným počtem mandátů skončily strany *Alianza Popular* a *Esquerra Republicana de Catalunya*, obě získaly po šesti mandátech. Poslední stranou, která překročila uzavírací klauzuli, byla *Centre Democràtic i Social* s 3,8 % hlasů. V *Parlament de Catalunya* ji zastupovali tři poslanci (Evolución electoral 1980-2017). Opakoval se podobný scénář jako po volbách v roce 1984. Dlouhodobému spojení CDC a UDC se podařilo získat absolutní parlamentní většinu. Oproti minulým volbám CiU sestavila jednobarevnou vládu v čele se J. Pujolem.

V regionálních volbách v roce 1992 se potření za sebou podařilo CiU obhájit absolutní většinu mandátů v *Parlament de Catalunya*. V těchto volbách obdržela 46 % hlasů, díky kterým získala 70 křesel. Neměnil se ani rozdíl v počtu získaných hlasů mezi první a druhou nejúspěšnější stranou, rozdíl činil půl milionu hlasů. PSC obhájila druhé místo, přičemž obdržela 27,4 % hlasů. Ztratila dva mandáty a tentokrát bylo zvoleno 40 poslanců za PSC. Strana IC si pohoršila oproti předchozím volbám a skončila čtvrtá se 6,5 % hlasů. Na třetím místě ji vystřídala ERC, která obdržela 8 % hlasů, díky kterým ji zastupovalo 11 poslanců. Stejný počet poslanců reprezentovalo stranu IC a PPC, obě strany získaly po sedmi mandátech (Evolución electoral 1980-2017). CiU opět sestavila jednobarevnou vládu, která nepotřebovala podporu ostatních stran, jelikož CiU držela absolutní parlamentní většinu. Lídra CiU J. Pujola znovu zvolili za prezidenta *Generalitat*.

J. Pujol následující regionální volby vypsal již na listopad 1995,⁸⁵ přičemž volby by se dle plánu měly konat na jaře 1996. CiU se po třech volebních obdobích nepodařilo obhájit absolutní většinu křesel. Obdržela necelých 41 % hlasů, které jim přineslo 60 poslanců. Druhou pozici obhájila PSC s 24,9 % hlasů. Počtem mandátů si pohoršila, získala jich 34. Opět došlo ke změně u třetí nejúspěšnější strany, kterou se v těchto volbách stala *Partit Popular*. Polepšila si o deset mandátů, což znamenalo, že jí zastupovalo 17 poslanců. Poprvé se PPC podařilo překročit hranici 10 % získaných hlasů, v těchto volbách obdržela 13 % hlasů. ERC skončila jako čtvrtá nejúspěšnější strana se 13 mandáty a necelými 10 % hlasů. Poslední stranou, která měla zastoupení v *Parlament de Catalunya*, byla *Iniciativa*

⁸⁵ Volby vypsal kvůli vysoké podpoře ve společnosti.

per Catalunya-Els Verds s 11 mandáty. Celkově obdržela 9,7 % hlasů (Evolución electoral 1980-2017).

Po těchto volbách se CiU snažila získat podporu od ostatních stran, která by ji zajistila vytvoření menšinové vlády. K absolutní většině jí zbývalo získat osm mandátů. Rozhodla se požádat o podporu strany, které vytvářejí vlády na celostátní úrovni, tedy PSC a PPC. Nakonec se dohodla na podpoře s PPC. Následně po volbách do *Congreso de Diputados* uskutečněných v roce 1996 podpořila CiU vznik menšinové vlády PP na celostátní úrovni. CiU díky tomu zajistila převedení některých kompetencí státu na autonomní společenství⁸⁶ (Strmiska 2003: 28, Davis 2004: 139).

4.2 Volby do *Parlament de Catalunya* v roce 1999

V autonomních volbách v říjnu 1999 kandidoval již po šesté J. Pujol jako lídr CiU. V té době CiU podporovala na celostátní úrovni vládu PP. Za PSC kandidoval bývalý starosta Barcelony P. Maragall, který v průzkumech měl skoro stejnou podporu jako J. Pujol. P. Maragall se rozhodl vytvořit volební koalici spolu s *Ciutadans pel Canvi*. Těsně před volbami se PSC dohodla také na spolupráci s ICV, která byla omezena jen na tři volební obvody. Ve volebním obvodu Barcelona ICV a PSC kandidovaly proti sobě. P. Maragall se chtěl zaměřit na voliče CiU, kteří volili v celostátních volbách PSC a v lokálních volbách hlasovali právě pro něho. Alberto Fernández Díaz byl nově zvolený lídr za PPC a jeho cílem bylo dosáhnout podobného výsledku pro PPC jako ve volbách v roce 1995. ERC se před volbami potýkala s vnitrostranickými spory, kvůli kterým někteří členové odešli. Do voleb v roce 1999 šla pod vedením Josepa Lluíse Caroda Rovira. ICV procházela také stranickou krizí. Aby měla jistotu zastoupení v *Parlament de Catalunya*, rozhodla se kandidovat s PSC a *Ciutadans pel Canvi*. Tato koalice neměla konkrétní společný program. ICV chtěla změnu ve vládě, a proto podpořila P. Maragalla. V předvolební kampani se vyhnula kritice jeho osobnosti (Pallarés 2000: 150-151).

V těchto volbách byla přerušena vítězná dominance CiU. Volební účast se nijak výrazně nelišila oproti jiným autonomním volbám. K volbám přišlo necelých 60 % voličů. PSC vyhrála počtem hlasů ve volebním obvodu Barcelona. Zde byl rozdíl mezi prvním a

⁸⁶ Mezi oblasti, kde rozhoduje centrální i katalánská vláda, patří např. vzdělání, zdravotnictví a spravedlnost. Oproti tomu ohledně např. občanského práva, kultury, dopravy a cestovního ruchu rozhoduje pouze katalánská vláda (Davis 2004: 137).

druhým více než 100 000 hlasů. PSC se podařilo celkově vyhrát počtem hlasů, obdržela 37,9 % hlasů. Oproti tomu CiU získala 37,7 % hlasů. Celkový rozdíl mezi první a druhou stranou činil necelých 5 000 hlasů. Po přepočtu na mandáty ve volebním obvodu Barcelona vyhrála PSC. Ve zbývajících volebních obvodech dle počtu mandátů vyhrála CiU. Součtem počtu mandátů ze všech volebních obvodů zvítězila CiU s 56 mandáty, PSC získala o čtyři křesla méně. Pro PSC to znamenalo vylepšení výsledku o 16 mandátů oproti volbám v roce 1995. Třetí nejúspěšnější strana PPC si pohoršila v porovnání s předchozími volbami, obdržela 12 mandátů. PPC se podařilo zkonsolidovat jako třetí nejúspěšnější strana v autonomních volbách. Stejný počet poslanců jako za PPC bylo zvoleno za ERC. ICV se oproti posledním volbám propadla. Ztratila šest mandátů. Samotné straně se podařilo získat pouhé tři mandáty ve volebním obvodu Barcelona. Dva její poslanci byli zvoleni na společné kandidátce s PSC ve volebním obvodu Girona a Tarragona (Pallarés 2000: 151-153, *Evolución electoral 1980-2017*).

Potenciálně mohla vzniknout buď vládní koalice CiU s PPC nebo CiU s ERC. Nejméně pravděpodobné byl vznik koalice CiU a PSC. CiU nejdříve začala vyjednávat s ERC, avšak jednání selhalo kvůli neprosazení většiny bodů programu ERC. Pro CiU nebyly přijatelné body ERC, a proto začala vyjednávat s PPC, se kterou se CiU nakonec dohodla na spolupráci. Strana PPC si podmínila podporu CiU, že její vláda nebude pracovat na reformě fiskálního paktu a změně *Estatut d'Autonomia*. Na druhou stranu CiU podporovala PP na celostátní úrovni. Poprvé CiU upozadila regionální témata kvůli spolupráci s PP (Pallarés 2000: 154-156).

4.3 Volby do *Parlament de Catalunya* v roce 2003 a v roce 2006

Jordi Pujol byl lídrem CiU od roku 1980. Po šesti volebních obdobích, kdy byl prezidentem *Generalitat*, oznámil, že se nebude znovu ucházet o tento post ve volbách v roce 2003. Dále oznámil, že postupně odejde z politické scény. Novým lídrem CiU se stal Artur Mas, který se musel vypořádat s klesající tendencí získaných hlasů ve volbách. CiU přicházela o své voliče, kteří nesouhlasili s podporou centrální vlády, i když oblast získala více rozhodovacích pravomocí v oblastech jako jsou např. vzdělání a zdravotnictví. Voličům se především nelíbilo spojenectví s PP, která podpořila menšinovou vládu CiU po volbách v roce 1999 (Davis 2004: 138-141).

V předvolebních diskuzích dominovalo téma rozdělení pravomocí mezi centrální

vládou a Katalánskem. Všechny relevantní strany kromě PPC byly pro změnu *Estatut*, považovaly ho za zastaralý. CiU prosazovala navýšení autonomie pro Katalánsko především v oblasti spravedlnosti a zahraniční spolupráce. PSC se zaměřila na možnost uznání Katalánců jako národa. ERC chtěla, aby se Španělsko stalo vysoce decentralizovaným státem. ICV-EA by podpořila v hlasování změnu *Estatut*, ale důležitější pro ni byla témata sociálního a životního prostředí. PPC odmítala jakoukoli změnu *Estatut*. Další otázkou voleb bylo, kdo nahradí ve funkci prezidenta *Generalitat* J. Pujola a zda se podaří i nadále sestavit CiU vládu (Davis 2004: 142-144).

Volební účast byla o čtyři procenta vyšší než v předchozích regionálních volbách. Odvolit přišlo 63,4 % voličů. Opakovala se remíza jako v roce 1999. Celkovým počtem hlasů vyhrála PSC, která kandidovala spolu s *Ciudadans pel Canvi*. PSC-CpC celkově obdržela 31,2 % hlasů. Této koalici se podařilo opět zvítězit ve volebním obvodu Barcelona s náskokem sto tisíc hlasů na CiU. Ve zbývajících volebních obvodech zvítězila právě CiU. Celkově CiU ztratila na PSC sedm tisíc hlasů, obdržela 30,9 % hlasů. Avšak po přepočtu na mandáty CiU zvítězila, získala celkově 46 křesel. Oproti tomu za PSC-CpC bylo zvoleno 42 poslanců. Třetí nejúspěšnější stranou se stala ERC, která obdržela 16,4 % hlasů, a poprvé za ní bylo zvoleno více než 20 poslanců. ERC měla v *Parlament de Catalunya* 23 zástupců. I když si PPC oproti předchozím volbám polepšila počtem získaných mandátů, stala se čtvrtou nejúspěšnější stranou. Získala 15 mandátů. Jako poslední, kdo překročil uzavírací klauzuli, byla koalice ICV-EA, která obdržela 7,3 % hlasů, což znamenalo 9 křesel (Evolución electoral 1980-2017).

Poprvé od roku 1980 vládu nesestavila CiU a také poprvé došlo ke složení minimálně vítězné koalici. Po volbách došlo k vytvoření vládní koalice složené ze stran/koalic PSC-CpC, ERC a ICV-EA. Koaliční dohoda byla podepsána měsíc po volbách. Prezidentem *Generalitat* se stal P. Maragall z PSC. Poprvé se vládní koalice skládala z levicových stran. To mělo důležitý vliv na budoucí vyjednávání ohledně reformy *Estatut*, jelikož centrální vláda byla od roku 2004 složena ze zástupců PSOE. Cílem koalice bylo dosáhnout schválení nového *Estatut d'Autonomia* a vytvořit nový finanční systém. K reformě *Estatut* dle koaliční dohody mělo dojít v roce 2005 (Acord per a un govern catalanista i d'esquerras 2003: 1-3, Davis 2004: 138, 147).

Vládní prioritou byla již zmíněná reforma *Estatut d'Autonomia*. V *Parlament de Catalunya* docházelo k dlouhým diskuzím a předkládání několika návrhů na změnu

Estatut. Reformu navrhovaly jak vládní strany, tak i opoziční CiU. Jednalo se o změny v jazykové politice, uznání Katalánců jako národa, posílení rozhodovacích pravomocí pro katalánské instituce a také ve finanční politice oblasti. V *Parlament de Catalunya* podpořilo reformu 120 poslanců. Jednalo se o zástupce stran CiU, PSC, ERC a ICV. Jediní poslanci PPC hlasovali proti. Následovalo hlasování v *Cortes*, kde došlo k několika změnám již ve schváleném *Estatut* v *Parlament de Catalunya*. Reforma *Estatut* prošla v *Cortes* díky podpoře PSOE a CiU. Tato reforma byla umírněná oproti návrhům ERC, a proto v *Cortes* ERC hlasovala proti. PP také nesouhlasila s tímto návrhem, jelikož považovala některé články za protiústavní. ERC nepodpořila ani následné referendum, které se konalo v červnu 2006 na území Katalánska. Hlasovat přišla necelá polovina oprávněných voličů, z čehož 73,9 % voličů hlasovalo pro schválení reformy *Estatut*. I když se podařilo *Estatut* schválit na všech úrovních, prezident *Generalitat* P. Maragall se rozhodl rozpustit *Parlament*. Mezi důvody, proč vyvolal předčasné volby, patřily již zmíněné neshody uvnitř koaliční vlády a také vnitrostranické spory PSC (Lago, Montero, Torcal 2007: 226).

Dne 1. listopadu 2006 se uskutečnily předčasné volby. Klesla volební účast, zúčastnilo se 56 % voličů. Vyhrála opět CiU a to jak počtem hlasů, tak i počtem mandátů. Obdržela 31,4 %, to představovalo 48 mandátů. PSC-CpC skončila druhá se ziskem 26,8 % hlasů. Ztratila pět mandátů oproti předchozím volbám. Za PSC bylo zvoleno 37 poslanců. Třetí nejúspěšnější stranou se stala opět ERC, která obdržela 14 % hlasů, díky kterým ji zastupovalo 21 poslanců. PPC skončila čtvrtá s necelými 11 % hlasů, které představovaly 14 křesel. Oproti posledním volbám si o tři mandáty polepšila ICV-EUiA, která získala 9,5 % hlasů. Nově vzniklá strana *Ciutadans* se poprvé dostala do *Parlament de Catalunya*, kde ji reprezentovali tři poslanci. Uzavírací klauzuli překročila pouze ve volebním obvodu Barcelona (Evolución electoral 1980-2017).

Stranická federace CiU by ani s podporou PPC nedosáhla na absolutní parlamentní většinu. Tohoto faktu si byli vědomi zástupci levicové vládní koalice a již 20 dní po volbách došlo k podepsání koaliční dohody. Došlo k vytvoření staronové levicové koaliční vlády složené ze zástupců PSC-CpC, ERC a ICV-EUiA. Tentokrát byl zvolen prezidentem *Generalitat* José Montilla z PSC. Jeho cílem bylo vyhnout se koaličním neshodám, které se objevovaly ve veřejných debatách v předchozím volebním období. Dále se chtěl zaměřit na zapracování nedávno schváleného *Estatut* a přijmout zákony

v oblastech, kde Katalánsko získalo možnost autonomního rozhodnutí, mezi které patřil např. zákon o vzdělání či změna ve financování Katalánska (Document programàtic 2006, Lago, Montero, Torcal 2007: 227, Rico 2012: 218).

4.4 Volby do *Parlament de Catalunya* v roce 2010

I ve druhém volebním období koaliční vlády PSC, ERC a ICV-EUiA docházelo ke sporům uvnitř koalice, ale i přesto spolu vydržely celé funkční období. Neshody panovaly kvůli aplikování *Estatut* a přijetí nových zákonů, díky kterým by bylo Katalánsko více autonomní. Katalánská vláda se také musela vypořádat s ekonomickou krizí, která nastala ve Španělsku po roce 2008, která následně ovlivnila předvolební kampaň jak na celostátní, tak na regionální úrovni. Španělsko se potýkalo s ekonomickou krizí při menšinové vládě PSOE, která musela provádět škrty ve veřejných výdajích. Druhou událostí, která měla vliv na předvolební kampaň v Katalánsku, bylo rozhodnutí Ústavního soudu Španělska z června 2010 na základě podnětu PP, která považovala některé články schváleného *Estatut* z roku 2006 za protiústavní. Po rozhodnutí soudu bylo vyškrtnuto 14 článků z 200 a u 27 článků došlo k upřesnění interpretace. Došlo ke zrušení článku, který uznával Katalánce jako národ. Dále soud rozhodl, že katalánština nemůže být dominujícím jazykem v katalánském vzdělávacím systému. Katalánština a kastilština si má být rovnocenná. Strany PSC, CiU, ERC a ICV-EUiA s tímto rozhodnutím nesouhlasily, označily to jako krok zpět v teritoriální decentralizaci. Několik týdnů po rozhodnutí soudu se uskutečnila demonstrace v Barceloně s názvem *Jsmé národ. My rozhodneme*. Podporu demonstrujícím vyjádřily právě ty strany, které nesouhlasily s rozsudkem, a také neziskové organizace podporující jedinečnost Katalánců (Rico 2012: 218-220).

Již od září 2009 začala probíhat na území Katalánska nezávazná referenda za nezávislost. Referenda se konala až do června 2010. Jednalo se o hlasování na lokální úrovni. Referenda se konala ve 166 městech. Referenda podpořili zástupci stran ERC, CDC a ICV a také zástupci občanských organizací. ERC se snažila využít mobilizace voličů, kteří hlasovali pro nezávislost, a proto mezi hlavní téma předvolební kampaně zařadila možnost vyvolání referenda o nezávislosti. To by podle ní mělo proběhnout během následujícího volebního období na celém území Katalánska. Zároveň chtěla prosadit změnu ve financování regionu. Nové finanční dohody s Madridem chtěla dosáhnout i CiU. Lídr její kandidátky Artur Mas žádal voliče, aby volili jeho stranu, aby

mohl s většinovou vládou prosadit změny, jako je nový fiskální pakt. ICV se v kampani zaměřila především na možnosti, jak zamezit sociálním důsledkům způsobeným ekonomickou krizí. PPC se také v kampani zaměřila na vypořádání s ekonomickou krizí, ale také upozorňovala na jednotu Španělska a kritizovala katalánský nacionalismus. *Ciutadans* zdůrazňovala boj proti korupci a také kritizovala schválení nadřazenosti katalánštiny tripartitou. PSC a ERC ještě před volbami oznámily, že nebudou pokračovat v spolupráci po volbách v roce 2010 (Rico 2012: 221-225).

Oproti volbám v roce 2006 byla volební účast o necelá tři procenta vyšší, k volebním urnám přišlo 58,8 % voličů. Po dlouhé době se podařilo CiU zvítězit s viditelným náskokem na druhou vítěznou stranu PSC. Rozdíl mezi těmito stranami bylo necelých 700 000 získaných hlasů. CiU obdržela 38,2 % hlasů, díky kterým bylo zvoleno 62 poslanců. PSC volilo 18,2 % voličů a získala 28 mandátů. Tentokrát se na třetím místě umístila PPC s 12,3 % hlasů. Získala 18 křesel, což představovalo dosud její nejlepší výsledek. Po deseti mandátech získaly ICV-EUiA a ERC. Počtem hlasů na tom byla o něco lépe ICV-EUiA. ERC v těchto volbách zaznamenala propad, když ztratila jedenáct křesel. Uzavírací klauzuli ještě překonaly *Solidaritat Catalana per la Independència*⁸⁷ a *Ciutadans*, které získaly čtyři, respektive tři mandáty. *Ciutadans* sice celkově obdržela více hlasů než *Solidaritat*, ale překonala uzavírací klauzuli jen ve volebním obvodu Barcelona. Oproti tomu *Solidaritat* překonala klauzuli v Barceloně a také v Gironě (Evolución electoral 1980-2017).

Všechny tři vládní strany se propadly oproti volbám v roce 2006. V důsledku toho došlo ke změnám ve vedení PSC, ERC a ICV-EUiA. Na rozdíl od nich si CiU polepšila a těsně nedosáhla na absolutní parlamentní většinu. K získání většiny ji chybělo šest křesel. PPC se podařilo navázat na rostoucí podporu na centrální úrovni a na možnost znovu podpořit menšinovou vládu na regionální úrovni. Nakonec pomohla ke zvolení A. Mase do pozice prezidenta *Generalitat* PSC. Ta se při druhém kole hlasování o prezidentovi zdržela hlasování. CiU opět vytvořila menšinovou vládu, přičemž se domluvila na alternativních dohodách s každou opoziční stranou. To znamenalo, že na každou politiku měla dohodu s jinou stranou. Například při hlasování o rozpočtu se dohodla se stranou PPC, že při hlasování PPC odejde ze sálu (Rico 2012: 234, Martí 2013: 508).

⁸⁷ Katalánská solidarita pro nezávislost.

4.5 Volby do *Parlament de Catalunya* v roce 2012

Jak již bylo zmíněno, Artur Mas se po volbách 2010 chtěl zaměřit na změnu fiskálního paktu pro Katalánsko. Původní změna ve financování byla ve schváleném *Estatut* z roku 2006, ale v létě 2010 Ústavní soud Španělska zrušil články, který se týkaly těchto změn. Proto nový návrh na změnu financování regionu byl nejdříve schválen v *Parlament de Catalunya*. Na konci září 2012 ho chtěl A. Mas předložit tehdejšímu premiérovi Španělska M. Rajoyovi. Ještě před tímto setkáním se konaly demonstrace na území Katalánska. Hlavní demonstrace konaná dne 11. září 2012 v Barceloně nesla název *Katalánsko, nový stát v Evropě*. Tuto demonstraci podpořili zástupci CiU, ICV, ERC a někteří členové PSC. M. Rajoy na setkání s A. Masem odmítl jakoukoli změnu fiskálního paktu, a proto se A. Mas rozhodl vyvolat předčasné volby. V proslovu, kde oznámil předčasné volby, deklaroval, že pokud CiU bude i v příští katalánské vládě, vyvolá referendum o sebeurčení (Martí 2013: 508-509).

Na základě i těchto událostí se dvěma hlavními tématy předvolební kampaně staly řešení ekonomické krize a postavení Katalánska ve Španělsku, které se týkalo otázky, do jaké míry může Katalánsko rozhodovat samo sobě. Zde byl důležitý postoj politických stran k případnému vyhlášení referenda o nezávislosti Katalánska.⁸⁸ V těchto bodech se politické strany neshodly (Martí 2013: 509, Grau, Viver 2016: 15).

Obecně CiU podporovala pokračování úsporných opatření. Avšak uvnitř federálního spojení došlo k odlišnosti názoru ohledně budoucnosti Katalánska. *Unió Democràtica de Catalunya* byla zastáncem konfederálního systému. Na druhou stranu *Convergència Democràtica de Catalunya* preferovala nezávislost. ERC prosazovala ekonomické změny, ale tak jako CDC chtěla rozhodovat o vlastní budoucnosti a případně i vyhlásit nezávislost. PSC souhlasila se změnou ekonomické politiky, avšak prosazovala federalismus. V předvolební kampani se PSC postavila na stranu práva rozhodovat o vlastní budoucnosti za podmínky, že by vše probíhalo v rámci zákonů a ústavy. Nicméně po volbách prohlásila, že se zdrží hlasování v referendu o nezávislosti, i kdyby toto referendum bylo vyhlášeno legálně. ICV stejně jako PSC byla pro ekonomické reformy a podporovala možnost rozhodnout si o budoucnosti Katalánska. ICV připouštěla tři možné scénáře ohledně postavení Katalánska a to buď být součástí federace či konfederace nebo vyhlásit

⁸⁸ Podle španělské ústavy autonomní oblasti samy nemohou rozhodovat o vyhlášení tohoto typu referenda.

nezávislost. Zástupci odnože španělské strany PP nechtěli žádné úpravy ve financování regionu a byli proti jakékoli změně ohledně budoucnosti Katalánska, chtěli zachovat status quo. Stejný postoj zaujala strana *Ciutadans*, která chtěla také zachovat status quo, avšak nebyl zřetelný její postoj k ekonomickým reformám. Poprvé v těchto volbách kandidovala strana *Candidatura d'Unitat Popular*, která se sama definuje jako antisystémová. Prosazovala, aby si Katalánci mohli sami o sobě rozhodovat a podpořila případnou nezávislost regionu (Martí 2013: 509-512, Grau, Viver 2016: 15).

V listopadu 2012 se tedy uskutečnily předčasné volby. Poprvé se podařilo překonat uzavírací klauzuli sedmi subjektům. Volební účast byla o devět procent vyšší než v roce 2010. Volby se opět podařilo vyhrát CiU s 30,4 % hlasů. Rozdíl mezi první a druhou stranou činil přibližně 600 000 hlasů. Na druhém místě skončila PSC s 14,3 % hlasů. Těsně za ní se umístila ERC-Cat Sí s 13,6 % hlasů a pak PPC s 12,9 % hlasů. Počtem mandátů si CiU pohoršila oproti posledním volbám, ztratila dvanáct mandátů. Tentokrát bylo za CiU zvoleno 50 poslanců. Počtem hlasů se umístila PSC na druhém místě, ale počtem mandátů získala ERC o jeden mandát více než PSC. ERC získala 21 mandátů a PSC 20 mandátů. PSC ztratila ve volebním obvodu Lleida, kde skončila na čtvrté pozici. Za PPC bylo celkově zvoleno 19 poslanců. Pro PPC to znamenalo největší počet získaných křesel v *Parlament de Catalunya* v její historii. Pod hranici deseti procent získaných hlasů, přičemž překonaly uzavírací klauzuli, se dostaly tři strany a to ICV-EUiA, *Ciutadans* a *Candidatura d'Unitat Popular*. ICV-EUiA a *Ciutadans* si oproti předchozím volbám polepšily. ICV-EUiA získala 9,8 % hlasů, což znamenalo 13 mandátů. *Ciutadans* obdržela 7,5 %, díky kterým ji reprezentovalo devět poslanců. Poprvé se dostala do *Parlament de Catalunya* strana CUP, která překonala uzavírací klauzuli jen ve volení obvodu Barcelona. Strana získala tři mandáty (Evolución electoral 1980-2017).

CiU ve volbách zvítězila, ale na absolutní většinu mandátů nedosáhla. A. Mas po volbách oznámil, že by chtěl vyjednávat o možnosti vzniku koaliční vlády s PSC a ERC. PSC ale jakékoli vyjednávání odmítla. Oproti tomu ERC chtěla spolupracovat, ale nechtěla sestavit s CiU koaliční vládu. Nakonec CiU sestavila menšinovou vládu za podpory ERC, přičemž spolu podepsaly Dohodu o národní transformaci a garantování parlamentní stability. V této dohodě se obě strany zavázaly k vypsání konzultačního referenda o budoucnosti Katalánska. ERC se v této dohodě definovala jako opoziční strana, přičemž souhlasila např. se zvolením A. Mase jako prezidenta *Generalitat*. Dohoda byla

podepsána dne 19. prosince 2012 (Acord x legislatura 2012: 1-2, Martí 2013: 513-514).

O měsíc později se uskutečnilo hlasování právě ohledně budoucnosti Katalánska. Jednalo se o postavení Katalánska, zda má právo se rozhodnout samo o tom, zda chce zůstat součástí Španělska a případně v jaké formě by se mělo toto postavení projevit. Zástupci ERC, CDC a CUP hlasovali pro nezávislost, zástupci UDC pro konfederaci a 20 poslanců z PSC pro federaci. Proti změně pozice Katalánska vůči Španělsku byly PPC, PSC a také strana *Ciutadans*. Pro schválení rezoluce, která měla za cíl dosáhnout vyvolání referenda o budoucnosti, hlasovalo 85 poslanců, mezi nimi byli zástupci CiU, ERC, ICV a CUP. Schválení této rezoluce vedlo k dalším krokům, na základě kterých by došlo k vyhlášení referenda v roce 2014 (Martí 2013: 514, Grau, Viver 2016: 17).

4.6 Volby do *Parlament de Catalunya* v roce 2015

Na centrální úrovni byla ve vládě PP, která neumožňovala Kataláncům vyvolat jakékoli referendum o změně jeho postavení ve Španělsku. Proto *Parlament de Catalunya* schválil v září 2014 zákon, který umožnil uskutečnění nezávazného referenda v listopadu 2014. Tento zákon napadla PP u Ústavního soudu Španělska, který uznal referendum jako ilegální. I přesto se v den, kdy se mělo konat referendum, uskutečnilo hlasování, ve kterém participující odpovídali na otázky, zda by Katalánsko mělo být stát a zda by tento stát měl být nezávislý. Při účasti 2 300 000 voličů 80,7 % z nich hlasovalo za vznik nového nezávislého státu, což strany pro nezávislost považovaly jako legitimizaci pro jejich další kroky. I proto na začátku roku 2015 A. Mas vyhlásil předčasné volby na září 2015. Tyto volby označil jako plebiscit za nezávislost (Cetrà, Martí 2016: 108).

Strany PSC, PPC a *Ciutadans* nesouhlasily s označením, že by předčasné volby měly být jakýmsi referendem o nezávislosti. Dále nesouhlasily s hlasováním uskutečněným v září 2014, jelikož bylo protiústavní a účast byla jen 36 %. Hlavním tématem kampaně se opět stalo postavení Katalánska ve Španělsku. Proto se A. Mas zasazoval o to, aby vznikla volební koalice hlavních stran, které jsou pro nezávislost, aby tak získaly co nejvíce hlasů. Oproti tomu ERC prosazovala, aby strany podporující separaci kandidovaly samostatně (Cetrà, Martí 2016: 109-110).

Jak již bylo zmíněno v minulé kapitole na jaře roku 2015 došlo k ukončení spolupráce CDC a UDC, což znamenalo rozpad CiU. Poté A. Mas znovu oslovil strany podporující separaci s možností vytvoření společné kandidátky. CUP tuto možnost vyloučila. CDC

začala znovu vyjednávat s ERC, přičemž se nakonec dohodly, že spolu budou kandidovat pod názvem *Junts pel Sí*. Do této spolupráce se zapojily i neziskové organizace bojující za samostatný stát. PPC navrhla PSC a *Ciutadans* možnost společné kandidátky, ale tuto spolupráci odmítly. Strana ICV se rozhodla kandidovat v koalici se stranou hlásící se k *Podemos*. Toto spojení se jmenovalo *Catalunya Sí Que Es Pot* a podporovalo vyhlášení legálního referenda o budoucnosti Katalánska (Cetrà, Martí 2016: 110-111).

V listopadu 2015 se tedy uskutečnily předčasné volby. Volební účast dosáhla necelých 75 %. Volby vyhrálo nové spojení *Junts pel Sí* s 39,4 % hlasů. Získalo 62 mandátů, které nestačily na absolutní většinu hlasů. Na druhém místě se umístila strana *Ciutadans*, která obdržela o více než polovinu méně hlasů než *Junts pel Sí*. *Ciutadans* získala 17,8 % hlasů a obsadila 25 křesel. Na druhou stranu získala o půl milionu více hlasů než ve volbách v roce 2012. Na třetím místě se opět umístila PSC-PSOE s 12,7 % hlasů a 16 mandáty. To pro ni znamenalo doposud nejhorší výsledek. Po 11 mandátech si rozdělily strany PPC a spojení CSQEP. Oba subjekty dosáhly na necelých 9 % hlasů. Poslední stranou, která překonala uzavírací klauzuli, byla CUP. Obdržela 8,2 % hlasů, díky kterým CUP reprezentovalo 10 poslanců. To znamenalo, že si CUP polepšila o 7 mandátů oproti volbám v roce 2012. Druhá strana ze spojení CiU strana UDC nepřekonala uzavírací klauzuli, a tak poprvé od roku 1980 neměla své zástupce v *Parlament de Catalunya* (Evolución electoral 1980-2017).

Stranám podporující separatismus se podařilo dohromady obdržet 72 mandátů, které představovaly absolutní většinu. K těmto stranám se řadí CDC a ERC, které v těchto volbách kandidovaly spolu jako *Junts pel Sí*, a CUP. Blok nepodporující referendum za nezávislost reprezentovalo dohromady 52 poslanců. Mezi nimi byli zástupci *Ciutadans*, PSC a PPC. *Catalunya Sí Que Es Pot* se neřadila ani k jednomu z těchto bloků, jelikož podporovala referendum, ale nesmělo být unilaterální. *Junts pel Sí* prohlásila, že tzv. referendum o budoucnosti Katalánska vyhrál separatistický blok. Ten ale dohromady neobdržel ani 50 % hlasů (Cetrà, Martí 2016: 114-115).

Po volbách vytvořila menšinovou vládu *Junts pel Sí*, přičemž se dohodla s CUP na podpoře, jež se týkala především otázek postavení Katalánska. Např. spolu schválili novou rezoluci, díky které Katalánsko nemělo spadat do pravomocí Ústavního soudu Španělska a měla zahájit proces přijímání Ústavy Katalánska. Tato rezoluce byla však prohlášena za protiústavní Ústavním soudem Španělska. Na druhou stranu CUP dvakrát

nepodpořila A. Mase při volbě prezidenta *Generalitat*. Straně CUP se nelíbily jeho korupční skandály a také ho nepovažovala za kompetentní osobu, která by prosadila nezávislost Katalánska. *Junts pel Sí* nechtěla přistoupit na podmínku CUP, že musí být navržena nová osoba na post prezidenta. Pokud by však do dvou měsíců od voleb nebyl zvolen nový prezident, došlo by k rozpuštění *Parlament de Catalunya*. Proto během listopadu a prosince 2015 došlo k vyjednávání ohledně členů vlády a socioekonomických otázek. Nakonec na začátku ledna 2016 A. Mas ustoupil a prohlásil, že nebude kandidovat na prezidenta výměnou za parlamentní stabilitu od strany CUP. *Junts pel Sí* navrhla Carlese Puigdemonta,⁸⁹ který byl následně zvolen prezidentem *Generalitat* (Cetrà, Martí 2016: 116-118).

4.7 Volby do *Parlament de Catalunya* v roce 2017

Vládní strany spolu s podporou CUP přijaly kroky vedoucí k vyhlášení referenda za nezávislost v roce 2017. V červnu téhož roku C. Puigdemont deklaroval, že referendum o nezávislosti se uskuteční dne 1. října 2017, i když bude unilaterální. Referendum se uskutečnilo i přesto, že ho Ústavní soud Španělska shledal protiústavním a centrální vláda deklarovala, že zabrání uskutečnění referenda a převezme správu nad Katalánkem, pokud by se uskutečnilo. Dokonce byly posíleny policejní hlídky v Katalánsku a mezi její cíle patřilo i uzavírání volebních místností a zabavování volebních urn. Podle zveřejněných výsledků volební účast dosáhla 42 %, přičemž 90 % voličů hlasovalo pro nezávislost (Burgen, Jones 2017).

C. Puigdemont uznal výsledky referenda a učinil další kroky k vyhlášení nezávislosti. Na konci října 2017 se uskutečnilo zasedání v *Parlament de Catalunya*. Jeho hlavním tématem bylo schválení Deklarace o nezávislost. Zatímco zástupci stran zastávající názor, že by Katalánsko mělo zůstat součástí Španělska, odešli před hlasováním ze sálu, poslanci podporující secesi schválili nezávislost. Celkově pro vznik nového státu hlasovalo 70 poslanců. Na to reagovala španělská vláda, která na základě článku 155 Ústavy Španělského království zavedla správu nad Katalánkem, rozpustila katalánskou vládu a vyhlásila předčasné volby na prosinec 2017 (Menéndez 2017). Došlo také k zatýkání některých politiků, kteří podpořili referendum o nezávislosti a také následné vyhlášení

⁸⁹ Byl starostou města Girona, poslancem v *Parlament de Catalunya* a stál v čele Asociace municipalit za nezávislost.

nezávislosti na půdě *Parlament de Catalunya*. C. Puigdemont utekl do Bruselu na katalánskou ambasádu, aby se vyhnul vězení. Španělská policie zatkla např. Oriola Junquerasa, který byl v době hlasování o nezávislosti místopředsedou vlády, a katalánského ministra Joaquina Forna (ČTK 2018).

Při volbách v prosinci 2017 byla doposud nejvyšší volební účast, zúčastnilo se jich 79,1 % voličů. Výsledky voleb mezi prvními třemi stranami byly celkem vyrovnané. Podruhé od roku 1980 se žádné straně nepodařilo získat více než 30 % hlasů. Nejúspěšnější stranou se poprvé počtem mandátů i počtem hlasů stala strana, která je zastáncem jednotného Španělska. Zvítězila strana *Ciutadans*. Obdržela 25,3 % hlasů, díky kterým získala 36 mandátů. O dvě křesla méně získala strana *Junts per Catalunya*, přičemž obdržela o necelá 4 % méně hlasů, tedy 21,7 %. Na třetím místě se umístila ERC-CatSí s 21,4 % hlasů, díky kterým ji reprezentovalo 32 poslanců. PSC-PSOE se poprvé stala až čtvrtou nejúspěšnější stranou. V těchto volbách obdržela 13,8 % hlasů a zastupovalo ji 17 poslanců. Uzavírací klauzuli překonaly ještě tři strany, které již nedosáhly na více než 8 % hlasů. Mezi tyto strany patřila *Catalunya en Comú-Podem*, která získala 7,4 % hlasů a osm mandátů. Zbylé dvě strany, CUP a PPC, obdržely okolo 4 % hlasů a obě tím získaly po čtyřech mandátech. Pro PPC to byl nejhorší výsledek v historii strany (Evolución electoral 1980-2017).

Poprvé zvítězila strana, která nepodporuje změnu současně nastaveného systému v Katalánsku. *Ciutadans* sice vyhrála s 37 mandáty, ale tři separatistické strany obdržely dohromady 70 mandátů, což znamenalo opět absolutní většinu v *Parlament de Catalunya*. Poprvé se taky stalo, že lídr jedné kandidátky byl zvolen, i když se dlouhodobě vyskytoval v zahraničí, a také jiný lídr kandidátky byl v době voleb ve vězení (Burgen, Jones 2017). Celostátní strany PP a PSOE vyzvaly Inés Arrimadas ze *Ciutadans*, aby sestavila vládu, jelikož její strana vyhrála volby. Ale ona čekala, jak se domluví separatistický blok, který měl zmíněnou většinu. Lídr PPC Xavier García Albiol také podpořil postoj PP, aby I. Arrimadas sestavila vládu, a označil to jako jejich právo na vládnutí. Podobného názoru byli i zástupci PSC (Mills 2017).

Správa nad Katalánskem skončí, až když dojde k sestavení vlády. Pokud by Katalánci do 22. května 2018 nesestavili vládu, konaly by se předčasné volby. I proto C. Puigdemont, který byl opět zvolen do *Parlament de Catalunya*, chtěl, aby se co nejdříve zvolil prezident *Generalitat* a následně, aby sestavil vládu. On sám kandidoval na post

prezidenta, i když byl v exilu. Podmínkou pro zvolení prezidenta je, že kandidát musí být přítomný při hlasování o jeho zvolení. Proto C. Puigdemont nemohl být znovu zvolen, a tak následně navrhl na prezidenta Jordiho Sanchéze, který nominaci přijal, i když byl uvězněný kvůli vzpouře.⁹⁰ Dalším možným kandidátem na prezidenta byl Jordi Turull, který byl ministrem v Puigdemontově vládě a je také obviněn ze vzpoury. V březnu 2018 byl umístěn do vyšetřovací vazby, a proto také nesplňoval podmínku přítomnosti při hlasování (ČTK 2018, DW 2018).

Až v květnu 2018 byl zvolen prezidentem Quim Torra, kterého vybral jako svého nástupce C. Puigdemont. Q. Torra po zvolení mohl sestavit vládu, která se ujala úřadu v červnu 2018. Na uzavření koalice se dohodli zástupci *Junts per Catalunya* a ERC, ale k absolutní většině jim chybí dva mandáty. Q. Torra chtěl původně ve své vládě i členy stran CDC a ERC, kteří jsou uvězněni nebo v exilu, ale tento výběr byl zamítnut španělskou vládou, která stále držela nad Katalánskem správu (Baquero 2018). Q. Torra chce nadále pokračovat v boji za nezávislost, ale v současném *Parlament de Catalunya* nemá většinu. Zároveň někteří zvolení poslanci jsou stále ve vězení nebo v exilu, a tak při hlasování chybí.

4.8 Katalánský stranický systém dle teorie G. Sartoriho

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, G. Sartori rozděluje systémy na nesoutěživé a soutěživé, ve kterých dochází k alternaci u vlády na základě soutěživé politiky. Bipartismus, umírněný pluralismus, polarizovaný pluralismus a systém predominantní strany spadají do soutěživých systémů, kde se počítají strany na základě kritéria relevantnosti. Významné strany určujeme dle jejich koaličního či vyděračského potenciálu. Pokud mají jeden z těchto potenciálů, řadí se k relevantním stranám.

Mezi hlavní charakteristiky umírněného pluralismu dle G. Sartoriho patří relativně malá ideologická vzdálenost, bipolární koaliční uspořádání, dostředivá politika a přítomnost tří až pěti/šesti relevantních stran. Vyšší počet těchto stran nutně neznamená transformaci na polarizovaný pluralismus. I při vyšším počtu relevantních stran se může jednat o umírněný pluralismus, pokud je zachována dostředivá a umírněná politika (Sartori

⁹⁰ Uvěznění katalánští politici věřili, že budou brzy propuštěni z vězení a budou se moci zúčastnit hlasování o prezidentovi.

2005: 192).

Pokud je počet relevantních stran vyšší než pět/šest a vyskytují se zde i relevantní antisystémové strany, stranický systém se označuje jako polarizovaný pluralismus. Mezi jeho další znaky patří existence dvoustranných opozic, metrický střed systému je obsazený, polarizace, odstředivost systému, ideologické rozstrukturování, přítomnost nezodpovědných opozic a politika trumfování (Sartori 2005: 136-146).

Katalánský stranický systém patří od počátku mezi soutěživé systémy. Probíhá zde soutěživá politika a dochází k alternacím ve vládě. Důležité je nezapomínat, že se jedná o autonomní společenství ve Španělsku, přičemž při sestavování vlád zde hraje roli kromě pravolevého postavení také štěpení centrum x periferie. Doposud se uskutečnilo 12 voleb do *Parlament de Catalunya*. První volby se konaly v roce 1980. Jelikož se jednalo o první volby v obnoveném *Parlament de Catalunya*, očekávalo se, že dojde k vysoké polarizaci a fragmentaci, ale díky vhodně nastavenému volebnímu systému se tomu tak nestalo. Nakonec uzavírací klauzuli překonalo šest subjektů, které se řadily na škále od středu doleva, což znamenalo relativně malou ideologickou vzdálenost. Nebyl zvolen žádný poslanec reprezentující pravicovou stranu. V těchto volbách zvítězilo nově vzniklé spojení *Convergència i Unió*,⁹¹ které se skládalo ze dvou stran *Convergència Democràtica de Catalunya* a *Unió Democràtica de Catalunya*. CiU sestavila jednobarevnou vládu za podpory ERC a *Centristes de Catalunya*. ERC dala přednost podpoře katalanistické straně před sestavením vlády s levicovými stranami. Po těchto volbách se v systému nevyskytovala dominantní strana. V *Parlament de Catalunya* chyběla bilaterální opozice i kvůli absenci pravicových stran. Jednalo se o umírněný pluralismus.

Ke zvýšení polarizace systému došlo po volbách v roce 1984, kdy bylo zvoleno 11 zástupců pravicové koalice *Alianza Popular-Partido Demócrata Popular-Unión Liberal*. Zvítězila opět CiU poprvé s absolutním počtem hlasů, a proto mohla vládu sestavit sama. Rozhodla se však pro nadměrnou koalici s regionální levicovou nacionalistickou stranou ERC, která v minulém volebním období podporovala menšinový kabinet CiU. Spolupráce nevydržela celé volební období, ukončena byla rok před volbami. Po zbytek

⁹¹ Jelikož se jednalo o dlouhodobé spojení, které trvalo až do roku 2015, je CiU pro tuto práci brána jako jeden relevantní subjekt, nikoli jako dvě relevantní strany.

volebního období CiU vládla sama a kvůli absolutní většině mandátů v *Parlament de Catalunya* nepotřebovala podporu od jiných stran.

Stranický systém se pomalu začal transformovat v systém s predominantní stranou, jelikož se při regionálních volbách v roce 1988 podařilo CiU obhájit absolutní parlamentní většinu, přičemž tentokrát se rozhodla nepřizvat ostatní strany k vytvoření nadměrné koalice a sestavila jednobarevnou vládu. Uzavírací klauzuli překonalo šest subjektů, které zastupovaly jak levicové, středové, tak i pravicové postoje. CiU se začala profilovat jako dominantní strana. Rozdíl mezi CiU a PSC se v posledních dvou volbách pohyboval kolem půl milionu získaných hlasů. To znamenalo, že PSC měla o přibližně 30 poslanců méně než CiU. Podobný rozdíl křesel byl i mezi druhou a třetí stranou.

V následujících regionálních volbách v roce 1992 CiU potřetí za sebou získala absolutní většinu. Byla splněna podmínka systému predominantní strany, kdy hlavní strana získala ve třech volbách za sebou absolutní většinu křesel a nedochází k alternaci vlády. Po těchto volbách mělo pět subjektů své zastoupení v *Parlament de Catalunya*. Pravé spektrum zastupovala pouze *Alianza Popular* se šesti poslanci. Zbytek poslanců reprezentoval pravostředé a levicové strany.

V regionálních volbách v roce 1995 opět přesáhlo uzavírací klauzuli pět subjektů. Systém s predominantní stranou zanikl i přes vítězství CiU. Ta nedosáhla na absolutní většinu v *Parlament de Catalunya*, tentokrát vyhrála s 60 mandáty. Na druhou stranu zůstala dominantní stranou. Druhá nejúspěšnější strana PSC získala o necelých 30 křesel méně. CiU se vrátila zpět k modelu menšinové vlády. Tentokrát se domluvila na podpoře s pravicovou PPC, přičemž v následujícím volebním období na celostátní úrovni CiU podpořila menšinovou vládu PP. Existovala zde ideologická umírněnost. Katalánský stranický systém se postupně transformoval v umírněný pluralismus.

O čtyři roky později proběhly další regionální volby. Jedním z cílů ostatních stran bylo narušení dominance CiU. Na jednu stranu se jim to podařilo, jelikož CiU nezmítěla výrazným rozdílem počtem hlasů, ani počtem mandátů. Dokonce se podařilo vyhrát PSC v celkové počtu získaných hlasů. Na druhou stranu CiU se podařilo vyhrát počtem mandátů. Nakonec se CiU podařilo sestavit menšinovou vládu opět s podporou PPC. Mohly zde vzniknout dvě potenciální koalice, které by se mohly alternovat u vlády. Jednalo by se o levicovou koalici v čele s PSC-PSOE nebo koalici sestavenou středovou CiU. V *Parlament de Catalunya* neměla zastoupení relevantní antisystémová strana.

Stejný výsledek se opakoval i ve volbách v roce 2003. Pět subjektů bylo zvoleno do *Parlament de Catalunya*. PSC se opět podařilo o pár tisíc hlasů zvítězit nad CiU, která ale vyhrála počtem mandátů. Poprvé došlo k alternaci u vlády. Vznikla koaliční dohoda mezi PSC-CpC, ERC a ICV-EA, přičemž se jednalo poprvé o levicovou vládu. Jediná pravicová strana, která měla zastoupení v regionálním parlamentu, byla PPC s 15 mandáty. Při sestavování vlády hrálo roli postavení na pravolevé škále. Stejná koaliční vláda vznikla po předčasných volbách v roce 2006. Tentokrát vyhrála CiU jak počtem mandátů, tak počtem získaných hlasů, ale již se nestala dominantní stranou, jakou byla ve 20. století. Po dlouhé době překročilo uzavírací klauzuli šest subjektů. Doposud se mezi relevantní strany/spojení řadily CiU, PSC, ERC, PPC a ICV-EUiA.⁹² V roce 2006 získala své zastoupení i strana *Ciutadans*, která ale po těchto volbách nebyla relevantní, jelikož neměla koaliční ani vyděračský potenciál.

Ještě před uskutečněním voleb v roce 2010 koaliční vládní strany oznámily, že spolu nebudou spolupracovat po těchto volbách. Toto prohlášení pomohlo CiU k vítězství a také k sestavení jednobarevné vlády. Šest mandátů ji scházelo k absolutní parlamentní většině. Vrátila se k modelu menšinové vlády. Nicméně neměla podporu jen od jedné strany, jelikož se tentokrát domluvila na alternativních dohodách, což znamenalo, že CiU měla s každou stranou určitou dohodu na vybranou politiku. Po těchto volbách došlo k navýšení fragmentace v *Parlament de Catalunya*. Uzavírací klauzuli překonalo sedm subjektů, ale mezi relevantní strany/spojení se řadily stále jen CiU, PSC, ERC, PPC a ICV-EUiA.

Stejný počet subjektů jako ve volbách v roce 2010 překročilo uzavírací klauzuli do *Parlament de Catalunya* i v předčasných volbách v roce 2012. Od těchto voleb nepatřil mezi hlavní rozhodující prvek v sestavení/podpoře vlády postavení na pravolevé škále, ale štěpení centrum vs. periferie, respektive postavení Katalánska. Došlo k nárůstu polarizace. Poprvé zde byla zastoupena antisystémová strana CUP, ale prozatím se nestala relevantní stranou. CiU se podařilo obhájit vítězství z předchozích voleb. Chybělo ji k absolutní většině 18 poslanců. Proto se rozhodla vyjednávat s PSC a ERC. Nakonec se dohodla s ERC na podpoře, ale ta odmítla vstup do koaliční vlády, chtěla zůstat lídrem opozice. V těchto volbách ovlivnil potenciální vznik koalice téma postavení Katalánska ve Španělsku.

⁹² ICV-EUiA v předešlých volbách kandidovala např. jako ICV-EA či ICV.

Před volbami v roce 2015 došlo k ukončení dlouhodobé spolupráce CDC a UDC. Vzniklo nové spojení *Junts pel Sí*, které tvořily strany CDC a ERC. Tato volební koalice vyhrála volby v roce 2015, ale nezískala absolutní většinu mandátů, proto hledala podporu u ostatních stran. Došlo k navýšení fragmentace v *Parlament de Catalunya*, protože uzavírací klauzuli překonalo šest kandidátek stran a koalic.⁹³ Jelikož bylo opět rozhodující téma postavení Katalánska ve Španělsku, byla vyloučena z vyjednávání PPC a *Ciutadans*. Stejný postoj jako *Junts pel Sí* zastávala strana CUP. Tato strana byla antisystémová a po roce 2015 se stala relevantní stranou v *Parlament de Catalunya* díky koaličnímu potenciálu. *Junts pel Sí* sestavila menšinovou vládu, ale nepodařilo se jí prosadit jejich kandidáta na post prezidenta *Generalitat*. CUP odmítla hlasovat pro A. Mase. Proto *Junts pel Sí* na poslední chvíli navrhla na prezidenta Carlese Puigdemonta, kterého již CUP akceptovala. Došlo k navýšení polarizace, jelikož na jedné straně byla antisystémová strana CUP a na straně druhé pravicová PPC. Existovala zde bilaterální opozice, která ale není v tomto případě definována jen pravolevým spektrem, ale i štěpením centrum vs. periferie. Systém se transformoval na polarizovaný pluralismus.

Poslední volby se uskutečnily v prosinci 2017. Tyto volby vyvolala španělská vláda, která měla nad Katalánskem správu. Poprvé volby vyhrála jak počtem mandátů, tak počtem hlasů celostátní strana *Ciutadans*, avšak součtem počtu mandátů vyhrál separatistický blok, který ale nedosáhl na více než 50 % hlasů. Při sestavování vlády hrálo rozhodující roli téma nezávislosti. Vznikla koaliční vláda podporující nezávislost, která byla složená z *Junts per Catalunya* a ERC s podporou CUP. Fragmentace v *Parlament de Catalunya* byla podobná jako v roce 2015. Mezi současné relevantní subjekty patří CDC, ERC, PSC-PSOE, PPC, *Ciutadans*, CUP a *Catalunya En Comú-Podem*.⁹⁴

Dle Gema Sánchez Medero do roku 2010⁹⁵ se v regionálním parlamentu vyskytovaly čtyři až pět relevantních stran, mezi které patřily středopravé regionální spojení CiU, levicové regionální nacionalistické strany ERC, ICV a EUiA, pravicová celostátní odnož PP a levicová PSC hlásící se k PSOE. Od prvních voleb v roce 1980 se CiU profilovala jako dominantní strana ve stranickém systému. Její dominance byla narušena až ve volbách v roce 1999, kdy došlo k volebnímu patu s PSC. Většina relevantních stran se

⁹³ Např. *Junts pel Sí* byla tvořena stranami CDC a ERC a také zástupci neziskových organizací. Součástí *Catalunya Sí Que es Pot* byla např. ICV-EUiA a také *Catalunya en Comú-Podem*.

⁹⁴ Ta je složena z více stran, např. z *Podemos*, ICV, EUiA a *Barcelona en Comú*.

⁹⁵ Její studie vyšla na začátku roku 2011.

identifikovala s postavením na škále od středu doleva, mezi ně například patřily PSUC, IC, PSC-CpC či EUiA (Sánchez 2011: 4-7, 23).

Gabriel Colomé definoval v roce 1996 katalánský stranický systém jako umírněný pluralismus. On se ale nezaměřuje na analýzu jen stranického systému v *Parlament de Catalunya*. Jako umírněný pluralismus označuje celkově stranický systém, kdy na území Katalánska při celostátních volbách vyhrávala levicová PSC-PSOE a při katalánských parlamentních volbách vítězila středová koalice CiU. Docházelo tak k alternaci dvou subjektů (Colomé 1996: 8-9).

Dle mého názoru není možné jednoznačně určit, zda se jedná o umírněný či polarizovaný pluralismus, jelikož nelze všechny body od G. Sartoriho aplikovat na katalánský parlamentní stranický systém. Kromě postavení na pravolevé škále hrálo svou roli při vytváření vládních koalic otázka postavení Katalánska. Na začátku 21. století patřilo mezi rozhodující vládní téma změna *Estatut* a od roku 2012 patří mezi hlavní téma nezávislost Katalánska. Tabulka č. 5 zobrazuje shrnutí vlád a typů stranického systému v Katalánsku od roku 1980 po současnost.

Tabulka č. 5 – Složení vlád v Katalánsku v letech 1980 až po současnost

Volební období	Složení vlády	Počet poslanců	Prezident	Stranický systém
1980-1984	CiU	43	J. Pujol	umírněný pluralismus
1984-1988	CiU + ERC	72	J. Pujol	systém predominantní strany
1988-1992	CiU	69	J. Pujol	systém predominantní strany
1992-1995	CiU	70	J. Pujol	systém predominantní strany
1995-1999	CiU	60	J. Pujol	umírněný pluralismus
1999-2003	CiU	56	J. Pujol	umírněný pluralismus
2003-2006	PSC-CpC+ERC+ICV	42+23+9	P. Maragall	umírněný pluralismus
2006-2010	PSC-CpC+ERC+ICV	37+21+12	J. Montilla	umírněný pluralismus
2010-2012	CiU	62	A. Mas	umírněný pluralismus
2012-2015	CiU	50	A. Mas	umírněný pluralismus
2015-2017	Junts pel Sí	62	C. Puigdemont	polarizovaný pluralismus
2017 - nyní	Junts per Cat. + ERC	34+32	Q. Torra	polarizovaný pluralismus

Zdroj: autorka

Od roku 1984 existoval v Katalánsku systém s predominantní stranou, avšak nejednalo se o stranu jako takovou. Bylo to dlouhodobé spojení CiU složené ze dvou stran a podařilo se mu být dominantním subjektem v *Parlament de Catalunya* v letech 1984 až 1999. Systém s převládající stranou zanikl po volbách v roce 1995, když CiU ztratila parlamentní absolutní většinu. Stranický systém se transformoval na umírněný pluralismus, kde existovala relativně malá ideologická vzdálenost. V *Parlament de Catalunya* se v té době vyskytovalo pět relevantních subjektů. Vyšší fragmentace nastala po volbách v roce 2015. V té době došlo i ke zvýšení polarizace. V parlamentu získala své zastoupení i antisystémová strana CUP, která od roku 2015 patří mezi relevantní strany. Vedlo to ke změně stranického systému na polarizovaný pluralismus. V současné době se počet relevantních subjektů zvýšil na sedm.

4.9 Volby do *Congreso de Diputados*

Do dolní komory Španělska obvykle přesáhne uzavírací klauzuli přes deset stran/hnutí/koalic. Po prvních svobodných parlamentních volbách mělo 14 stran zastoupení v dolní komoře. V letech 1993 bylo zvoleno 11 stran. Oproti tomu ve volbách 1989, 2011 a 2015 se v *Congreso* vyskytovali zástupci 13 stran. V roce 2000 a po roce 2016 je tomu o jednu stranu/koalici méně. Nejméně fragmentovaný systém byl po volbách 1982 a 2008, kdy se v dolní komoře vyskytovalo 10 stran. V posledních dvou španělských volbách se stalo, že nově vzniklé strany a hnutí, které neexistovaly před rokem 2014, získaly dohromady přes 100 mandátů v dolní komoře. Během posledních let je vidět změna v *Congreso de Diputados*, dochází totiž k integraci politických stran a také jsou zvoleni noví zástupci, kteří nikdy nebyli součástí parlamentu před rokem 2011. Zároveň výrazně ztratily dvě hlavní španělské strany PSOE a PP.⁹⁶ Od roku 1982 po rok 2011 PSOE a PP reprezentovaly vždy přes 80 % mandátů v dolní komoře. Největší podíl na zastoupení měly v roce 2008, kdy dohromady obdržely přes 84,7 % hlasů, což představovalo 92,3 % mandátů. V posledních dvou konaných volbách tento podíl klesl a PP s PSOE spolu mají kolem 63 % křesel (Ministerio del Interior 2017: 44-45).

Jak již bylo zmíněno ve druhé kapitole, v autonomním společenství Katalánsko se volí

⁹⁶ Počet zvolených poslanců za vybrané strany ve volbách do *Congreso de Diputados* lze vidět v Příloze č. 3.

46/47 poslanců.⁹⁷ Tabulka č. 6 znázorňuje počet zvolených poslanců za vybrané strany v oblasti Katalánsko do dolní komory Španělska.

Tabulka č. 6 – Počet poslanců zvolených za vybrané strany do *Congreso de Diputados* v Katalánsku

	1977	1979	1982	1986	1989	1993	1996	2000	2004	2008	2011	2015	2016
PP					4	8	8	12	6	8	11	5	6
PSC-PSOE	15	17	25	21	20	18	19	17	21	25	14	8	7
ERC		1	1	0	0	1	1	1	8	3	3	9	9
CiU/DL/CDC		8	12	18	18	17	16	15	10	10	16	8	8
C's												5	5
En Comú Podem												12	12
ICV-EUiA					3	3	2	1	2	1	3		
PSUC-PCE	8	8	1										
AP-PDP	1		8										
CC-UCD	9	2											

Zdroj: http://recursosselectorales.org/es/index_es.html

V roce 1977 v Katalánsku byla volební účast 79,5 % a nejvíce hlasů získala *Partit dels Socialistes de Catalunya*. Druhá skončila *Pacte Democràtic per Catalunya* se získanými 11 mandáty. V těchto volbách ještě nekandidovala CiU. V následujících volbách si o dva mandáty polepšila PSC-PSOE, i když volební účast klesla na 68,1 %. Do *Congreso de Diputados* se dostali i zástupci regionálních stran a to za ERC jeden poslanec a za CiU osm poslanců. Druhou nejúspěšnější stranou zvolenou v tomto regionu se stala *Centristes de Catalunya*.

V roce 1982 se potřetí za sebou podařilo vyhrát na území Katalánska straně PSC-PSOE s 25 mandáty tentokrát za účasti 80,8 % voličů. Poprvé se druhou nejúspěšnější stranou v regionu stala CiU, která získala 12 křesel. Jako třetí skončila pravicová *Alianza Popular-Partido Demócrata Popular* s osmi poslanci.

Při další celostátních volbách účast klesla na 69 %, přičemž opět vyhrála PSC-PSOE

⁹⁷ Nejsou zde zahrnuty celostátní volby v roce 2019.

s 21 mandáty a druhá skončila CiU, která získala oproti minulým volbám o šest mandátů více. Pravicová *Coalición Popular* se umístila na třetím místě s šesti mandáty. *Centro Democrático y Social* a *Unió de l'Esquerra Catalana* obdržely každá po jednom mandátu. ERC obdržela pouhých 2,7 % hlasů a nepodařilo se jí překonat uzavírací klauzuli.

Poprvé v roce 1989 v Katalánsku byli zvoleni čtyři zástupci PP. Vítěznou stranou v regionu zůstala PSC-PSOE s 20 poslanci, následovaná regionálním spojením CiU s 18 mandáty. Další regionální stranou reprezentovanou v *Congreso* se stala *Iniciativa per Catalunya* se třemi poslanci. Oproti tomu se těsně nedostala ERC, která získala 2,7 % hlasů. Tentokrát se voleb zúčastnilo 67,6 % voličů.

Ve volbách roku 1993 těsně vyhrála v Katalánsku PSC-PSOE s 18 mandáty následovaná CiU se 17 křesly. Další úspěšnou regionální stranou byla IC se třemi poslanci. ERC se podařilo vrátit do *Congreso*. Získala pouhý jeden mandát. Dále PPC si polepšila a získala osm mandátů. Volební účast se oproti předchozím zvýšila na 75,4 %.

PSC-PSOE obhájila své vítězství ve volbách v roce 1996 za účasti 76,5 % voličů. Obdržela 39,4 % hlasů a tak získala 19 mandátů. Druhá opět skončila CiU s 16 poslanci. Strana PPC získala stejný počet mandátů jako v roce 1993, tedy osm. Zastoupení získaly ještě dva regionální subjekty *Iniciativa per Catalunya-Els Verds* se dvěma mandáty a *Esquerra Republicana de Catalunya* s jedním mandátem.

V následujících celostátních volbách účast v Katalánsku klesla na 64 %, ale i přesto se podařilo PSC-PSOE vyhrát a to se 17 mandáty. Druhá skončila CiU, která získala o dva poslance méně. Následovala je PP s 12 zástupci. IC-V a ERC dosáhly každý na jeden mandát.

V celostátních volbách v roce 2004 zaznamenala CiU propad, získala deset křesel. Oproti tomu jiná regionální strana, ERC, získala svůj nejlepší volební výsledek. Obdržela necelých 16 % hlasů, které znamenaly reprezentaci osmi poslanců za ERC. Opět vyhrála PSC-PSOE s necelými 40 % hlasů, což představovalo 21 mandátů. Poslední stranou zvolenou v autonomním společenství Katalánsko byla *Iniciativa per Catalunya Verds-Esquerra Unida i Alternativa*, která získala dva mandáty. Volební účast byla o 12 % vyšší oproti posledním volbám.

CiU a ICV-EUiA získaly stejný počet zástupců i v následujících volbách v roce 2008 při volební účasti 70,3 %. PSC-PSOE si polepšila, dosáhla na 45,4 % hlasů, které

představovaly 25 mandátů. Třetí neúspěšnější stranou v Katalánsku se stala strana PPC s osmi mandáty. ERC si pohoršila a v *Congreso* ji zastupovali tři poslanci.

V roce 2011 se konaly předčasné volby, ve kterých poprvé vyhrála na území Katalánska CiU. Obdržela necelých 30 % hlasů, což znamenalo 16 zástupců v dolní komoře. PSC-PSOE získala o dva mandáty méně. Třetí neúspěšnější stranou se opět stala PPC s 11 mandáty. ICV-EUiA po volbách reprezentovali tři poslanci. Stejný počet mandátů získala i *Esquerra Republicana de Catalunya*. Volební účast dosáhla 65,2 %.

Unikátní se staly volby v prosinci 2015 při volební účasti 68,6 %, kdy zvítězila zástupci hlásící se ke straně *Podemos*.⁹⁸ Získali necelých 25 % hlasů, díky kterým bylo zvoleno 12 poslanců. Druhá skončila regionální koalice *Esquerra Republicana de Catalunya-Catalunya Sí* s devíti mandáty. Třetí tentokrát skončila PSC-PSOE s osmi křesly, což znamenalo její nejhorší výsledek v historii voleb v oblasti Katalánska. Stejný počet mandátů získala koalice *Democràcia i Llibertat*, jejíž součástí byla CDC. Strana *Ciutadans* obdržela 13 % hlasů, které znamenaly pět mandátů. Posledním zvoleným subjektem v této oblasti byla strana PPC, která taktéž získala pět křesel.

Kvůli politickému patu se uskutečnily v červnu 2016 předčasné volby, kdy volební účast v Katalánsku klesla na 63,4 %. Opět vyhrála volební koalice hlásící se k *Podemos* se stejným výsledkem jako v roce 2015, obdržela 12 křesel. ERC-Cat Sí se podařilo obhájit devět mandátů. Na třetím místě skončila *Convergència Democràtica de Catalunya* se sedmi mandáty. O jednoho poslance si polepšila PPC, zvoleno bylo šest poslanců. Stejný počet mandátů jako v roce 2015 získala strana *Ciutadans*, tedy pět mandátů.

Volební účast v Katalánsku byla od přechodu k demokracii vyšší do *Congreso de Diputados* než do regionálního parlamentu. Rozdíl v účasti činil okolo 10 %. Změna nastala během ekonomické krize a především po nepřijetí katalánského návrhu změny fiskálního paktu premiérem Marianem Rajoyem. Při celostátních volbách roku 2011 volební účast dosáhla 65,2 %. O rok později se konaly předčasné volby do *Parlament de Catalunya*, ke kterým přišlo odvolit 67,8 % voličů. V následujících dvou autonomních volbách se účast zvýšila a přesáhla 70 %. V roce 2015 byla volební účast necelých 75 % a

⁹⁸ Jednalo se o volební koalici *En Comú Podem*, který se skládá *Podemos*, *Barcelona en Comú*, *ICV a EUiA*.

v roce 2017 79,1 %. Oproti tomu v celostátních volbách účast nedosáhla na 69 %. V roce 2015 na území Katalánska přišlo odvolit 68,6 % a v roce 2016 63,4 % (Evolución electoral 1982-2016, Evolución electoral 1980-2017).

V katalánském stranickém systému mezi lety 1984 a 1996 existoval bipolární systém, kdy se střídaly ve vítězství dva subjekty a to CiU a PSC-PSOE. Záleželo na typu voleb. V autonomních volbách vyhrávala CiU, oproti tomu PSC vítězila na území Katalánska v celostátních volbách. Změna nastala v roce 1999, kdy došlo k jakési remíze v regionálních volbách. PSC vyhrála počtem získaných hlasů, ale počtem mandátů zvítězila CiU (Colomé 1996: 2-3, Pallarés 2000: 153).

Co se týče celostátních voleb, CiU byla do roku 2008 vždy druhou stranou s nejvyšším počtem získaných hlasů. V letech 1982 až 2008 vždy zvítězila ve volbách do *Congreso de Diputados* PSC-PSOE. V roce 2011 se podařilo CiU poprvé porazit PSC-PSOE v celostátních volbách (Field 2015: 127). Zlomové volby byly v roce 2015, ve kterých již nekandidovala CiU. Byla narušena vítězná série dvou nejúspěšnějších stran v regionu a to PSC a CiU. Zvítězil nově vzniklý subjekt *En Comú Podem* následovaný stranou ERC. Třetí nejúspěšnější stranou se tentokrát stala PSC-PSOE. Na čtvrtém místě skončila koalice, jejíž součástí byla strana CDC. V předčasných volbách v roce 2016 se podařilo obhájit vítězství *En Comú Podem*. ERC také skončila na stejném místě jako v minulých volbách, tedy stala se druhou nejúspěšnější stranou. O jednu příčku si polepšila CDC, která získala osm mandátů s 13,9 % hlasů. Oproti tomu PSC získala 16,1 % hlasů, ale obdržela sedm křesel, a proto se stala čtvrtou nejúspěšnější stranou v oblasti.

Lze vidět, že v Katalánsku při celostátních volbách po roce 2010 klesá podpora celostátní strany PP a regionální federace celostátní PSOE. Klesá také podpora tradiční katalánské strany CDC, z čeho těží jiná tradiční katalánská strana ERC. Dále posilují nové subjekty, mezi které patří *En Comú Podem* a *Ciutadans*. *En Comú Podem* se podařilo v posledních dvou celostátních volbách vyhrát. Při těchto dvou volbách *Ciutadans* skončila na pátém místě s nejmenším počtem mandátů. Oproti tomu při posledních volbách do *Parlament de Catalunya* vyhrála *Ciutadans* a *En Comú Podem* skončila na pátém místě. Obvykle strany úspěšné ve volbách do *Parlament de Catalunya* nezopakují stejný výsledek při volbách do *Congreso de Diputados*. Ve volbách do regionální parlamentu vyhrávají obvykle regionální strany, oproti tomu ve volbách do dolní komory Španělska voliči upřednostňují subjekty napojené na celostátní strany.

Závěr

Autonomní společenství Katalánsko je v dnešní době známé především pro svůj boj za nezávislost a s tím spojené soudní procesy se zadržnými politiky, kteří podpořili vyhlášení nezávislosti v roce 2017. Katalánsko patří k oblastem s nejvyšší mírou autonomie ve Španělském království díky schválenému *Estatut d'Autonomia* z roku 1979, respektive z roku 2006, kdy byla schválena jeho reforma. Disponuje regionálním parlamentem, který má 135 členů, jež jsou voleni ve čtyřech volebních obvodech proporcčním systémem, který se chová jako majoritní systém. Produkuje vysoce disproporční výsledky. Stejný volební systém se používá při volbách do *Congreso de Diputados*. Pro tyto volby je Katalánsko rozděleno do čtyř stejných volebních obvodů. V současné době se v této oblasti volí 48 poslanců z celkových 350.

Doposud se uskutečnilo 12 katalánských parlamentních voleb. První volby tohoto typu se uskutečnily v roce 1980. Zvítězilo v nich dlouhodobé spojenectví CiU tvořené regionálními stranami CDC a UDC. CiU se podařilo obhájit vítězství i v následujících čtyřech volbách za sebou, přičemž v letech 1984 až 1995 disponovalo parlamentní absolutní většinou. V prvním volebním období, kdy CiU držela absolutní většinu mandátů, sestavila nadměrnou koalici s regionální stranou ERC. Tato spolupráce skončila po třech letech, kdy ERC oznámila, že jejím hlavním cílem bude boj za vznik nezávislého státu, s čímž CiU v té době nesouhlasila. Dominance CiU byla narušena až ve volbách v roce 1999, kdy došlo k patu. Sice zvítězila v počtu získaných mandátů, ale počtem získaných hlasů vyhrála strana PSC hlásící se k celostátní straně PSOE. Nicméně se CiU podařilo sestavit menšinovou vládu s podporou odnože celostátní strany PP. Od roku 1980 byl prezidentem *Generalitat* J. Pujol z CiU, který oznámil před volbami v roce 2003, že již nebude znovu kandidovat do *Parlament de Catalunya*.

CiU tedy v roce 2003 kandidovala s novým lídrem, kterým se stal A. Mas. V těchto volbách se opakoval ten samý výsledek jako při volbách v roce 1999, kdy došlo k patu. CiU vyhrála počtem mandátů a koalice PSC-CpC počtem získaných hlasů. Tentokrát se podařilo sestavit koaliční levicovou vládu složenou z PSC-CpC, ERC a ICV-EA a došlo tak poprvé k alternaci ve vládě od roku 1980. Nejen kvůli sporům v koaliční vládě se uskutečnily předčasné volby v roce 2006, kdy CiU zvítězila jak počtem mandátů, tak počtem získaných hlasů. Na druhou stranu by ani s podporou PPC nedosáhla na absolutní

parlamentní většinu. I přes neshody v prvním vládním období vytvořily PSC-CpC, ERC a ICV-EUiA znovu vládní koalici.

Ve volbách v roce 2010 opět zvítězila CiU, která získala o 20 % hlasů více než druhá nejúspěšnější strana PSC. CiU chybělo šest mandátů k absolutní parlamentní většině. Sestavila menšinovou vládu, přičemž se domluvila na alternativních dohodách s opozičními stranami, což znamenalo, že na každou politiku měla dohodu s jinou stranou. V roce 2012 proběhly předčasné volby vyvolané prezidentem *Generalitat* A. Masem. K tomuto rozhodnutí se uchýlil po neúspěšném vyjednávání s centrální vládou ohledně změny finančního systému. Volby vyhrála CiU, která zaznamenala pokles obdržených hlasů a získala o 12 mandátů méně v porovnání s předchozími volbami. A. Masovi se podařilo sestavit jednobarevnou menšinovou vládu díky podepsání Dohody o národní transformaci a garantování parlamentní stability s ERC.

Na jaře 2015 se rozpadla CiU, jelikož CDC a UDC spolu ukončily dlouhodobou spolupráci kvůli rozdílnému postoji k postavení Katalánska ve Španělsku. CDC podporovala vznik nezávislého státu a UDC se přikláněla ke vzniku konfederace. Proto se CDC rozhodla vytvořit novou koalici s ERC pod názvem *Junts pel Sí*, jež hlavním cílem bylo vyhlášení referenda za nezávislost. Toto spojení vyhrálo se 62 mandáty předčasné volby konané na podzim roku 2015. Šest mandátů jí scházelo k absolutní parlamentní většině. Rozhodla se sestavit menšinovou vládu s podporou regionální strany CUP, která stejně jako *Junts pel Sí* podporovala nezávislost Katalánska. Při předčasných volbách v roce 2017 vyvolané španělskou vládou vyhrála poprvé odnož celostátní strany *Ciutadans* s 36 mandáty. O dva mandáty méně získala regionální koalice *Junts per Catalunya*, jejíž součástí byla CDC. Celkově separatistický blok obdržel 70 mandátů. *Ciutadans* vyčkávala, zda se separatistické strany dohodnou na spolupráci. Nakonec se podařilo sestavit menšinovou koaliční vládu složenou z *Junts per Catalunya* s ERC a s podporou CUP. *Ciutadans* skončila v opozici spolu ostatními stranami, které jsou proti nezávislosti Katalánska.

Na základě výše zmíněných výsledků voleb lze zodpovědět dílčí výzkumnou otázku, zda vyhrávají katalánské parlamentní volby regionální strany či etablované celostátní strany. Od obnovení *Parlament de Catalunya*, tedy od roku 1980 vyhrávala až do roku 1999 dlouhodobá koalice CiU, složená z regionálních stran CDC s UDC. V tomto období zvítězila jak počtem získaných hlasů, tak i počtem mandátů. V roce 2003 a 2006 zvítězila

počtem získaných mandátů opět CiU, ale počtem získaných hlasů vyhrála poprvé strana PSC, která má uzavřenou federální dohodu s celostátní stranou PSOE. V následujících dvou volbách v roce 2010 a 2012 zvítězila znovu CiU počtem křesel i počtem získaných hlasů. V předčasných volbách v roce 2015 CiU již nekandidovala. V těchto volbách zvítězila nová koalice pod názvem *Junts pel Sí* tvořená regionálními stranami CDC s ERC. Poprvé v roce 2017 se podařilo zvítězit počtem mandátů i získaných hlasů odnoží celostátní strany *Ciutadans*. Na základě těchto informací lze říci, že ve většině katalánských parlamentních voleb vyhrála regionální koalice, přičemž zvítězila na počet mandátů v 11 z 12 uskutečněných voleb. Na druhou stranu na počet získaných hlasů regionální koalice vyhrála devětkrát. Ve zbylých případech zvítězila strana hlásící se k celostátní straně.

Oproti tomu při volbách do *Congreso de Diputados* na území Katalánska vítězila do roku 2011 pokaždé PSC-PSOE. V roce 2011 se poprvé podařilo v tomto typu voleb vyhrát regionální koalici CiU. O čtyři roky později se v této oblasti stala nejúspěšnější koalice *En Comú Podem*, která je složena z regionálních stran např. z ICV a také z celostátní strany *Podemos*. Stejný úspěch zaznamenala *En Comú Podem* při volbách v roce 2016.

Poslední celostátní volby se uskutečnily dne 28. dubna 2019. Volební účast na území Katalánska dosáhla necelých 78 %. Poprvé se podařilo zvítězit straně ERC, která v koalici kandidovala spolu s politickou organizací *Sobiranistes*, jež byla v minulosti součástí *Catalunya en Comú*. Tato koalice získala 15 mandátů. To znamenalo, že v tomto typu voleb podruhé v historii zvítězila regionální koalice. Druhou nejúspěšnější stranou se stala PSC-PSOE, která obdržela 12 mandátů. Nejúspěšnější koalice z předchozích voleb *En Comú Podem* skončila na třetím místě se sedmi mandáty a s necelými 15 % hlasů. Stejný počet mandátů obdržela koalice *Junts per Catalunya*, kterou volilo 12,05 % voličů.

Při komparaci výsledků voleb do *Parlament de Catalunya* a do *Congreso de Diputados* na území Katalánska, lze vidět, že do roku 1999 existoval prakticky bipolární systém, kdy při autonomních volbách vítězila CiU a při celostátních volbách PSC. Tento systém byl narušen v katalánských parlamentních volbách v roce 1999 a 2003, kdy zvítězila PSC počtem hlasů a CiU počtem mandátů. V následujících volbách až do roku 2011 PSC byla nejúspěšnější stranou v celostátních volbách a CiU v autonomních. Při volbách do *Congreso de Diputados* v roce 2011 poprvé vyhrála na území Katalánska CiU, které se

podarilo vyhrát i následující rok v katalánských parlamentních volbách. V nadcházejících celostátních volbách v roce 2015 a 2016 se stala nejúspěšnější koalice *En Comú Podem*, jejíž katalánská podoba nepatří mezi tři nejúspěšnější subjekty v autonomních volbách. V roce 2015 při volbách do *Parlament de Catalunya* zvítězila koalice *Junts pel Sí* a v roce 2017 strana *Ciutadans*. V posledních celostátních volbách v roce 2019 zvítězila koalice ERC-Sobiranistes. Díky těmto informacím, lze zodpovědět na dílčí výzkumnou otázku, zda vítězí na území Katalánska stejné strany ve volbách do *Parlament de Catalunya* jako při volbách do *Congreso de Diputados*. Ve většině případech se nepodařilo zvítězit stranám na obou úrovních zároveň tzn., že při nejmenším voliči vnímají a praktikují odlišný přístup ke Španělsku a ke Katalánsku. Koalici CiU se podařilo ovládnout oba typy voleb v letech 2010 až 2012. Straně PSC se podařilo zvítězit na obou úrovních mezi lety 1996 a 2004, přičemž v katalánských parlamentních volbách vyhrála jen počtem získaných hlasů.

Mezi cíle práce patřilo zodpovězení hlavní výzkumné otázky, která zněla *Jaký stranický systém dle Sartoriho teorie existoval/existuje v Katalánsku?* Při aplikaci Sartoriho typologie soutěživých stranických systému bylo zjištěno, že v letech 1984 až 1995 existoval systém predominantní strany, jelikož se CiU podařilo získat absolutní většinu mandátů ve třech po sobě jdoucích volbách. Lze namítnout, že CiU byla složena ze dvou stran, ale vzhledem k jejímu dlouhodobému trvání je v této práci CiU brána jako jeden subjekt. Postupem času se vyprofilovalo pět relevantních subjektů v *Parlament de Catalunya*. Mezi ně patřily CiU, PSC-PSOE, ERC, PPC a ICV-EUiA (dříve PSUC). V parlamentu existovala relativně malá polarizace. Po ztrátě absolutní parlamentní většiny CiU se stranický systém transformoval v umírněný pluralismus, který existoval do roku 2015.

Ke změně došlo po volbách v roce 2015, po kterých došlo k navýšení fragmentace a polarizace katalánského stranického systému. Systém se transformoval v polarizovaný pluralismus. Novou relevantní stranou se stala antisystémová levicová strana CUP. Mezi nové relevantní strany se taky zařadily strana *Ciutadans* a spojení *Catalunya en Comú Podem*, do kterého se začlenila ICV-EUiA. Po těchto volbách mezi relevantní subjekty patřily CDC, ERC, PSC-PSOE, PPC, CUP, *Ciutadans*, *Catalunya en Comú Podem*.

Jak již bylo naznačeno, v *Parlament de Catalunya* nelze jednoznačně říci, kolik

relevantních stran se zde vyskytuje. V parlamentu se objevují kromě stran také dlouhodobé koalice, které jsou někdy složeny i z více než dvou subjektů, a proto lze tyto koalice označit jako jeden relevantní subjekt až po delším časovém úseku.

Odpověď na otázku, zda katalánský stranický systém prošel/prochází proměnou, je ano. Při aplikování Sartoriho typologie stranických systémů bylo potvrzeno, že tato změna nastala po roce 2015. Byla zapříčiněna několika událostmi. Již v roce 2006 existovaly ve společnosti i mezi politickými stranami neshody ohledně reformy *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Ekonomická krize a rozhodnutí Ústavního soudu Španělska v roce 2010, které zrušilo 14 článků reformy *Estatut*, vyvolalo otázku nad postavením Katalánska ve Španělsku. Ústavní soud zrušil článek, který uznal Katalánce jako národ. Nedošlo také k centrální vládou slíbené reformě finančního systému Katalánska. Dále byly tradiční strany obviňovány z korupce a to byl také jeden z důvodů, proč byly zakládány nové strany, mezi které patřily například *Podemos* a *Ciutadans*. Postupně v oblasti došlo k nárůstu nacionalismu a touze po vlastním státu. Podporu v regionu ztratily dvě tradiční strany, PSC hlásící se k PSOE a odnož celostátní strany PP. Jejich hlasy přebraly právě nově vzniklé strany. Hlavním tématem voleb 2015 se stala budoucnost Katalánska, na jedné straně stály strany podporující uskutečnění referenda za nezávislost a na straně druhé strany, které ho odmítaly. Od roku 2010 je hlavním rozhodujícím prvkem v sestavení/podpoře vlády štěpení centrum x periferie, respektive budoucnost Katalánska.

V neposlední řadě byla potvrzena vstupní hypotéza této diplomové práce, která zněla, že zvýšení separatistických tendencí v Katalánsku zapříčinilo změnu polarizace katalánského parlamentního stranického systému. K navýšení polarizace po volbách v roce 2015 došlo kvůli tomu, že antisystémová strana CUP podporující nezávislost této autonomní oblasti se stala relevantní stranou v regionálním parlamentu. Separatistický blok disponuje absolutní parlamentní většinou.

Summary

The main aim of the thesis was to analyse the Catalanian party system according to Sartori's theory. When we use Sartori's party system typology, we can see that between years 1984 and 1995 there was a system with predominant party in Parliament of Catalonia. The predominant party was a coalition *Convergència i Unió*. After the elections in 1999 the coalition did not have the absolute majority in the parliament. That caused a change in the party system from predominant to moderate pluralism. The relevant subjects were CiU, PSC-PSOE, ERC, PPC and ICV-EUiA (before known as PSUC). After elections in 2015 the party system transformed, yet again, to polarised pluralism. The number of relevant subjects increased and also the party system became polarized. CUP, which is an anti-system party, became one of the relevant ones in the Parliament.

As we can see, the party system changed after elections in 2015. The change was caused by many circumstances. Which one of them was the verdict of the Constitutional Court of Spain in 2010. This verdict concerned the reform of the Statute of Autonomy of Catalonia which was approved in 2006. The Court annulled article which recognized Catalans as nation. Furthermore, the Court abolish the article related to financial mechanisms between Spain and Catalonia. This verdict of Court led to a massive demonstration in Barcelona. Later the Spanish government did not approve the new fiscal acts for Catalonia, because of the economic crisis in 2012. Also the Spanish parties were accused of corruption and it led to creation of new parties such as *Podemos* or *Ciutadans*.

The answer is that usually the regional party/coalition wins the elections to regional parliament and the party which has a connection to Spanish party wins the national elections in autonomous community of Catalonia. From the historical perspective was only three times when the branch of central party won the regional elections. This situation happened in 1999 and 2003 but only by obtained votes, not by the number of deputies. These two elections won PSC-PSOE. The national party branch *Ciutadans* won by votes and number of seats only in 2017. On the other hand, the regional subject won in national elections in 2011 and 2019. The coalition CiU won the elections in 2011 and party ERC won the last elections to *Congreso de Diputados*. The coalition *En comú Podem* won in national elections in 2015 and in 2016. This coalition is consisted by several regional parties and party which has connection with national party *Podemos*.

Použitá literatura

Acord x legislatura: Acord per a la transició nacional i per garantir l'estabilitat parlamentària del Govern de Catalunya. *Universitat de Barcelona* [online]. 19.12.2012 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z:

<http://www.ub.edu/OGC/Catalunya_X_leg_acuerdoleislatura_CiUERC.pdf>

Acord per a un govern catalanista i d'esquerres a la Generalitat de Catalunya. *Universitat de Barcelona* [online]. 14.12.2003 [cit. 2019-04-12]. Dostupné z:

<http://www.ub.edu/OGC/Catalunya_VII_leg_Tinell.pdf>

BALCELLS, Albert. *Catalan nationalism: Past and present*. New York: Palgrave, 1996. ISBN 978-0-333-62261-2.

BAQUERO, Camilo S. New Catalan government sworn in, paving way for suspension of direct rule. *El País* [online]. 2.6.2018 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z:

<https://elpais.com/elpais/2018/06/02/inenglish/1527944812_829249.html>

BARRIO, Astrid a Juan RODRÍGUEZ TERUEL. Going National: Ciudadanos from Catalonia to Spain. *South European Society and Politics* [online]. 2017, **21**(4), 587-607 [cit. 2019-02-23]. Dostupné z:

<<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13608746.2015.1119646>>

BURGEN, Stephen a Sam JONES. Catalan pro-independence parties keep their majority in snap poll. *The Guardian* [online]. 22.12.2017 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z:

<<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/21/catalonia-election-set-to-give-victory-to-pro-independence-parties>>

Catalan secessionists back absent ex-leader Carles Puigdemont for regional president. *DW* [online]. 5.5.2018 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z:

<<https://www.dw.com/en/catalan-secessionists-back-absent-ex-leader-carles-puigdemont-for-regional-president/a-43673054>>

CETRÀ, Daniel a David MARTÍ. The 2015 Catalan election: a de facto referendum on independence?. *Regional & Federal Studies* [online]. 2016, **26**(1), 107-119 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z:

<<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13597566.2016.1145116>>

COLOMÉ, Gabriel. The left parties in Catalonia: the case of the PSC and the PSUC [online]. 1996 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z:

<https://www.academia.edu/263720/The_Left_Parties_In_Catalonia_The_Case_of_the_PSUC>

C_and_the_PSUC>

CONVERSI, Daniele. *The Basques, the Catalans and Spain: Alternative Routes to Nationalist Mobilisation*. Londýn: C. Hurst & Co., 1997. ISBN 978-1-85065-268-7.

CONVERSI, Daniele. Ideological fragmentation, cultural nationalism and state violence: Euskadi and Catalonia (1939-1968). *Canadian Review of Studies in Nationalism*. 1999, 26(1-2), 37-52. ISSN 0317-7904.

Declaración de Principios. *Partit dels Socialistes de Catalunya* [online]. 2008 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <<http://www.socialistes.cat/pagina/declaracio-de-principis>>

ČTK. Španělsko obžalovalo 13 katalánských politiků. Za vzpouru jim hrozí až 25 let vězení. *Hospodářské noviny* [online]. 23.3.2018 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <<https://zahranicni.ihned.cz/c1-66089410-spanelsko-obzalovalo-13-katalanskych-politiku-za-vzpou-ru-jim-hrozi-az-25-let-vezeni>>

DAVIS, Andrew. The November 2003 Elections in Catalonia: A Landmark Change in the Catalan Political Landscape. *South European Society and Politics*. 2004, 9(3), 137-148. ISSN 1360-8746. Dostupné také z: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1360874042000271906>>

Document programàtic: Entesa Nacional pel Progrés. *Universitat de Barcelona* [online]. 2006 [cit. 2019-04-12]. Dostupné z: <http://www.ub.edu/OGC/Catalunya_VIII_leg_Entesa.pdf>

DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. Politeia. ISBN 978-80-246-2568-3.

EHRlich, Charles E. Federalism, regionalism, nationalism: A century of Catalan political thought and its implications for Scotland in Europe. *Space and Polity* [online]. 1997, 1 (2), 205-224. [cit. 2019-01-28] Dostupné z: <<https://doi.org/10.1080/13562579708721764>>

EHRlich, Charles E. The Lliga Regionalista and the Catalan Industrial Bourgeoisie. *Journal of Contemporary History* [online]. 1998, 33 (3), 205-224. [cit. 2019-01-28] Dostupné z: <<https://www.jstor.org/stable/261123>>

Evolución electoral 1980-2017. *Ajuntament de Barcelona* [online]. [cit. 2019-03-30] Dostupné z: <<http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/telec/aut/autevo/ea12.htm>>

Evolución electoral 1982-2016. *Ajuntament de Barcelona* [online]. [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <<http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/telec/gen/genevo/cgenev12.htm>>

FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister &

Principal, 1998. ISBN 80-85947-31-5.

FIELD, Bonnie N. The Evolution of Substate Nationalist Parties as Statewide Parliamentary Actors: CiU and PNV in Spain. *Nationalism and Ethnic Politics* [online]. 2015, **21**(1), 121-141 [cit. 2019-04-10]. DOI: 10.1080/13537113.2015.1003493. ISSN 1353-7113. Dostupné z:

<<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13537113.2015.1003493>>

GRAU, Josep. *La Lliga Regionalista i la llengua catalana (1901-1924)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006. ISBN 84-841-5768-7.

GRAU CREUS, Mireia a Carles VIVER PI-SUNYER. The Catalan Parliament's Contribution to the Consolidation of Self-Government and the Defence of Catalonia's National Identity. In:

LAFOREST, Guy a André LECOURS, ed. *Parliaments of Autonomous Nations*. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2016, s. 10-43. ISBN 978-0-7735-9938-3.

GÜELL AMPUERO, Casilda. *L'eterna desunió dels Catalans: L'oposició catalanista a Franco (1939-1950)*. Barcelona: Editorial Base, 2008. ISBN 978-84-92437-02-3.

GUIBERNAU, Montserrat. *Catalan Nationalism: Francoism, transition and democracy*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2004. ISBN 0-203-30025-4.

GUNTHER, Richard. Electoral Laws, Party Systems, and Elites: The Case of Spain. *The American Political Science Review* [online]. 1989, **83**(3), 835-848 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <<https://www.jstor.org/stable/1962063>>

HENLEY, Jon. Catalonia secessionist parties declare victory in regional elections – as it happened. *The Guardian* [online]. 21.12.2017 [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/world/live/2017/dec/21/catalonia-voters-results-regional-election-spain-live?page=with:block-5a3c29bdb7f7b10656af1a4a#block-5a3c29bdb7f7b10656af1a4a>>

HIERRO, María José a Toni RODON. Podemos and Ciudadanos Shake up the Spanish Party System: The 2015 Local and Regional Elections. *South European Society and Politics* [online]. 2016, **21**(3), 339-357 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13608746.2016.1151127>>

HLOUŠEK, Vít. *Koncept konfliktních linií v západní politické vědě a jeho proměny* [online]. 2002, **9**(4), 398-414 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <<http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2002/4/2002-4-2-Hloušek-Koncept%20konfliktních%20linií%20v%20západní%20politické%20vědě%20a%20jeho>

%20promōny.pdf>

CHYTILEK, Roman a Maxmilián STRMISKA. Jihoevropské země. HLOUŠEK, Vít, Roman CHYTILEK, Lubomír KOPEČEK a Maxmilián STRMISKA. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 351-366. ISBN 80-7367-038-0.

KEATING, Michael. *Nations against the State: The New Politics of Nationalism in Quebec, Catalonia and Scotland*. Londýn: Macmillan Press, 1996. ISBN 0-333-63174-9.

KENNEDY, Paul. The Spanish Socialist Workers's Party: continuity, innovation and renewal. CALLAGHAN, John, Nina FISHMAN, Ben JACKSON a Martin MCIVOR, ed. *In Search of Social Democracy: Responses to Crisis and Modernisation* [online]. Manchester University Press, 2009, s. 93-11 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <<https://www.jstor.org/stable/j.ctt1wn0s45.10>>

KOPEČEK, Lubomír. Politické strany a stranické systémy ve srovnávací a teoretické perspektivě. HLOUŠEK, Vít, Roman CHYTILEK, Lubomír KOPEČEK a Maxmilián STRMISKA. *Politické strany moderní Evropy: Analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 9-54. ISBN 80-7367-038-0.

KUBÁT, Michal. *Stranické systémy*. In CABADA, Ladislav; KUBÁT, Michal. *Úvod do politické vědy. 1. vydání*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 245-267. ISBN 80-86432-41-6

KUNC, Jiří. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000. ISBN 80-858-5079-6.

La Constitución Española de 1978. *Congreso de los Diputados* [online]. [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: <<http://www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&fin=9&tipo=2>>

La historia del socialismo catalán. *Partit dels Socialistes de Catalunya* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <<http://www.socialistes.cat/pagina/historia-del-socialisme-catala>>

La República que farem. *Esquerra Republicana* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <<http://www.larepublicaquefarem.cat/ambit/politica-territorial>>

LAGO, Ignacio, José Ramón MONTERO a Mariano TORCAL. The 2006 Regional Election in Catalonia: Exit, Voice, and Electoral Market Failures. *South European Society & Politics* [online]. 2007, **12**(2), 221-235 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1080/13608740701306607>>

LIPSET, Seymour M. a Stein ROKKAN. Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction. In: LIPSET, Seymour M. a Stein ROKKAN, ed. *Party*

Systems and Voter Alingments: Cross-National Perspectives. New York: The Free Press, 1967, s. 1-64. ISBN 9780029191507.

LLUCH, Jaime. *Visions of Sovereignty: Nationalism and Accommodation in Multinational Democracies*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2014. ISBN 978-0-8122-0961-7.

MAGONE, José M. *Contemporary Spanish politics*. 2. New York: Routledge, 2009. ISBN 02-038-9077-9.

MARTÍ, David. The 2012 Catalan Election: The First Step Towards Independence?. *Regional & Federal Studies* [online]. 2013, **23**(4), 507-516 [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13597566.2013.806302>

MENÉNDEZ, María. Elecciones en Cataluña 2017: Las diez claves de unas elecciones catalanas históricas, atípicas y más que trascendentes. *RTVE.es* [online]. 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.rtve.es/noticias/20171219/diez-claves-unas-elecciones-catalanas-historicas-atipicas-mas-trascendentes/1639704.shtml>

MINISTERIO DEL INTERIOR. *Las Elecciones Generales en España 1977-2016* [online]. 2017 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://www.interior.gob.es/documents/642317/1201381/Las_elecciones_generales_en_España_1977-2016_126170281.pdf/6ef7a97b-a48a-4511-b988-6b0ff0796ae2

MILLS, George. Ciudadanos under pressure to try and form government in Catalonia. *El País* [online]. 28.12.2017 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: https://elpais.com/elpais/2017/12/28/inenglish/1514453329_365739.html

MONTERO, Alfred P. The Politics of Decentralization in a Centralized Party System: The case of Democratic Spain. *Comparative Politics* [online]. 2005, **38**(1), 63-82 [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/20072913>

MORENO, Luis. *The Federalization of Spain*. Londýn: Frank Cass Publishers, 2001. ISBN 0-7146-5138-9.

NOVÁK, Miroslav. Volby do Poslanecké sněmovny, vládní nestabilita a perspektivy demokracie v ČR. *Sociologický časopis* [online]. 1996, **32**(4), 407-422. [cit. 2019-01-14] Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/7d9ec21cd901d4d5631b4bde4b107c8c4be5b869_281_407NOVAK.pdf

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha:

- Sociologické nakladatelství (SLON), 1997. ISBN 80-85850-22-2.
- Nuestros Valores. *Ciudadanos* [online]. 2017 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.ciudadanos-cs.org/var/public/sections/page-nuestros-valores/nuestros-valores.pdf?__v=481_3>
- ORRIOLS, Lluís a Toni RODON. The 2015 Catalan Election: The Independence Bid at the Polls. *South European Society and Politics* [online]. 2016, **21**(3), 359-381 [cit. 2019-03-05]. ISSN 1360-8746. Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13608746.2016.1191182>>
- PALLARÉS, Francesc. *The elections of 17 October 1999 in Catalonia* [online]. 2000, **10**(3), 149-156 [cit. 2019-03-30]. ISSN 1359-7566. Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13597560008421136>>
- PIÑA, Raúl. Cataluña tensa el futuro de Ciudadanos. *El Mundo* [online]. 04/12/2016 [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <<https://www.elmundo.es/cataluna/2016/12/04/5842fa61468aeb0c088b4653.html>>
- Programa electoral Catalunya en Comú-Podem. *Catalunya en Comú Podem* [online]. 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://catalunyaencomupodem.cat/content/uploads/2017/12/PROGRAMA-ELECTORAL_cat-1.pdf>
- Programa electoral del Partido Popular. *Partido Popular de Catalunya* [online]. 2017 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <<http://www.ppcatalunya.com/wp-content/uploads/2017/12/Programa-PPC-Elecciones-21D-castellano.pdf>>
- Què és la CUP?. *Candidatura d'Unitat Popular* [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <<http://cup.cat/que-es-la-cup>>
- RICO, Guillem. The 2010 Regional Election in Catalonia: A Multilevel Account in an Age of Economic Crisis. *South European Society and Politics* [online]. 2012, **17**(2), 217-238 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13608746.2011.589140>>
- RIERA, Pedro a Marc RIUS. Iniciativa per Catalunya Verds and the Assembly of Catalonia elections 2006. *Environmental Politics* [online]. 2011, **18**(1), 123-127 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09644010802624892>>
- ROLLER, Elisa a Pieter VAN HOUTEN. A National Party in a Regional Party System: The PSC-PSOE in Catalonia. *Regional & Federal Studies* [online]. 2003, 25.3.2008, **13**(3), 1-22 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1080/13597560308559432>>

- SÁNCHEZ MEDERO, Gema. El sistema de partidos en Cataluña. *Revista de Derecho Electoral* [online]. 2011, 6(12), 1-34 [cit. 2019-04-26]. ISSN 1659-2069. Dostupné z: <<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5496695.pdf>>
- SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.
- Sistemas electorales. *Ajuntament de Barcelona* [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: <<http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/elec/sis/index.htm>>
- STRMISKA, Maxmilián. *Katalánské politické strany: Katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977-2002*. Brno: AP, 2003. ISBN 80-902-6522-7.
- YSÀS, Pere. Construcción democrática y construcción nacional en Cataluña. In: SAZ, Ismael a Ferran ARCHILÉS, ed. *La Nación de los Españoles: Discursos y prácticas del nacionalismo español en la época contemporánea*. Valencia: Universitat de València, 2012, s. 341-360. ISBN 978-84-370-8916-4.

Seznam použitých zkratk a tabulek

Seznam zkratk

AP – Alianza Popular
C's – Ciutadans
CDC – Convergència Democràtica de Catalunya
CiU – Convergència i Unió
CNC – Consell Nacional de Catalunya
CNDC – Consell Nacional de Democràcia Catalana
CpC – Ciutadans pel Canvi
CUP – Candidatura d'Unitat Popular
EA – Esquerra Alternativa
EDC – Esquerra Democràtica de Catalunya
ERC – Esquerra Republicana de Catalunya
Estatut – Estatut d'Autonomia de Catalunya
EUiA – Esquerra Unida i Alternativa
FET y de las JONS – Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de ofensiva Nacional-Sindicalista
FNC – Front Nacional de Catalunya
FSC – Federació Socialista de Catalunya
IC – Iniciativa per Catalunya
ICV – Iniciativa per Catalunya-Verds
IU – Izquierda Unida
Lliga – Lliga Regionalista
PCC – Partit dels Comunistes de Catalunya
PCE – Partido Comunista de España
PP – Partido Popular
PPC – Partit Popular de Catalunya
PSC – Partit dels Socialistes de Catalunya
PSOE – Partido Socialista Obrero Español
PSUC – Partit Socialista Unificat de Catalunya
CSQEP – Catalunya Sí Que es
SI – Solidaritat Catalana per la Independència
UCD – Unión del Centro Democrático
UDC – Unió Democràtica de Catalunya

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Konfliktní linie dle S. M. Lipseta a S Rokkana
Tabulka č. 2: Vývoj *cleavages* dle S. M. Lipseta a S Rokkana
Tabulka č. 3: Počet mandátů v *Congreso de Diputados* za volební obvody v Katalánsku
Tabulka č. 4: Ideologické a teritoriální postavení stran v Katalánsku v roce 2015
Tabulka č. 5: Složení vlád v Katalánsku v letech 1980 až po současnost
Tabulka č. 6: Počet poslanců zvolených za vybrané strany do *Congreso de Diputados* v Katalánsku

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

Zdůvodnění výběru práce:

Téma diplomové práce jsem si vybrala, jelikož jsem psala bakalářskou práci o vývoji katalánského nacionalismu, a proto bych chtěla v tématu ohledně Katalánska pokračovat. Mohu využít zdroje, které nejsou v České republice dostupné, protože jsem absolvovala studijní pobyt Erasmus na Universitat de Barcelona. Dále je téma stranického systému v Katalánsku aktuální s ohledem na volby 2017, které se konaly kvůli centrální vládě v Madridu. Celkově je téma aktuální, jelikož po neúspěšném vyvolání nezávislosti Katalánska byli někteří přední katalánští politici uvězněni a nemohli se osobně účastnit voleb do katalánského parlamentu v roce 2017 a řeší se, zda se může uprchnutý premiér Katalánska Carles Puigdemont znovu stát katalánským premiérem, i když je v zahraničí.

Předpokládaný cíl:

Cílem diplomové práce bude zanalyzovat stranický systém od dob po přechodu k demokracii v roce 1975, respektive po obnovení autonomního statutu pro Katalánsko po současnost. Dále práce představí celostátní relevantní strany. Autorka se zaměří na místní politické strany, zda se do katalánského parlamentu dostaly katalánské politické strany a/nebo odnože španělských celostátních stran. Cílem bude také zodpovězení výzkumné otázky, zda volby do Parlamentu Katalánska vyhrávají strany, které se hlásí ke katalánské identitě nebo etablované celostátní strany. V neposlední řadě bude jedna kapitola věnovaná analýze stranického systému Katalánska na základě teorie obsažené v první kapitole diplomové práce.

Metodologie práce:

Práce analyzuje vývoj a proměny stranického systému od roku 1980 v Parlamentu Katalánska. Deskriptivní postup bude použit v části o historicko-politickém kontextu a charakteristiky španělských a katalánských stran. K charakteristice stranického systému se používá typologie např. Giovanni Sartoriho. V poslední kapitole práce se autorka pokusí analyzovat změny stranického systému na základě volebních výsledků v období od prvních katalánských parlamentních voleb v roce 1980 po poslední katalánských parlamentních voleb v roce 2017.

Základní charakteristika tématu:

Katalánsko patří mezi 17 autonomních oblastí Španělského království. V roce 1979 byl obnoven Autonomní statut Katalánska, díky kterému byla znovu obnovena činnost Parlamentu Katalánska. První volby se uskutečnily v roce 1980. Do místního Parlamentu mohou kandidovat jak celostátní španělské státy tak i místní katalánské strany. V posledních 10 letech se začaly více projevovat separatistické tendence, což by mohlo ovlivnit také stranický systém Katalánska. Velmi úspěšnou stranou v tomto regionu se stala místní strana Convergència i Unió, která je volena i do Poslanecké sněmovny

Španělska. Poslední volby proběhly do katalánského parlamentu v prosinci 2017.

Předpokládaná struktura práce:

Diplomová práce bude rozdělena do několika částí. V úvodní kapitole bude představení teorie, která bude zahrnovat charakteristiku jednotlivých typologií stranického systému dle vybraných autorů, jako je například Giovanni Sartori. Následující kapitola bude zahrnovat historicko-politický kontext Španělska a Katalánska. Jedna kapitola bude představovat relevantní strany v Parlamentu Katalánska a také relevantní strany v Parlamentu Španělska. V poslední kapitole bude provedena analýza stranického systému dle vybrané teorie.

Základní literatura:

BALCELLS, Albert. *Catalan nationalism: Past and present*. New York: Palgrave, 1996. ISBN 978-0-333-62261-2.

COLOMÉ, Gabriel. The left parties in Catalonia: the case of the PSC and the PSUC [online]. 1996 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: https://www.academia.edu/263720/The_Left_Parties_In_Catalonia_The_Case_of_the_PSC_and_the_PSUC

CONVERSI, Daniele. *The Basques, the Catalans and Spain: Alternative routes to Nationalist Mobilisation*. Nevada: University of Nevada Press, 2000. ISBN 0-87417-362-0.

DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. Politeia. ISBN 978-80-246-2568-3.

GUIBERNAU, Montserrat. *Catalan Nationalism: Francoism, transition and democracy*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2004. ISBN 0-203-30025-4.

KUNC, Jiří. *Stranické systémy v re/kontrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-79-6.

MORENO, Luis. *The Federalization of Spain*. Londýn: Frank Cass Publishers, 2001. ISBN 0-7146-5138-9.

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1997, 275 s. ISBN 8085850222.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.

STRMISKA, Maxmilián. *Katalánské politické strany: Katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977-2002*. Brno: Mgr. Anton Pasienska, 2003. ISBN 80-902652-2-7.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výsledky voleb do *Parlament de Catalunya* od roku 1980 dle procenta získaných hlasů (tabulka)

	1980	1984	1988	1992	1995	1999	2003	2006	2010	2012	2015	2017
CiU	27,7	46,6	45,5	46,0	40,8	37,6	30,9	31,4	38,4	30,4		
PSC-PSOE	22,3	29,9	29,6	27,4	24,8	37,8	31,1	26,7	18,2	14,3	12,7	13,8
PSUC	18,7	5,6										
ERC	8,9	4,4	4,1	7,9	9,5	8,7	16,4	14	7	13,7		21,3
CC-UCD	10,6											
PSA-PA	2,7											
AP-PDP-UL		7,7	5,3									
IC			7,7	6,5	9,7	2,5	7,3	12	7,4	9,9		
CDS			3,8									
PP				5,9	13,0	9,5	11,9	10,6	12,3	12,9	8,5	4,2
C's								3	3,4	7,5	17,8	25,3
SI									3,3			
CUP										3,5	8,2	4,5
JxSí											39,4	
CatSíquessPot											8,9	
JUNTSxCAT												21,6
CatComú-Podem												7,4

Zdroj: <http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/telec/aut/autevo/ea12.htm>

Príloha č. 2: Výsledky voleb *Parlament de Catalunya* od roku 1980 dle počtu mandátů (tabulka)

	1980	1984	1988	1992	1995	1999	2003	2006	2010	2012	2015	2017
CiU	43	72	69	70	60	56	46	48	62	50		
PSC-PSOE	33	41	42	40	34	52	42	37	28	20	16	17
PSUC	25	6										
ERC	14	5	6	11	13	12	23	21	10	21		32
CC-UCD	18											
PSA-PA	2											
AP-PDP-UL		11	6									
IC			9	7	11	3	9	12	10	13		
CDS			3									
PP				7	17	12	15	14	18	19	11	4
C's								3	3	9	26	36
SI									4			
CUP										3	10	4
JxSí											62	
CatSíqueesPot											11	
JUNTSxCAT												34
CatComún-Podem												8

Zdroj: <http://www.bcn.cat/estadistica/angles/dades/telec/aut/autevo/ea14.htm>

Příloha č. 3 - Počet poslanců za vybrané strany zvolených v celém Španělsku ve volbách v letech 1977 a 2016 (tabulka)

	1977	1979	1982	1986	1989	1993	1996	2000	2004	2008	2011	2015	2016
PP	16	9	107	105	107	141	156	183	148	154	186	123	137
PSOE	118	121	202	184	175	159	141	125	164	169	110	90	85
ERC	1	1	1	0	0	1	1	1	8	3	3	9	9
CiU/DL/ CDC	11	8	12	18	18	17	16	15	10	10	16	8	8
C's												40	32
Podemos												42	45

Zdroj: http://www.interior.gob.es/documents/642317/1201381/Las_elecciones_generales_en_España_1977-2016_126170281.pdf/6ef7a97b-a48a-4511-b988-6b0ff0796ae2